Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Lokalhistorisk Årsskrift

2012

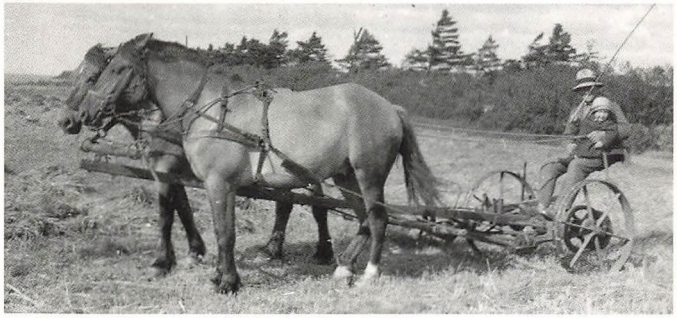

Ulfborg-Vemb
Lokalhistoriske Arkiv

Lokalhistorisk Årsskrift 2012

26. årgang

Udgivet af
Ulfborg-Vemb Lokalhistoriske Arkiv

Udgiver:
Ulfborg-Vemb Lokalhistoriske Arkiv
Tingvej 5
6990 Ulfborg
tlf. 81 74 04 02
egns-ulfborg@mail.dk

Bestyrelsen 2011/2012:
Birgith Sørensen, formand
Mogens Sand Nielsen, næstformand
Hugo Birch, kasserer
Bente Grønbæk, sekretær
Johanne Marie Stender, redaktør

Udpeget af Holstebro Kommune:
Erling Mose Pedersen, V
Per Jacobsen, S

Redaktion:
Johanne Marie Stender
Birgith Sørensen

Gengivelse af årsskriftets artikler må
kun ske med tilladelse fra Ulfborg-Vemb Lokalhistoriske Arkiv,
forfatterne og med kildeangivelse.

ISSN: 0903-9074

Grafisk produktion:
Vinderup Bogtrykkeri ApS

Oplag: 600

Tak til følgende for økonomisk støtte til trykning af årsskriftet mv.:
Ringkøbing Landbobank, Jyske Bank, Ulfborg Sparekasse,
Holstebro Kommune.

Og tak til følgende forretninger, som uden vederlag sælger årsskriftet:
Tingstedet, Ulfborg, Staby Minimarked, Sdr. Nissum Bageri, Kisa Kiosk & Grill, Vemb,
Radio Vest, Ulfborg Isenkram, Ringkøbing Landbobank, Ulfborg.

Indholdsfortegnelse

5 Hundevad & Co.
Carlo Jensens virke i Ulfborg 1935-1974
af Lis Gabelgaard

17 Historien om en usædvanlig kvinde
og Mølgaard og Hundhale
af Arne Jensen

35 Barn og ung i Ulfborg
før, under og efter 2. Verdenskrig
af Johannes Rex Christensen

67 Arven efter lærer Bojsen
af Kristen Bro

76 Vester Refsgaard
af Jørgen Sand Pedersen

82 En nøjsom fiskerfamilie i Fjand i 1940'erne
af Alma Vang

89 Hvem var sygeplejerskens kønne søster
af Aage Arnoldsen

94 Jomfru Maria i Sdr. Nissum
af Søren Smedegaard Olesen

96 Årsberetning 2011/12
af Birgith Sørensen

98 Register 1987-2011

Hundevad & Co.

Carlo Jensens virke i Ulfborg 1935-1974

af Lis Gabelgaard, Ulfborg

Min far Carlo Jensen var Co. til Hundevad – derfor navnet Hundevad & Co. Jeg er blevet opfordret til at skrive, hvad jeg kan huske – eller har hørt om firmaet fra 1935 til 1974, da min far sluttede sit virke i firmaet.

Far kom i lære som møbelsnedker hos Alfred Petersen i Kværndrup. Han havde en god læreplads og sluttede med et fint svendestykke »med ros« den 3. november 1923. Svendestykket var en skænkbuffet. Kort efter uddannede han sig til møbelarkitekt.

Lærling Carlo Jensen sammen med sin mester, Alfred Petersen, i 1920.

Der var stor arbejdsløshed dengang, og far besluttede at tage sin cykel og cykle igennem Europa. Det var almindeligt dengang, at unge faglærte mænd, der søgte arbejde i andre lande, gik den lange vej ned i Europa. De blev kaldt navere. De tog det arbejde, der var, og så drog de videre. Men far foretrak at cykle. Han var cykelrytter og havde vundet mange mesterskaber og mange pokaler, så selvfølgelig cyklede han. Han tog så det arbejde, der bød sig og cyklede derefter videre. Han arbejde længe i Wien i Østrig, men han cyklede hjem til Fyn igen, og derefter tog han til Sverige i et år.

Far og Aage Hundevad lærte hinanden at kende hos snedkermester Willadsen i Vejen. De arbejdede godt sammen der, og de havde begge en drøm om at blive selvstændige.

Somme tider rækker tilfældet en hjælpende hånd til drømmen. En annonce fortalte, at en møbelforretning med tilhørende værksted, ejet af snedkermester Jens Hansen i Ulfborg, Harbogade 5, var til salg for en rimelig pris.

Sammen besteg de en ældre motorcykel og satte kursen mod nordvest til Ulfborg. De måtte dog tilbage til Vejen for at tænke det grundigt igennem. Næste gang, de ankom til Ulfborg, var det i bil med Aage Hundevads far, Hans Hundevad. Han skulle med til at rådføre de to unge svende. Den ældre Hundevad syntes, at Ulfborg var »langt væk«. På vej til Ulfborg udbrød han pludselig:

»*Nu tror jeg, I er tovlige, der er ikke et eneste hus at se!*«

Men så dukkede stationsbyen Ulfborg op i det flade, forblæste landskab. Her er man aldrig i tvivl om verdenshjørnerne, den stride vestenvind bøjer træerne, så de alle peger mod øst.

Handelen blev afsluttet – og den jordnære virkelighed tog sin begyndelse.

Min far og Aage Hundevad overtog firmaet den 1. august 1935. Julie og Aage Hundevad blev gift i august 1935 og flyttede derefter ind i lejligheden ved siden af møbelforretningen. I dag er ejendommen Jørn Brinks elforretning.

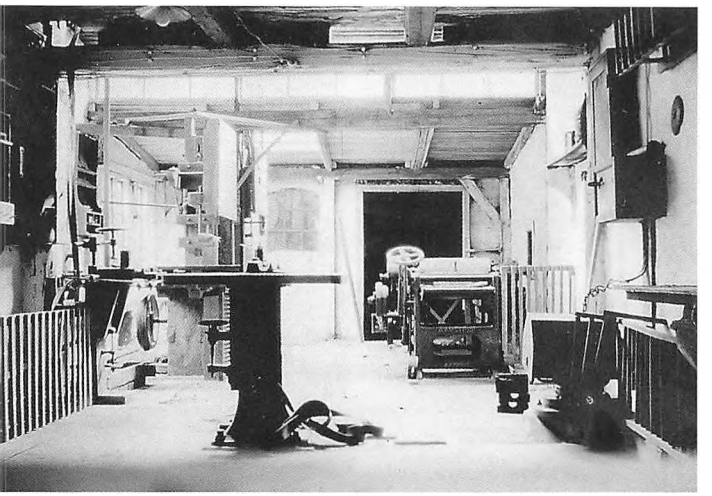

Hundevads værksted i 1935.

Min far kom til Ulfborg et par måneder, inden han blev gift med min mor, Irma Hagen. Dengang boede man ikke sammen, hvis man ikke var gift. Mor og far havde nogle år før truffet hinanden i Kværndrup, hvor far var i lære og mor var centraldame.

Jeg synes også, dette skal med: Min far gik hen på Gæstgivergården, hvor han gerne ville købe sin mad hver dag. Gerda Christoffersen havde forpagtningen på det tidspunkt, og far fik besked af Gerda Christoffersen, at han måtte gå til Afholdshotellet og spise. Gæstgivergården var ikke stedet for folk, der arbejdede.

Der var også dengang, far var på vej til Afholdshotellet for at nyde et måltid, at han passerede en bænk i Bredgade, hvor der altid sad et par af byens »herrer«, og fulgte med i byens liv. Bænken stod der i rigtig mange år, og der er garanteret fabrikeret mange gode historier der, mere eller mindre sandfærdige. De kommenterede, at min far havde pressefolder i sine bukser; far vendte sig om til de to og sagde:

»*Vi har jo ikke alle tid til at sidde og få knæ i dem!*«

Mine forældre blev gift i november 1935 og flyttede i en lejlighed ovenpå forretningen. Senere lejede de bungalowen Grønningen 8, som var ejet af tømrermester Høj og bygget i funkis stil. Derfor navnet »Funkis Jensen«, som far blev kaldt i mange år, så vidste man, hvem man talte om. Jeg blev kaldt Funkis Lis hele min barndom, selv om jeg aldrig har boet i bungalowen. Mine forældre købte senere Harbogade 36, hvor de levede til deres dages ende.

Nu havde de to snedkersvende et værksted. Lille ganske vist, med to ansatte, men der blev hurtigt ansat flere. Som bekendt voksede det sig stort med over 200 ansatte. Julie Hundevad passede møbelforretningen, min mor havde svendene på kost – det var meget almindeligt dengang. Sådan gik det nogle år, indtil jeg blev født i 1941. Så havde min mor nok at se

Carlo og Irma Jensen på forretningsrejse i Hamborg 1936.

til, og svendene, som boede ude i byen, spiste derefter på Afholdshotellet.

Møbelforretningen i Harbogade 5 blev lukket, men kunderne ville det anderledes, så der blev igen startet møbelforretning med salg af egen produktion.

Fint skulle det jo være: Da et ægtepar her fra byen skulle have nye møbler, tog de til København og fandt de helt rigtige møbler. De blev sendt til dem, og stor var deres forbavselse, da der under bunden på møblerne stod »Hundevad & Co.« Ja, hvad kan man så lærer af det: *Handel lokalt!*

Den første produktion bestod af spisestuer – stole, borde og skabe. Møblerne, de producerede, blev mest købt af folk på egnen, men gradvist skete der en spredning. Hundevad & Co. fik ry for kvalitet – og for at holde, hvad de lovede. Et ry, som alle årene var

Møbelforretningen i Harbogade 5, 1935.

kendt langt uden for Danmarks grænser. Det var almindeligt i 1930'erne, at møbelnyheder blev vist på Købestævnet i Fredericia. Den første egentlige møbelmesse fandt sted i Fyns Forum i 1937. Den stue, Hundevad & Co. viste til denne messe, var tegnet af min far, som i øvrigt tegnede de fleste af fabrikkens modeller i alle årene til 1974.

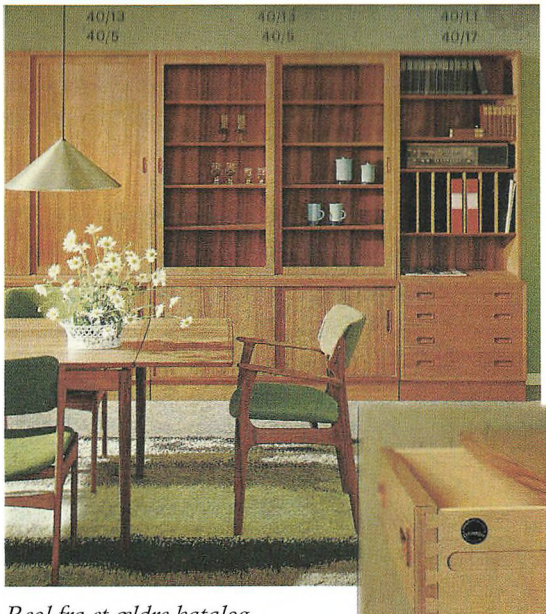

Reol fra et ældre katalog.

Katalog ca. 1970.

Katalog ca. 1980.

Med krigen og besættelsen fulgte knaphed på materialer. Da de udenlandske træsorter ikke kunne skaffes, ja, så måtte det smukke danske elmetræ bruges. Der blev også brugt dansk valnød, men det var af dårlig kvalitet, fordi der var sygdom i valnøddetræerne. Derfor gik man over til Cuba-bøg. Der var mange vanskeligheder under krigen, lim og lak var erstatningsvarer, og det gav naturligvis problemer.

I en periode producerede man radiokabinetter med indbyggede højtalere for B&O. Senere kom Hundevad & Co. til at producere de første møbler, tegnet af arkitekt Børge Mogensen, for F.D.B.

Efter de første »lokale« år bredte Hundevadmøblerne sig til hele Danmark gennem messer og udstillinger. Også mange udenlandske indkøbere fik øje på firmaet, og dermed begyndte det store eventyr i Amerika.

Lis Gabelgaard og Bent Hundevad, 1943.

Dengang var en arbejdsuge 48 timer, men der var til tider også tid til lidt hyggeligt samvær. Sommeren 1942 var meget varm. Far og Aage Hundevad besluttede at lukke værkstedet en dag, så alle medarbejderne, plus Hundevads

Lis Gabelgaard og en legekammerat i haven, Harbogade 36, 1943.

børn, Bent og Aase, far og mor og lille mig på 1 år, tog i samlet flok til Vedersø Klit for at bade og havde en dejlig dag. Det blev gemt som et dejligt minde og aldrig glemt af dem, der var med, så det har været en god oplevelse. I 1942 var der også fodboldkamp mellem svendene og nogle af byens ungersvende. Tovtrækkeri over Thorsminde Havn har der

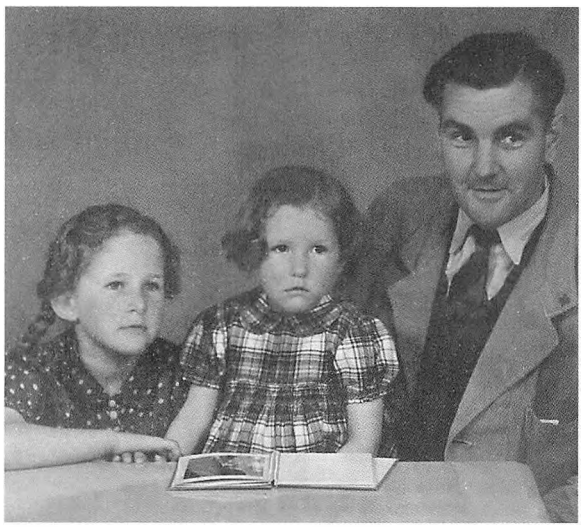

Carlo Jensen med sine to piger Lis og Grethe.

Udflugt til Vedersø Klit 1942. Yderst til højre Irma Jensen med Lis på armen og Carlo Jensen.

også været og sikkert mange andre ting i årene herefter!

1942 blev der bygget til værkstedet. En stor værkstedsbygning efter datidens forhold.

Det er i dag der, hvor Christian Josephsen har »Baggårds Antik« bag ved Harbogade 7.

Medarbejdere på stranden ved Vedersø Klit 1942. Carlo Jensen yderst til højre.

Der blev produceret mange møbler. Da jeg blev 7-8 år, begyndte jeg at komme på fabrikken mindst en gang om dagen. For det første ville jeg lige kigge ind til min far, og dernæst syntes jeg, det var spændende. Det helt store for mig var at få lov til at køre med chaufføren, »alt mulig manden« Anton Hansen. Han boede i møllen ved anlægget (Lundgade 9), og det var ham, der kørte på stationen med de store kasser med møbler. De skulle vejes, og jeg syntes, der var en hyggelig stemning dernede i pakhuset, der var et pust ude fra den store verden, for nogle af møblerne skulle helt til Esbjerg havn og derfra videre ud i verden.

Jeg nød køreturen fra stationen og tilbage til værkstedet og gik så et smut ind til min far igen og så hjem til min mor i Harbogade 36. Der var ikke så langt hjem. Der var ikke længere, end at far kom hjem til formiddagskaffe hver dag kl. 9 og gik igen kl. 9.15. Kl. 12 kom han hjem til mor igen. Middagsmaden stod på bordet – hver dag på

Fra det gamle værksted i 1958

Tage Christensen og Carlo Jensen i værkstedet.

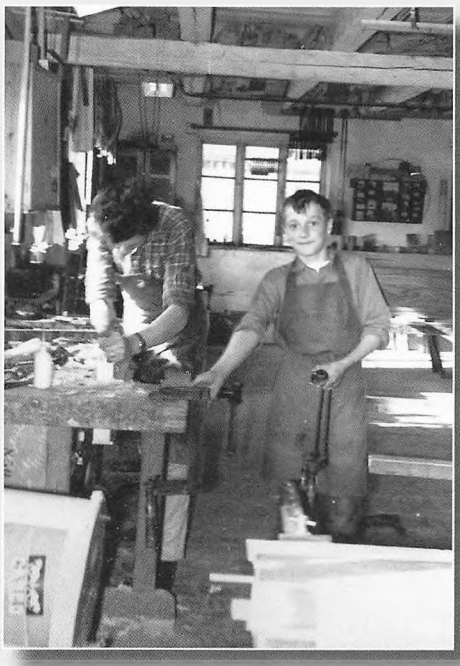

Arbejdsdrengen Ove Nielsen.

Værkstedet bag Harbogade 7.

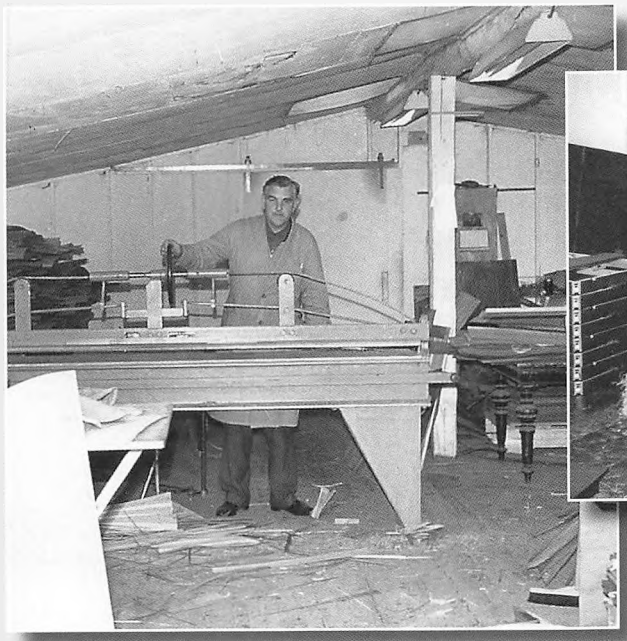

Carlo Jensen ved finér-maskinen.

Hedegaard på værkstedet.

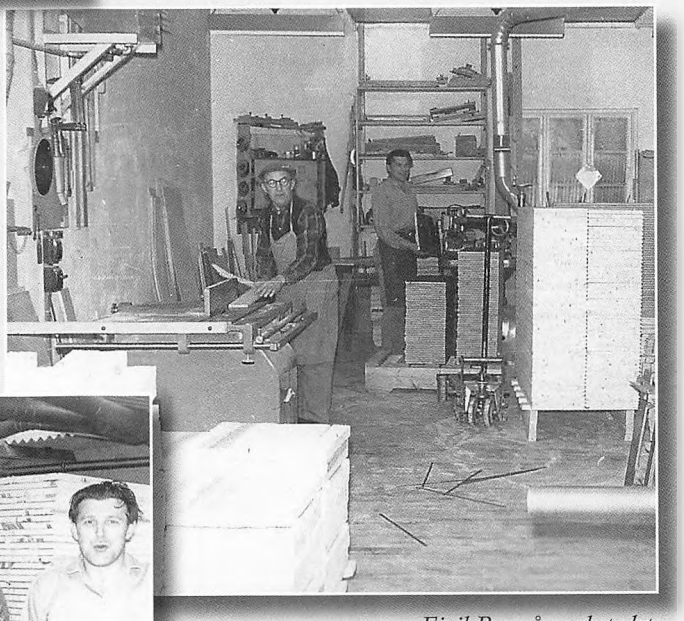

Ejgil Bro på værkstedet.

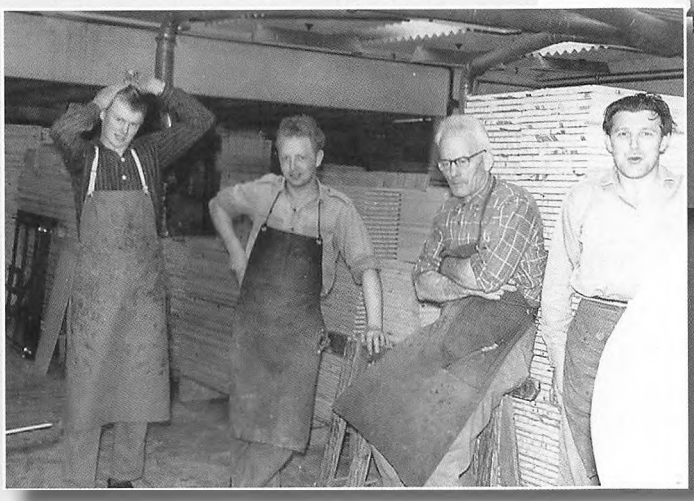

F.v.: ukendt, Egon Iversen, Karl Mose, Ejgil Bro.

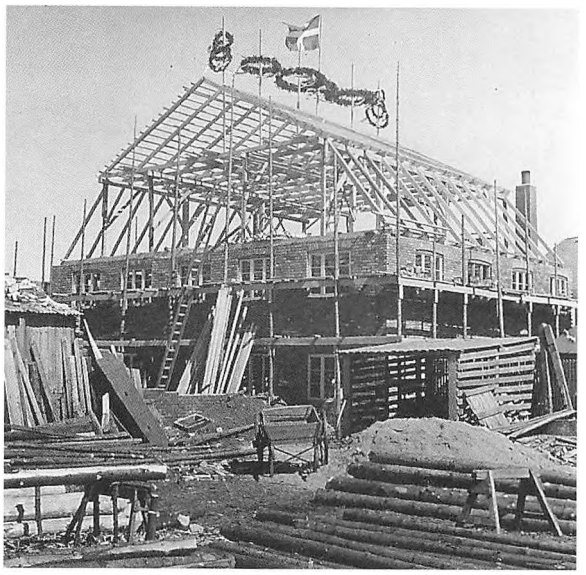

Der bygges til værkstedet i 1942.

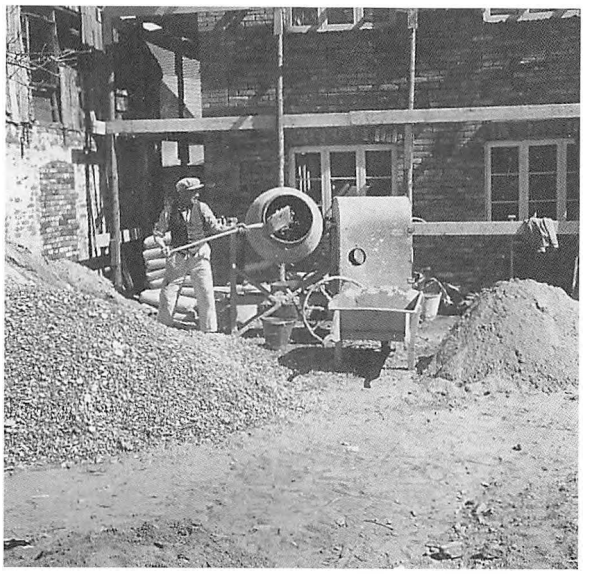

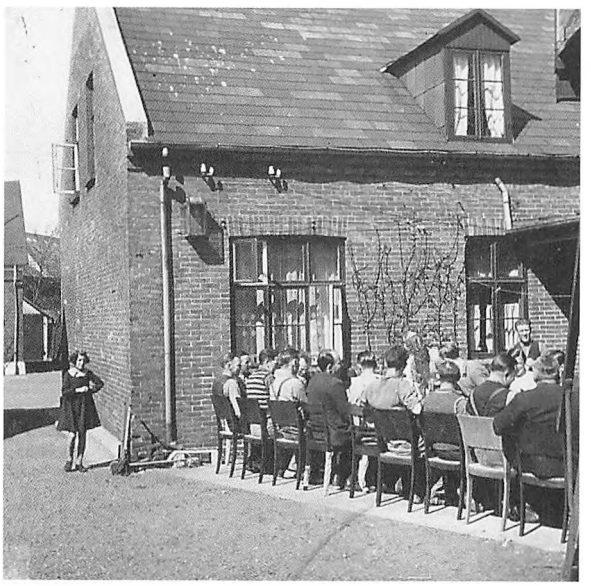

Rejsegilde på det nye værksted 1942.

klokkeslæt. Når det var fyraften, og aftensmaden var spist, syntes jeg, at far altid sad ved tegnebordet og tegnede møbler. Han overkom meget.

Ved siden af arbejdet i firmaet var far initiativtager til dannelsen af Ulfborg Turistforening i 1955. Han syntes, at egnen her var så smuk og storslået, at andre skulle se og høre om den. Far var fynbo, det var jo noget helt andet her, med Vesterhav og klitter, hede, storslået natur og åbne vidder. Han var også medvirkende til, at vi fik fjervarme i Ulfborg. Var lidt med i oprettelsen af Vestjysk Fritidscenter, kunstforeningen, luftmeldekorpset og i foreningslivet i al almindelighed – en meget aktiv mand, som desuden var en fantastisk far for sine to piger. Han lavede mange ting til os i træ, blandt andet et dukkehus, fuldt møbleret. Særlig under krigen, hvor det ikke var til at købe legetøj, lavede han mange af vores gaver til jul og fødselsdag.

I 1952 tegnede far de første reoler; Hu-reolsystemet blev skabt, det blev et vendepunkt for virksomheden.

Reolsystemet blev fra starten fremstillet af møbelplader. Det var med til at holde begrebet Hu-reoler i hævd, at virksomheden tilsluttede sig Dansk Møbelkontrol, da denne ordning startede i 1959. Kontrolfunktionerne har i alle årene været udført af Teknologisk Institut i København.

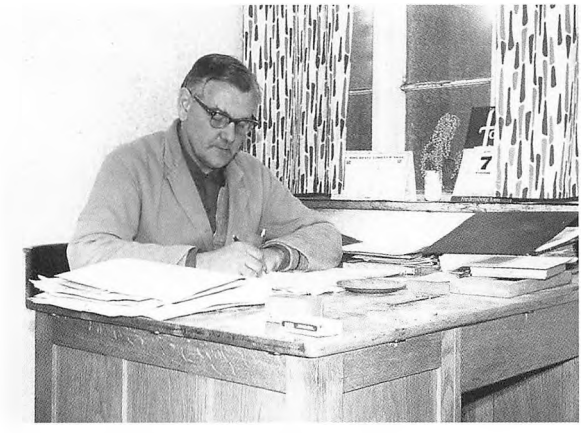

Carlo Jensen ved tegnebordet 1959.

I 1955 blev der foretaget en omfattende rationel udvidelse, idet der blev lavet et helt nyt maskinsnedkeri.

Der var et lille hus foran fabrikken i Harbogade, det var engang ejet af maler Madsen. Vi »gamle« i Ulfborg kender maler Madsens hedemalerier, altertavlen i Ulfkjær kirke og nu senere maler Madsen Samlingen. Han døde i 1944, men er ikke glemt.

Hundevad købte det lille hus, som derefter blev brugt til at udstille møbler i. I 1953 blev det revet ned, og der blev bygget et stort møbelhus (Harbogade 7). I 1961 købte Gerda og Aage Arnoldsen huset og det gamle værksted og havde møbelforretning der i en del år.

25 år efter virksomhedens start i september 1960 blev der truffet en stor beslutning. Der skulle bygges ny virksomhed uden for byen – 1800 m^2 til at begynde med.

Hu-reolerne var blevet en stor succes. Der var en hurtigt voksende efterspørgsel. Det nordamerikanske marked var langt det største, men også Sverige, England, Vesttyskland, Holland, Belgien, Østrig og Schweiz syntes om reolerne, 90% blev eksporteret.

En reol er ikke kun en reol. En række hylder ovenpå hinanden var ikke nok, der skulle også gerne være skabsplads. Det udviklede sig, så det dækkede alle behov. Fantastiske moduler man kunne sætte sammen. De blev opbygget i et fast system. Det var samme mål fra 1952 og til det sidste møbel blev lavet, man kunne blive ved med at bygge på eller forandre efter nye behov og ændrede smagsretninger!

Selv astronauterne i Houston har købt Hu-reoler til deres hjem. Hundevad & Co. var den skandinaviske virksomhed, som leverede mest til Houston. Virksomhedens reolsystem kunne pakkes helt fladt sammen ved forsendelse. Det var kvalitet og design, der gav det store salg på det amerikanske marked. Når der blev solgt reoler, var der 10 års garanti for, at man kunne skaffe det samme igen – ja, selv om

Indflytning på den nye fabrik 1960.

Egon Iversen og Olsen kommer med en ny maskine.

Hundevad & Co. ca. 1985.

det var 20 år siden, man sidst købte Hu-reol, kunne der stadig bestilles samme udførelse fra fabrikken.

Det ligger i sagens natur, at udflytningen fra den gamle fabrik til den nye skabte store omvæltninger. Der blev i årene udvidet mange gange. Der blev lavet et flot showroom til at præsentere reolerne for gæster fra ind- og udland. I 1984 nåede fabrikken med en udvidelse i Rom ved Lemvig ca. 28.000 m² velindrettede fabriksbygninger, kantine og kontorer.

Med den nye fabrik på Torstedvej blev produktionen øget betydeligt, og det gav øget administration, indkøb, salg og styring. Finanserne blev Aage Hundevads job, medens min far fra sit kontor og ude i fabrikken havde hånd i hanke med produktionen. Da Aages søn, Bent Hundevad, kom hjem efter et par år i Amerika, tog han fat på metoder og produktionstider, udvikling af nye konstruktioner m.v.

Bent Hundevad er snedkeruddannet og har afgangseksamen fra kunsthåndværkerskolen i København. Bent gik således ind i direktionen sammen med min far og Aage Hundevad.

Uheld har fabrikken ikke været forskånet for. Den 24. september 1965 opstod en millionbrand på fabrikken!

Arbejdet på fabrikken standsede som sædvanlig ved 16.30-tiden, men ilden startede først 6 timer senere. Det varede kun ganske kort tid, inden store dele af den fire år gamle fabriksbygning var omspændt af flammer. Ilden var opstået i den ene halvdel af bygningen. Denne del omfattede både færdigvarelager, halvfabrikat-lager og kontor. Den

anden halvdel af denne bygning blev reddet, takket være en solid brandmur og god indsats fra brandfolkene. Årsagen til branden var selvantændelse i en olieklud.

Branden gav et alvorligt afbræk i driften, men takket være kundernes forståelse og en dygtig arbejdsindsats, både fra egne medarbejdere og fra fremmede håndværkere, blev skaderne imponerende hurtigt udbedret.

Der har også været indbrudstyve på spil, de lavede voldsom ravage på møbelfabrikken. De brugte sprængstof i deres forsøgt på at få bankboksen op. Sprængstoffet havde en voldsom virkning på kontoret, det blev fuldstændig raseret, men tyvene måtte opgive deres forehavende, boksen kunne de ikke komme i.

En god fabrik forudsætter dygtige medarbejdere, der kan betjene maskiner m.v., og det var der. Der var snedkere, der havde haft deres læretid hos Hundevad & Co., og som fortsatte hele deres arbejdsliv der. Der er mange af Ulfborg og omegns beboere, der har haft deres arbejde i firmaet, nogle familier igennem flere generationer. Hundevad & Co. har haft stor betydning for byen og dens udvikling.

I 1974 gik min far på pension, han var blevet 70 år og havde mange ting, han ville nå endnu ud over arbejdslivet. Han fik 15 gode år sammen med min mor.

Men selv om jeg ikke kan fortælle noget efter 1974, da far trak sig tilbage, skal det nævnes at 1985 var året, hvor der blev holdt 50-års jubilæum. Det var da værd at fejre – og det blev det. Den 1. august 1985 var der reception på fabrikkerne i Ulfborg og Rom, hvor der var lejlighed til at se virksomhederne i fuld drift. Fredag den 9. august kl. 18.00 var der jubilæumsfest med spisning i Holstebro Hallen, Holstebro revy – dans – natmad og bus hjem kl. 02.00. Det var et fantastisk jubilæum, og min beretning skal slutte med sangen fra jubilæet.

Persondata:
Carlo Jensen, født i Kværndrup d. 12.3.1905
– død i Ulfborg d. 26.4.1990.
Irma Hagen, født i Svendborg d. 23.9.1915
– død i Ulfborg 5.4.2002.

50 års jubilæum 1985. F.v.: Bent Hundevad, Aage og Julie Hundevad, Carlo Jensen, Margrethe Hundevad med børnene.

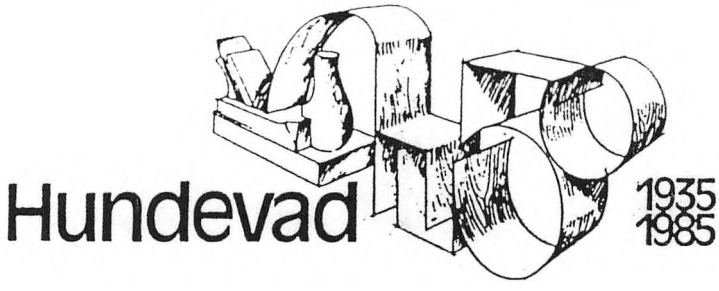

Mel: Vi er børn af sol og sommer.

1.
Se i nitten fem og tred've
var til salg en god "fabrik".
Aage Hundevad og Carlo
Jensen på en mukkebik
tog af sted for blot at kigge -
for at se, om den gik an.
Det var der, hvor krager vender,
men på folk man stole kan.

2.
"Nej, jeg tror, at I er tovlig",
sa' den gamle Hundevad.
"Her er bare sand og blæsvejr,
her er ikke nogen stad".
Nej, de var nok ej så tovlig -
faktisk klared de den flot.
Her blev lavet spisestuer,
alting var solidt og godt.

3.
Møblerne blev solgt til Ulfborg
og den barske Vesteregn -
så til Danmark - så til verden,
for de viste gode tegn.
Ny fabrik og så en større -
og en vældig Rom-fabrik.
Kvalitet og møbelplade
det er deres politik.

4.
I Australien har man ho'det
nedad, hvad I sikkert ve'.
Man må ha en Hundevad-seng,
når man bliver træt af det.
I Amerika man ønsker
sig en Hundevad-reol
til de am'rikanske bøger
og TV og højfjeldssol.

5.
Og i Houston, hvor man sender
folk til månen tur-retur,
går man ind for den specielle
Hundevad-arkitektur.
På Hawai, hvor hulapiger
danser med et skørt af bast,
bru'r man VIA-skriveborde
de står nemlig altid fast.

6.
Rundt i verden kendes møbler
fra det lille Danmarks land.
For de gode kvaliteter,
dem vi nemlig lave kan.
Vi vil fejre jubilæum
for vor gamle ny fabrik.
Vi vil more os i aften,
det skal vær' vor politik.

Historien om en usædvanlig kvinde

og om Mølgaard og Hundhale

af Arne Jensen, Vester Skerninge

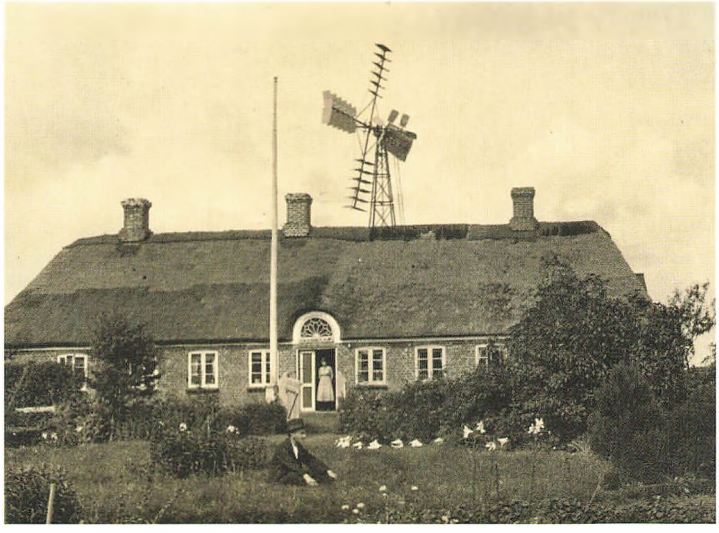

Mølgaard ca. 1911.

Dette er en lille beretning om en usædvanlig kvinde og lidt om to gamle gårde i Staby samt nogle spredte erindringer fra min barndom.

Min bedstemor, Birgitte, døde, da jeg var knap 6 år. Desværre er erindringen om hende noget sløret, jeg husker hende mest som en sortklædt meget alvorlig og undertiden streng kvinde. Hun var dog noget særligt og havde store evner og gjorde en stor indsats i sognet. Frederik Kristensen, lærer ved Staby søndre skole fra 1912-41, skrev i hendes nekrolog i Ringkøbing Amts Dagblad:

Birgitte Hundsdahl i Staby.
Født 19.2.1857, gift 17.10.1884 og død 7.8.1936.
I Morgen, Onsdag (12.8.1936), jordfæstes på Staby Kirkegaard en kvinde, der gennem et langt Liv har været med til at sætte Præg på Livet i det Sogn, hvori hun var opvokset, og hvor hendes Livsgerning blev øvet, en Kvinde med rige Evner, en stærk og ejendommelig Personlighed. Birgitte Hundsdahl var Datter af Lærer Hansen, der i sin tid var Lærer i Staby, først ved søndre og senere ved nordre Skole. Jeg har ikke kendt denne Mand, men tager vist ikke fejl i, at meget af den Energi og Livsfylde, der prægede Datteren, var en Arv efter ham. Man maatte undres over den Kraft, den næsten uopslidelige Arbejdsevne, som hun ejede. Gift med Anders Pedersen Hundsdahl, der døde for fire Aar siden, udfyldte hun gennem et langt Liv sin Stilling som Husmoder i deres lille Gaard og blev Moder til en stor Børneflok. – Men de Byrder, som et saadant Liv maatte lægge paa hendes Skuldre, og som kunde have givet de fleste nok at bære,

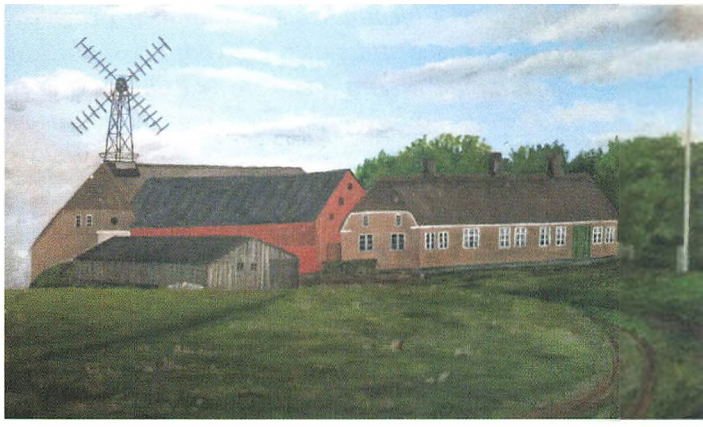

Birgitte malede det fine billede af det gamle Hundhale med mølle, hvor gården tager sig smukt ud. Som det kan ses på dette maleri, er der noget så moderne som et møddingehus, hvilket gjorde, at næringsstofferne ikke blev udvaskede.

kunde ikke udtømme det Fond af Arbejdsevne og Virkelyst, som hun ejede. Med vaagent Sind tog hun levende Del i, hvad der vandt hendes Hjerte. Hun var en drivende Kraft i den Foredragsvirksomhed, der baaret af grundtvigsk Aand har haft saa megen Betydning for vort Folk. Hun var med til at kalde gode Foredragsholdere til Sognet og glædede sig ved at lytte til deres Ord. – Ligeledes tog hun sammen med sin Mand gennem mange Aar Del i Afholdsbevægelsens Arbejde og havde den Lykke at se meget af Fortidens Elendighed afløses af Ædruelighed. – Og saa var hun Sjælen i Arbejdet for Udbredelsen af god Læsning i Hjemmene gennem et mangeaarigt Arbejde for Sognets Bogsamling. Hun forstod, at en god Bog er mere værd end et helt Læs af den daarlige Litteratur, der oversvømmer vort Land, at en god Bog kan være med til at gøre Livet i Hjemmet rigere baade for unge og gamle. Meget faa i hendes Stilling har naaet at faa læst saa meget som hun, og hun vilde gerne, at også andre kunde faa Del i den gode Litteraturs Værdier. - Men det stærkeste Indtryk af Birgittes Livsglæde og Virketrang fik man dog ved at gæste hende i hendes Hjem. Hvor meget, hun kunde være optaget af Opgaver, der vendte udad, saa var Hjemmet hende det første. Det var helt præget af hende. Væggene var dækkede af hendes egne smaa Malerier, mest med Blomster eller Landskabsmotiver og delvis indrammet i hjemmeskaarne Rammer, Frugterne af Børnenes Fritidssysler. Og endnu i sine ældre Dage kunde Birgitte sætte sig ved Orglet og med sine gamle Fingre og sin lille Sangstemme lede en Aftensang.

Vemodigt var det at se hendes rige Evner sløres af Alderdommens Kaar nu på det sidste. Det talte indtrængende til en om Sandheden i Hostrups Ord; at her naar vi ikke Livets Fylde, Sommertrøsten, men maa nøjes – ligesom Vintersæden – med en stakket Vaar i Efterhøsten. Men maa vi saa ikke have Lov at tro, at hvad der gennem et rigt levende bevæget Menneskeliv er levet, det er ikke levet forgæves, men maa være med til at forme, at modne den Sjæl, der som Vinterrugen er bestemt til en Genrejsning, naar den nye Vaar og den store Sommer oprinder?

Birgitte ved orgelet.

– Vi maa glædes, naar vi træffer Mennesker, der ved deres Liv stadfæster for os, at vi er skabt til mere end Stræb og Strid for det materielle, som bevidner, at Aanden er bedre end Kød og Blod. Den Slags Mennesker er en Bekræftelse af det Livshaab, hvori vi gerne vil leve.

Det var mange fine ord. Jeg er ked af ikke at have spurgt min mor Emma om, hvordan dagliglivet havde været. Man kommer så ofte til at fortryde manglende interesse for slægten, mens man er yngre.

Derfor vil jeg opfordre til, at man spørger sine forældre om deres liv eller endnu bedre får dem til at skrive den del af historien, som kun de selv kender. En dag er det for sent!

Birgitte havde det ikke for let som barn. Hendes mor døde allerede som 27-årig, da Birgitte kun var 5 år, og faderen blev gift igen og fik ikke mindre end 11 børn med sin nye kone. På trods af denne forandring i tilværelsen fik Birgitte alligevel en god barndom og oplæring, men jeg savner oplysninger om hendes liv, indtil hun blev gift.

Hundhale ca.1911. Drengen på hesten er Albrekt, derefter Birgitte og Anders Hundsdahl, Mads Knudsen, Marie og Peder Volder, Ane Marie Pedersen, Thea, Emma og Agnes med Emma Volder på armen. Møllen ikke bygget endnu, men der er storkerede på laden.

De to gårde, Mølgaard og Hundhale, var på flere måder knyttet til hinanden; to gamle selvstændige gårde, som ret tidligt ophørte som fæstegårde. Herom kan der læses mere i Alfred Kaaes bog om Staby Sogn.

Min bedstefar, Anders Pedersen, ejede Hundhale fra slutningen af 1880'erne frem til 1916, hvor den blev overtaget af hans søn, Peder Pedersen, der da ejede Mølgaard.

Anders blev i 1884 gift med Birgitte, der var datter af lærer Jens Hansen, og de fik sammen 9 børn: Peder 1885, Marie 1887, Anton 1889, Jens 1891, Magnus 1893, Dorthea 1894, Agnes 1897, Albrekt 1899 og min mor Emma 1902.

Anlægget for at male lå til familien, således har vi et billede malet af morbror Albrekt, som viser den gamle Mølgaard ca. 1940.

Helt tilbage til slutningen af 1600-tallet havde nogle af Anders' forfædre båret navnet Hundhale. Anders fik i 1914 bevilling til at hedde Pedersen Hundsdahl.

Alle Birgitte og Anders' børn er født i Hundhale.

Alle, undtagen moster Thea, blev gift. Hun var lærer i Ejstrupholm i næsten hele sit arbejdsliv, hvor hun også var organist ved kirken. I sine »lange« ferier var hun i Mølgaard, og det havde vi børn glæde af, fordi hun bragte nyt fra en større verden. Hun fortalte historier og spillede på vort gamle orgel, så vi kunne lære at synge mange sange fra Højskolesangbogen.

Hun gjorde også sit bedste for, at vi skulle lære at spise pænt med kniv og gaffel, noget vi slet ikke syntes om. Hun havde helt sikkert arvet en stor del af sin mors evner. Vi kan også takke Thea for, at vi har så mange gode billeder fra min mors ungdomstid og fra vores

Borris Landbrugsskole - den jydske Husmandsskole. Kursus i Frugtanvendelse fra 16. - 24. Septbr. 1915. Birgitte var levende interesseret i meget ud over det daglige, her et gruppebillede fra Borris Landbrugsskole i 1915, hvor hun var deltager i et kursus i konservering af frugt. Birgitte er nr. 3 f.v. i forreste række.

Moster Thea.

barndomstid, da hun som noget særligt for den tid havde et fotografiapparat. Da moster Thea blev pensioneret, flyttede hun til Ulfborg, hvor hun boede i Ullsgade nr. 16, indtil hun døde i 1971.

Min mor, Emma, havde som den yngste tilbragt det meste af sin ungdomstid hjemme hos mine bedsteforældre. Dog havde hun været på højskole og havde også tjent på Borris Forsøgsstation. Min far, Hans Markus Jensen, var fra Sudergaard i Sdr. Nissum og var også ud af en stor familie.

Mine forældre blev gift i 1928 og overtog Mølgaard. Mine bedsteforældre, Birgitte og Anders, blev boende på aftægt. Dette med aftægt var jo en økonomisk foranstaltning, så mine forældre kunne overtage gården på lempelige vilkår.

Mine bedsteforældres aftægtstid blev ikke så lang, da de døde allerede i henholdsvis 1932 og 36. De hjalp til med arbejdet, bedstefar i marken og bedstemor passede min bror Eigil og mig.

Aftægtslejligheden bestod af en stor stue med en bogreol, et kammer og en entrè. Det gamle stuehus til Mølgaard var ret stort, så der var foruden aftægtslejligheden et køkken, en dagligstue, et soveværelse, en forgang og den pæne stue samt et kammer, hvor vores tjenestepige sov de år, vi havde en ung pige i huset. Desuden var der i forbindelse med bryggerset et kammer, hvor vores tjenestekarl sov. Tænk, vi havde også i 1930'erne råd til en karl om sommeren på den lille gård, der kun havde et tilliggende på 12 tdr. land ager, 4 tdr. land kær og 9 tdr. land eng, der ikke var afvandet og opdyrket før i 1960'erne. Der var selvfølgelig ikke meget at rutte med, og vi var efterhånden 6 børn: Arne 1930, Eigil 1932, Vagn 1934, Helmer 1936, Inge 1938 og Poul Erik i 1944.

Når det var nok til, at vi ikke led nogen nød og ikke følte os fattige, så skyldtes det, at kravene ikke var store. Vi har aldrig haft bil i mit hjem, telefon fik vi sent på en 4-delt linie, elektricitet fik vi først i 1937, og det var fantastisk.

For at tjene lidt ekstra penge havde vi en stor dynge strandsten/grus liggende ved gården, og den skulle far og den af os drenge, der var hjemme, hjælpe med at køre på vejene om vinteren. Far havde også markarbejdet et par steder i nabolaget, blandt andet på en grund på Nedervej lidt vest for Sdr. Sig, som kommunen havde købt til at bygge en ny skole på i nordre sogn. Det blev der så ikke brug for, da man heldigvis besluttede at bygge Danmarks første kombinerede skole og sognegård i Staby Mejeriby i 1952.

Birgitte og Andres Hundsdahl.

Emma og Hans Jensens sølvbryllup i 1953. Bagerst f.v.: Vagn, Arne, Eigil, Helmer. Forrest f.v.: Inge, Emma, Poul Erik og Hans.

Branden

Den 19. maj 1944 brændte Mølgaard som følge af en kortslutning i et kabel, vi havde lånt. Det førte fra laden ud til ajlepumpen og lå i noget halm. Det varede kun kort tid, før hele gården var omspændt af flammer; der var stråtag på stuehuset. Mor var i Ulfborg, og far skyndte sig ind til os børn i stuehuset og fik os ud. Jeg gik på realskolen og havde lige fået købt noget svovlsyre til brug for kemiske eksperimenter, og mor troede først, at det var mig, der var skyld i branden på grund af mine forsøg. Hvad jeg brugte svovlsyren til, kan jeg ikke huske.

Naboerne kom ilende til og fik reddet de fleste møbler ud af stuehuset, før stråtaget skred ned. Der var kun grise og kalve i stalden, da køerne var på græs. Nogle af kalvene indebrændte, selv om de var blevet løsnet, de turde ikke gå ud, fordi der var så mange mennesker. En tysk officer, der kom til, skød et par stykker ind gennem vinduet for at skåne dem for ilden. Grisene kom ud, en gammel so sprang over indelukket og blev lidt sveden på ryggen. Man sagde, at gården nedbrændte på 20 minutter, og de tilkaldte brandsprøjter kunne intet stille op; hønsehuset blev dog reddet! Vi fik, så vidt jeg husker, 25.000 kr. fra forsikringen.

Mor græd, da hun kom hjem og så, at gården brændte, men nogle naboer sagde som en trøst, at vi nu var så heldige, at vi kunne få bygget nyt i stedet for de upraktiske gamle staldbygninger og stuehuset; det forstod mor slet ikke i den situation!

Jeg er ked af, at vi mistede alt, hvad der var på loftet. Der havde vi tilbragt mange timer med at læse gamle ugeblade, og her lå blandt meget andet fars og mors gamle kærestebreve, en sabel og en hugorm i sprit.

Vi flyttede over til Hundhale, vores nærmeste nabo, hvor min kusine Signe og hendes mand Niels Halkjær boede. Vi blev installeret i den østre del af stuehuset, og vi fik også et par andre værelser. Her blev min lillebror, Poul Erik, født 1. november. Det var en enestående hjælp, vi fik i Hundhale, hvor

Solformørkelsen.

Mølgaard ca. 2000. Tegningen til den nye Mølgaard blev lavet af farbror Knud, der var tømrer i Stadil. Genopbygningen kostede, så vidt jeg husker, 55.000 kr. Vi fik god plads til hele familien, og stuehuset har dannet ramme om mange familiesammenkomster siden. Min bror Vagn bor der stadig.

vi boede i halvandet år. Nogle af dyrene fik vi opstaldet i Vester Bennedsgaard, indtil vi kunne få bygget nyt.

Det var ikke let at få bevilling til byggematerialer i 1944, men vi fik dog bygget stalden, så dyrene kunne komme ind. Det var pragtfuldt, at vi nu havde fået fodergang for køerne og kalvene. Stuehuset blev bygget i sommeren 1945, og jeg husker, vi fik besked om, at der var kommet mursten den dag, hvor der var en næsten total solformørkelse – 9. juli?

Af andre erindringer fra den tid var der en sælsom oplevelse ude i hedeplantagen øst for Ulfborg. Jeg var der sammen med mine kusiner Asta og Frida for at lege i indlandsklitterne. Da så vi store eskadriller af amerikanske bombemaskiner komme flyvende. En højtalerstemme meddelte, at invasionen i Nordfrankrig var begyndt, så det har været omkring 6. juni 1944. Det er aldrig blevet opklaret, hvorfra stemmen kom, og jeg har heller ikke fået bekræftet, at andre har hørt stemmen. Der er jo skrevet meget om besæt-

Ca. 1956. Ane Pedersen (morbror Peders kone), Niels Halkjær (Signes mand), Tage, Verner, Signe Halkjær (datter af Peder og Ane), Peder. Børnene er Jens og Ane-Marie.

telsestiden, så det vil jeg ikke komme ind på, blot nævne, at vi i Mølgaard havde en københavner tvangsindlogeret; han arbejdede med bunkersanlæggene ved Vesterhavet. Af ham fik jeg 10 kr. i konfirmationsgave i foråret 1945, en stor gave!

Hundhale

stammer helt tilbage til midten af 1600-tallet, og Mølgaard blev omkring 1800 udskilt fra den. Bedstefar Anders ejede den fra slutningen af 1800-tallet indtil 1916, hvor han mageskiftede med morbror Peder, der ejede Mølgaard – måske af økonomiske grunde?

I Hundhale tjente jeg mine første lommepenge ved at trække hesten, når der skulle renses roer med en »Avance«. Desværre lærte jeg også som stor dreng så småt at ryge pibe omme hos morbror Peder! Det blev jeg så ved med, indtil jeg var 70!

Morbror Peder var gift med Ane-Marie fra Raasted, og de fik tre børn, Signe, Elna og Anders. Signe var som nævnt gift med Niels Halkjær, og de overtog Hundhale i 1936. Da flyttede Peder og Ane så til Harbogade 52 i Ulfborg, og han blev repræsentant for et kornfirma.

Mens Signe og Niels boede i Hundhale havde vi meget samkvem med dem både før og efter branden; de var jo både nær familie og venner.

Selve gården var ligesom Mølgaard gammel og upraktisk, men alligevel af historisk værdi. Der var en mølle på gården, da jeg var barn i 1930'erne, og mølleloftet var en spændende indretning, ligesom det også var i Mølgaard.

Signe og Niels solgte Hundhale til deres søn Jens omkring 1978, og han har drevet maskinstation derfra. I 1996 brændte gården, og kun et maskinhus blev bygget op på grunden, og det meste af jorden er solgt fra, ligesom det også er tilfældet med Mølgaard.

Lidt om min egen historie

Jeg var så heldig, at en af min barndoms legekammerater, Ella Lystbæk, fik lov til at komme på realskolen i Ulfborg, og så ville jeg også gerne derhen. Det fik jeg lov til til trods for, at det, så vidt jeg husker, kostede 12 kr. om måneden. Jeg begyndte midt på vinteren 1941/42 efter at have været syg i længere tid med gulsot. Skoleforløbet gik planmæssigt, selv om vi i de sidste krigsår måtte bruge en af

Vi børn legede med hinanden, og mange gange var der behov for at låne ting og sager. Niels var mælkekusk i mange år, og det var spændende at komme med en tur på mejeriet og tillige at være med inde og drikke formiddagskaffe på en af gårdene. Det var jo skik dengang at invitere mælkekusk og postbud på formiddagskaffe, noget som er en saga blot nu i vor travle tid! Jeg tænker på, hvor højt han måtte løfte de tunge spande på den gamle høje stivvogn med mælkevognslad. Det hjalp, da man fik »gummivogne«; de var også gode, når der skulle køres på udflugt med familien, som billedet her viser med Niels ved tømmerne.

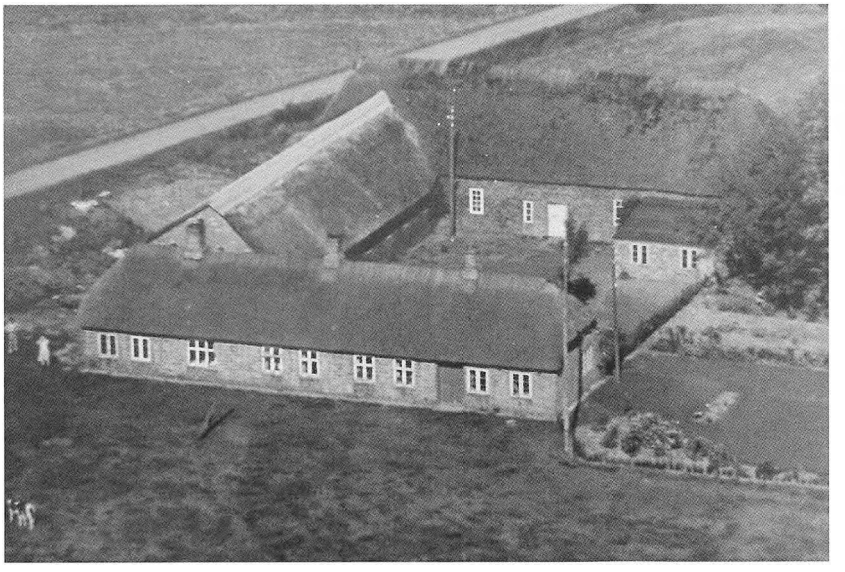

Luftfotoet fra ca. 1950 af Hundhale viser, at møddingehuset er væk, men jeg husker godt, hvordan det så ud. Møllerne både på Hundhale og Mølgaard kom væk, så snart vi havde fået elektricitet installeret i slutningen af 1930'erne. De blev så solgt som gammelt jern.

manufakturhandler Aastrups stuer som klasselokale, fordi skolen var beslaglagt af tyskerne.

Det endte med præliminæreksamen i 1946, og efter en dejlig skoleudflugt til Norges Rjukanområde var barndomstiden forbi, og jeg skulle ud og tjene, for jeg ville være landmand. Det undrede man sig over, for så havde jeg til ingen nytte taget realeksamen. Det var dog godt, jeg havde gået i realskolen, for jeg fik siden meget brug for både sprog og matematik.

Arnes første skoledag.

Jeg kom ud at tjene i Sdr. Sig, som ligger ret nær ved Mølgaard. Det var hos Mads Sig. Lønnen var foruden kost og logi 800 kr., som der helst skulle spares op af!

Min næste plads var på nabogården, Harboesgaard, hos Peter Trustrup. Her havde man malkemaskine, og det tiltrak mig. Så var jeg hjemme vinteren 1948/49 og hjalp til som karl. En forårsdag, da jeg var ved at sortere kartofler i en markkule, det var koldt og kartoflerne var en del rådne, tænkte jeg, at der måske var en anden måde at blive landmand på, nemlig ved at læse på Landbohøjskolen. Efter råd fra konsulent Stigsen tog jeg plads nede ved Kolding for at lære om andre former for landbrug. Jeg var fodermester, men også en del i marken; her prøvede jeg at køre traktor for første gang!

Da sommeren var ovre, skulle jeg have et år mere som fodermester for at opfylde kravene til optagelse på Landbohøjskolen. Det blev hos Jens Hauskov på Nr. Vium i Ulfborg. Det var meget spændende at være på denne store gård med den talrige Hauskov-familie og det liv, der var i sognet.

Staby Nordre skole 1940

Piger f.v.: Karen Marie Kristensen, Johanne Bro, Anne Christensen, Ella Lystbæk, Anne Lise Madsen, Gerda Madsen og Inga Sørensen.

Drenge f.v.: Arne Jensen, Frank Eriksen, Sigurd Esager, Henning Nyborg, Jens Nørgaard Rasmussen, Jens Mortensen, Mads Andersen, Hans Lauridsen, Børge Nielsen.

Lærer: Kr. Juul Pedersen.

Efteråret 1951 blev jeg soldat i Esbjerg og i Ringsted, og efter halvandet års militærtjeneste var jeg fri igen til at tage min sidste sommer som landmand. Det blev på Tåsinge, og jeg fik derved set en hel anden del af Danmark. Efter et ophold på landbrugsskolen ved Holstebro kom jeg på Landbohøjskolen i 1954 og blev færdig i 1957, blev gift og fik arbejde på en forsøgsstation ved Odense.

Et år senere kom jeg til Statens Plantepatologiske Forsøg i Kgs. Lyngby og kom til at arbejde med plantesygdomme, hvad jeg så har gjort i hele mit arbejdsliv, bl.a. i udlandet, men det er et helt kapitel for sig.

I 1976 døde min kone, vore fire børns mor, af kræft. Jeg var alene nogle år, men blev gift igen i 1980. I 1995 blev jeg pensioneret, og jeg har haft mange gode år med store oplevelser siden. Vi boede i Lyngby fra 1958 til 2010, hvorefter min kone og jeg flyttede til Sydfyn, hvor to af mine børn bor.

Ulfborg Realskole 1946

Bagerste række, lærerstaben: ukendt, ukendt, fru Petersen, forstander H.C. Boddum, lærer Eriksen, elever, bagerste række: Finn Rossing Andersen, Knud Erik Rørsgaard, Tonning Lystbæk Christensen, Kaj Skydsgaard, Henning Søndergaard Jensen, Viktor Høj.
Midterste række: Arne Jensen, Niels Mattrup, Christian Søe Højbjerg, Svend Erik Andersen, Folmer Bæk.
Forreste række: Asger Simonsen, Vera Ilkjær, Birgit Rhode Hansen, Ella Lystbæk Jeppesen, Evy Høg, Doris Bjørnholt Gjørup, Karen Christiansen.

Børneleg

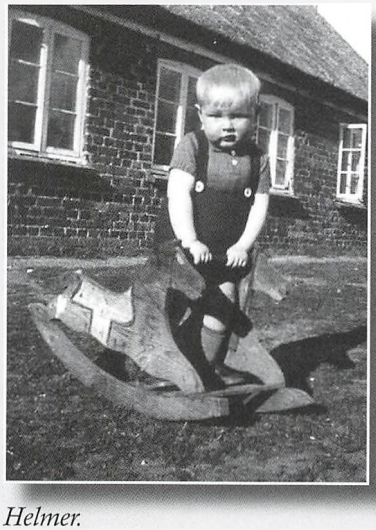

Helmer.

Arne, Vagn og Eigil. Emma ser på.

Arne og Eigil »kører rutebil«.

Signe, Elna og Anders Pedersen fra Hundhale.

Gederne får mælk af Selma Volder.

Vagn, Eigil, Arne og Helmer.

Arne Jensen og Helga, 1934.

Livet på landet

Anders Hundsdahl forker neg, og Magnus lægger til stakken.

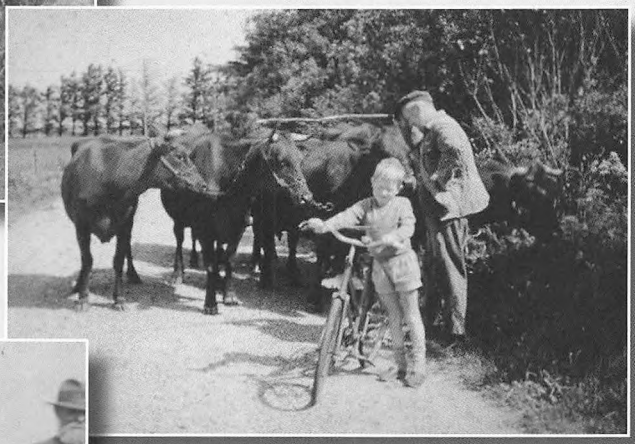

Hans og Anders med koblede køer, 1964.

Ukendt, Magnus, Emma og Anders, 1922.

Der samles kartofler op.

Hans Jensen med sønnen Arne på slåmaskinen, 1932.

Thea's fotoalbum

Søstrene Emma, Agnes og Thea ved havet, ca. 1920.

Dorthea (Thea), Agnes og lille Emma, ca. 1905.

Storvask. Emma og Agnes.

Emma og Thea.

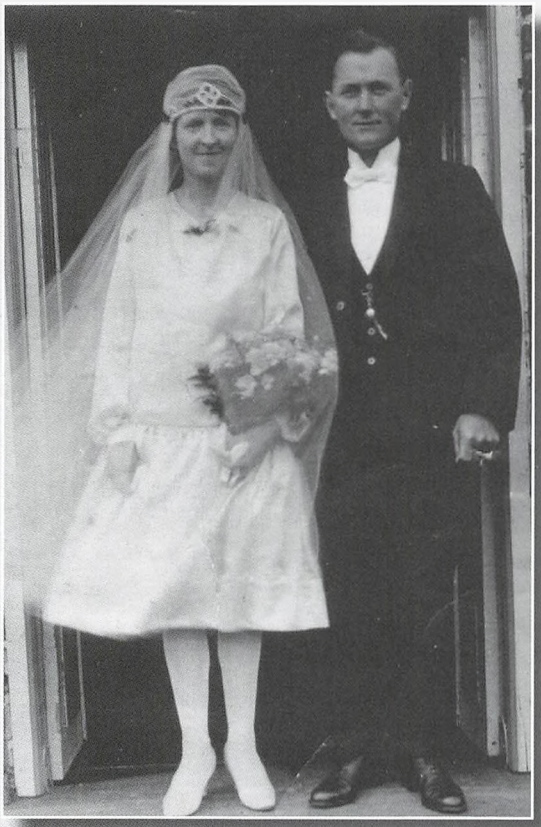

Emma og Hans Jensens bryllup.

Thea.

Agnes i haven i Mølgaard, 1921.

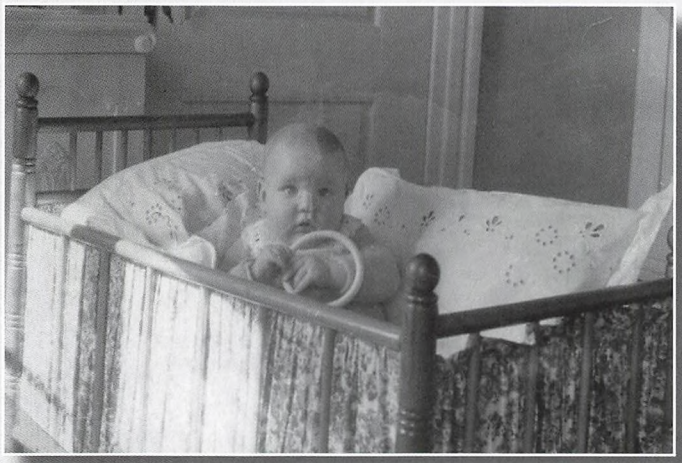

Arne i vuggen, 1931.

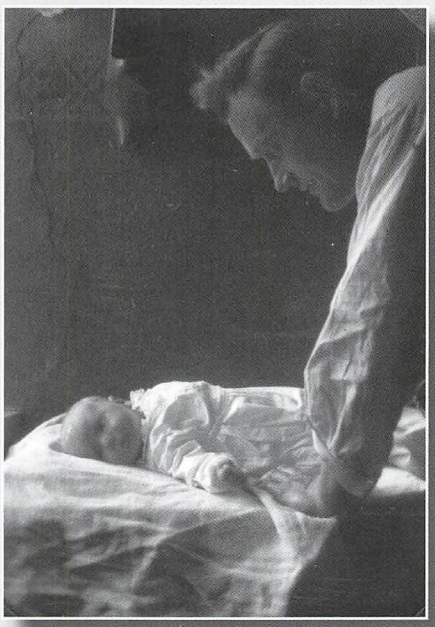

Hans Jensen med sønnen Arne, 1930.

Møllen i Mølgaard, ca. 1911.

Lærer Jens Hansen med familien, Birgitte er den ældste datter.

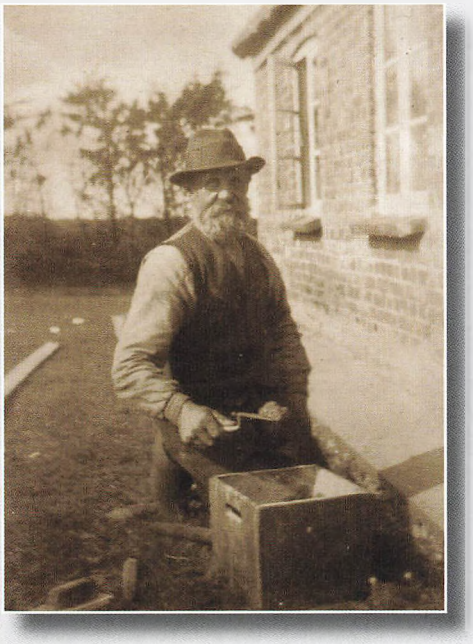

Anders Hundsdahl, 1920'erne.

Anders og Birgitte Hundsdahl, 1920'erne.

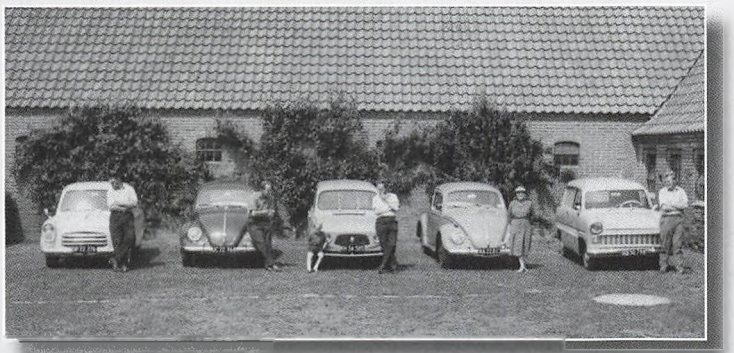

Familiens bilpark ca. 1962. F.v.: Jens Bennedsgaard, Eigil, Arne, Thea og Helmer.

Familien Hundsdahl, 1914. Bagerst f.v.: Thea, Magnus, Peder, Anton, Agnes, Ane-Marie (gift med Peder), Peder Volder (gift med Marie), Jens. Forrest f.v.: Birgitte, Emma, Marie med sine børn Emma og Kristian Volder, Albrekt og Anders Hundsdahl.

Mølgaard familien i 1957. F.v.: Hans, Emma, Vang, Ruth (gift med Arne), Arne, Eigil (siddende), Inge og Jens Bennedsgaard, Helmer og Poul Erik.

Birgittes søster Nikoline med sin datter Gunhild og Birgitte med sin datter Emma, stående bag ved Andrea Hansen, 1903.

Arne, Helmer, Vagn, Lykke, Inge og Eigil, 1940.

Barn og ung i Ulfborg

– før, under og efter 2. verdenskrig

af Johannes Rex Christensen, Videbæk

I marts måned 2011 besøgte jeg Egnshistorisk Studiecenter i Ulfborg Kirkeby på grund af min interesse for slægtsforskning. Lige det, jeg kom efter, fik jeg dog ikke, men jeg blev opfordret til at skrive om min barndom i Ulfborg, og jeg tog opfordringen op.

Jeg tror, mine minder og følelser er, som da jeg hørte forfatter og coach Arne Nielsson fortælle, at hans søn havde tigget ham om at tage med ud at spille badminton. Sønnen vidste godt, at hans far altid havde travlt, men denne gang lykkedes det. Nielsson konkluderede bagefter med glæde, *»at når min søn bliver ældre, fortæller han nok, at da han var dreng, spillede han badminton med sin far.«*

Mon der er sådan, »små øjne« og tanker fungerer? Jeg syntes også altid, det var mere vinter, og at sneen gik helt op til telefontrådene, da jeg var dreng, men det var måske bare snefogeden, der havde været ude at kaste sne, så trafikken kunne komme videre.

Derfor er det vigtigt, at beretninger om begivenheder for 75 år siden eller mere bliver set med datidens barneøjne og ikke med nutidens. Børns tanker er et andet sted end de voksnes.

Vi må have i baghovedet, at den periode, jeg skriver om, er 1932–50. 1950 fordi jeg rejste fra Ulfborg dette år.

Der var ingen børnehaver, hvor mødrene kunne få aflastning, til gengæld var der heller ikke mange kvinder, der var på arbejdsmarkedet. Vore mødre kunne gå hjemme og passe os, og mange hjem havde ung pige i huset.

Jeg husker, min mor havde nogle unge piger til hjælp i husholdningen. Mor lavede nogle lækre spegepølser af både fåre- og svinekød. Hun stod selv ved den håndrevne kødhakker og lavede nogle fine pølser, som blev transporteret over til cykelhandler Vejgaard på hjørnet af Nørre Dige og Holmegade. Vejgaard havde et røgeri i gården.

Æg fra landet blev lagt i vandglas, hvis de skulle holde sig i længere tid. Engang prøvede vi at ryste os til smør, det var besværligt, og det blev kun til den ene gang. Selv om det måske fandtes, havde vi hverken køleskab eller fryser.

Fritidsordninger efter skoletid fandtes heller ikke, så vi børn havde god tid til leg, sport og lidt hundekunster, hvis man havde anlæg for dette. Der var ingen computer med film, mail, facebook, twitter, google og så videre, men vi kunne gå i biffen hos Søren Sørensen i Ulfborg Biograf i Bredgade.

Som barn og ung kunne vi heller ikke parkeres foran fjernsynet, for der var ikke fjernsyn. Vi havde heller ingen mobiltelefoner, hvor vi kunne få »tommelgymnastik«, altså sende sms til hinanden.

I byen var der 7 købmænd, 3 manufakturhandlere, 2 herreekviperingsforretninger, skotøjshandler, cigar- og glarmesterforretning, isenkræmmer, 2 slagterforretninger samt Ane Korsgaard på Tingvej over for mejeriet. Fru Korsgaards forretning kunne vist godt kaldes en viktualieforretning, her kunne man købe kød og hjemmelavet pålæg. Der var 3 bagerier, 2 hoteller, 3 med afholdshotellet, 2 møbelhandlere, 2 cykelhandlere, 2 skomagere, 2 urmagerforretninger, en fotograf, et antal herre- og damefrisører og et uldspinderi.

Udviklingen er desværre gået i den forkerte retning, men det er jo udviklingen i mange stationsbyer som Ulfborg. Når vi tænker os rigtig om, kan man jo ikke i en by af Ulfborgs størrelse have f.eks. 7 købmænd.

Nu har man større forretninger/supermarkeder, der spænder over et hav af varer, og endelig er indbyggerne mere mobile, så man tager gerne en oplevelsestur til andre byer, hvor vareudvalget ofte er større end netop lige i hjembyen.

Min historie

Mit fulde navn er Johannes Laurids Holm Rex Christensen.

Hvilken »smøre« at give et barn, men når nu jeg skulle opkaldes efter min morfar, kunne det ikke være anderledes. Navnet giver mulighed for mange kombinationsmuligheder, ofte brugt ved opkald til venner og bekendte, dog kun i spøg for normalt kendes jeg bedst som Johannes Rex. Derfor er Laurids Holm ukendt.

Mine forældre var Poul Rex Christensen, født i Brønderslev 1902 og Ellen Elisabeth Holm, født i Ringkøbing 1903.

Jeg kom til verden den 25. marts 1932 på 1. salen i Alfred Gades stuehus ud til Herredsgade (nu Holmegade 5). Jeg insisterer på, at dengang hed hovedgaden igennem Ulfborg, fra syd til nord, Herredsgade. I 1940'erne blev den »skåret« midt over og kom, fra lyskrydset og nordpå, til at hedde Holmegade. Efterfølgende vil jeg anvende Holmegade.

Fødslen gik åbenbart efter planen, det er ikke lige til at huske så mange år tilbage, men jeg har fået fortalt, at jordmoder fru Troelsen tog imod. Dengang brugte man ikke hospitaler til sådan en »bagatel« som fødsler. Der har sikkert været familieopløb, og min storebror på 4 år, Erik Rex Holm Christensen, var sikkert en af de første, der blev præsenteret for den nyankomne.

Mine forældre var blevet gift i Ringkøbing den 8. maj 1927, et års tid efter at min manufakturuddannede far var begyndt som bestyrer af J. L. Holms herreekviperingsforretning i Ulfborg.

Mit hjem

Desværre kan jeg ikke huske så meget fra den tid, vi boede i Gades lejlighed på 1. sal. Der var forholdsvis mørkt i køkkenet, selv om der var et 2 eller 3 fags kvistvindue. Der var skrå vægge til vestsiden og en bagtrappe mod gårdspladsen, hvor der fandtes et WC.

Der var naturligvis ikke badeværelse, men det var jo heller ikke almindeligt. Skulle man have et rigtigt bad, kunne man gå på Ulfborg Mejeri og købe et karbad med dejligt varmt vand.

Fra stuen kunne vi sidde og se over til forretningen på Holmegade 2, hvor min far arbejdede. Forretningen lå skråt over for vores lejlighed. Indgangen til vores lejlighed på 1. sal var fra gaden. Først kom man ind i en stor forgang, til venstre var døren til Alfred Gades lejlighed, lige frem var trappen op til 1. sals lejligheden, og til højre var døren til Ringkøbing Landbobanks lokale.

I banklokalet sad 2 af byens borgere på skift og betjente bankens kunder, formentlig et par timer hver eftermiddag. Her sad bl.a. manufakturhandler Ejner Pedersen, købmand Simon Thorstensen, mejeribestyrer Nørgaard og bagermester Otto Jeppesen. Jeg er lidt i tvivl, om ikke også karetmager Stendorph og cykelhandler Jens Jensen samt købmand Mads Pedersen var nogle af »bankfolkene«. Senere var også min far »bankmand« i en kort periode, men det kunne ikke forenes med forretningsdriften. I en lille by forventer kunderne, at »bossen« selv er i forretningen, når der skal købes tøj.

Lejligheden hos Alfred Gade var nok ikke lige det, mine forholdsvis nygifte forældre, med en god sikker stilling og indtjening, hav-

de tænkt sig at satse på. Derfor havde de købt en byggegrund på Herredsgade 20. Der ville de gerne bygge hus, men det er muligt, mine forældre har været lidt for langt fremme i skoene, for de ville gerne vide, hvad huset ville koste og bad om at få et byggetilbud, men ingen af håndværkerne i byen ville give tilbud. Man kaldte det »en mestergris« fortalte mine forældre senere, det har nok været omkring 1936-37. Mærkeligt, for i deres butik spurgte kunderne da altid om prisen, sikkert også de pågældende håndværkere.

Noget skulle der åbenbart ske, for senere købte mine forældre Harbogade 22, hvor postbud Laurids Smidt boede. Smidt med familie ville gerne overtage vores lejlighed hos Alfred Gade.

I Herredsgade var der en ledig lejlighed på 1. sal, der hvor frisør Johs. Jensen og skomager Mathiesen havde forretninger (Herredsgade 6). Der flyttede vi ind i en kort periode, så Smidts kunne overtage vores lejlighed, indtil vi kunne flytte til Harbogade 22.

Efter vi var flyttet fra lejligheden i Herredsgade, flyttede politibetjent Andersen og hustru ind. De havde mig bekendt 2 børn, en dreng Jørgen, nok 1-2 år ældre end jeg, og en pige, der var lidt ældre. Flyvsk, som jeg må have været, kom jeg en dag brasende ind til Andersens uden at banke på, men det var ikke min familie, der var der, så hurtigt fik jeg spurgt, om Jørgen var hjemme, men fru Andersen var nok klar over, at lille Johannes havde glemt, at han var flyttet!

I det dejlige hus på Harbogade 22, med pæn ædeltræsdør og velfriseret have, kom vi til at bo i mange år, bl.a. under hele 2. verdenskrig. Huset havde fuld kælder. Fra køkkenet var der en meget stejl trappe og for enden af trappen en dør ind til et viktualierum. Længere inde var der vaskekælder med gruekedel, og et rum med centralfyr, hvor vi fyrede med koks. Ved siden af fyrrummet var der et lille rum, der blev udnyttet som badeværelse og tørrerum. Til bad var der et emaljeret støbejernsbadekar. På et tidspunkt under krigen var det slut med koksene, så man måtte forsøge at få fat i brunkul. Her havde min far den fordel, at en vognmand, der solgte brunkul, til tider manglede tøj af forskellig art, så en bytteforretning kunne sagtens ordnes.

Elværket

Lige over for vores hus var Ulfborg Elektricitetsværk, til venstre for værket var maskinhandler Johannes Nielsens privatbolig med værksteder bagved, og til højre for elværket boede Inger og Chr. Stidsholt. Det hele er nu bebygget af ABC Lavpris.

Johannes Rex har fødselsdagsgæster på Harbogade 22. Øverst f.v. Bent Vium Andersen, Villy Jensen, Knud Lauge Høj, Torben Ejsing Jørgensen, Kristian (fra Gæstgivergården), Svend Stidsholt, Aksel Holmbo Nielsen, Hans Gade.

Uden for Ulfborg Elektricitetsværk. F.v.: Frode Kirkegaard, maskinpasser Oskar Slot, Johannes Rex og Verner Birkmose.

Stidsholts var nogle søde mennesker at have som genboer, ikke mindst fordi Svend var der, han var ganske vist et år ældre end mig. Sommetider fik vi lov til at bade i elværkets kølevandsbassin.

Stidsholt var elværksbestyrer, og samtidig drev han sin elinstallationsforretning fra hjemmet. Der var ansat en yngre mand som maskinpasser, han hed Oscar Slot, en stille og rolig ung mand. Han boede i elværkets bygning ovenover lokalet med værkets akkumulatorer, og han havde ofte besøg af omkringboende piger og drenge. Vi fik lov til at se, hvordan han passede eltavlen og maskinerne, specielt den nyeste: en rød Buck maskine.

En dukkert i elektricitetsværkets kølevand. F.v. Svend Stidsholt, Erik Rex, Johannes Rex.

Under krigen kunne der ikke fås olie nok til maskineriet på værket, så derfor havde man en kæmpe »gasgenerator« ude bag ved værket med fyringslåg i første sals højde. For nu at få brændslet op til fyringslåget havde man en elektrisk »krananordning« med hejsekrog til at sætte i en anordning på en 200 liter tønde, som så blev hejst op, så fyrbøderen kunne tippe tønden, så brændslet faldt ned i »generatoren«. Jeg husker, at Frode Kirkegaard på et tidspunkt var fyrbøder.

Skråt bag elværket var der blevet opført et stort »tørveskur«, som beslaglagde en del af Stidsholts have, med indkørsel ved vandtårnet og bøssemager Noe.

Apropos gasgeneratorer, vi var også nabo til vognmand Thorvald Jeppesen, der boede lidt tilbage fra gaden. Tidligt om morgenen kunne vi høre larmen, når han startede gasgeneratoren på sin lastbil, men værre var det, når han kom kørende i sin lastbil på byens gader, der var brolagt med rigtige chaussésten, det var fordi, han kørte på massive gummidæk, luftdæk kunne han ikke få, og Jeppesen med familie skulle jo stadig opretholde livet.

Andre gode naboer var også landbrugsmaskinhandler Johannes Nielsen, en god familie at kende. Datteren Henny og jeg gik i samme klasse, og Aksel var en god kammerat, han er et år yngre end jeg, vi har stadig forbindelse, og han er stadig en lun jyde.

Hos maskinhandler Jon, som vi kaldte ham, boede familien Otto Holgersen til leje. Hvis jeg husker rigtigt, var han også ansat på elværket som assisterende fyrbøder, en rigtig sød familie, med nogle søde, mindre børn. En familie, der var rar at have som venner.

Maleriet af Poul Rytter

Min mor havde fået den idé (mødre vil jo altid det bedste for deres børn), at min bror og jeg skulle portrætteres hos kunstmaler Poul Rytter i Husby. Det var i foråret 1940 for mit vedkommende.

Rytter kom til Harbogade en dag om ugen nogle uger i træk. Men det var noget af en prøvelse. For det første skulle jeg være fin i tøjet, jeg skulle skifte til min fine Elgko-skjorte af charmeuse, have slips på og min Krøjgaard slipover, og for alt i verden også mit nye armbåndsur, som mine forældre havde haft med hjem fra en tur til Tyskland i 1939. For det andet skulle jeg sidde stille og rolig en halv time. Men indrømmet, det blev faktisk et godt billede af lille jeg, der nu var 8 år.

Sandt at sige har jeg stadig stolen, jeg sidder på, da jeg blev malet, man skal jo ikke lige smide alt det gamle på porten. Kanariefuglen i baggrunden er en sjællænder. Forstået sådan, at jeg med min mor og mormor havde været en tur i Korsør for at besøge min morbror, endda min mors tvillingbror. Her havde vi fået fuglen, der blev transporteret hjem i en skotøjsæske på hele færgeturen og togrejsen hjem. I samme periode, som jeg blev malet, havde Poul Rytter fået til opgave at male vores spisestue. Det blev gjort på kunstnerisk vis, hvis man forestiller sig, at der blev brugt en art gips, strøget på i brede penselstrøg, så det dannede strukturerede vægge, hvorefter det blev malet i en lys cremefarve.

Johannes Rex. Maleri af Poul Rytter.

Marken

I årene under krigen havde mine forældre købt 8-10 tdr. land syd for Ulfborg. Marken, som vi kaldte området, bestod af et par fenner, lidt hede og en plantage. Når vi ville derud, cyklede vi gennem smøgen ved elværket og Johannes Nielsens ejendom, passerede Kirkevænget og Grønningen, videre til det store anlæg og fulgte en sti mellem kirkegården og anlægget hen omkring Bøje Bøjsens ejendom (Ringkøbingvej 2) og videre mod syd ad en sandet markvej. Skulle vi i automobil, kørte vi ad Herredsgade og drejede til højre mellem Lumbyes ejendom (Ringkøbingvej 6) og Ebbes hus (Ringkøbingvej 8) og fulgte en markvej hen til nyerhvervelsen. Lumbyes ejendom og Ebbes hus er der stadig, men er i årenes løb næsten borte i træerne ud mod hovedvejen.

I plantagekanten på vores mark var der et større skur, velsagtens beregnet til får, og det fik vi også, men får skal jo passes. I forretningen havde vi en lærling, og jeg husker, han var fantastisk og formentlig også ret interesseret i fårene, han var i hvert fald en dygtig og pålidelig »fårehyrde«. Kaj Nielsen hed han; han boede hos sine forældre ved banelegemet på Østerled.

Hjemme i Harbogade, havde vi i haven et lysthus. Det var blevet transporteret fra min mormors sommerhus i Søndervig til haven, men nu skulle det flyttes til marken.

Byudviklingen i Ulfborg er nu, så vidt jeg kan se, nået helt ud til denne vor »mark«. Her havde jeg på et tidspunkt også en hest gående, en ung Frederiksborger, som jeg fik mange rideture på. Om vinteren husker jeg, den et år var opstaldet på Neder Ulkjær hos Thorstensens. Før jeg fik denne dejlige Frederiksborger, var jeg og mine forældre en tur hos hestehandler Kjeldager i Lemvig; det var under krigen, så vi måtte ikke selv køre. Lillebilvognmand Troelsen var ledig, så han fik turen. Der var et par heste, jeg skulle prøve at ride på, men det var ikke rigtig noget, måske var de for dyre.

Sammen med min senere svigerinde, Jytta Larsen, fik vi en del rideture i omegnen af Ulfborg. Jytta lånte eller lejede en hest på en ejendom, der lå på det nuværende industriareal omkring det sted, hvor Hundevad og Co. senere opførte deres nye fabrik.

Vi prøvede også en tur til rideskolen i Holstebro for at blive dygtigere. Imidlertid var det noget bøvlet at skulle rejse med Nielsens rutebil til Holstebro, derefter spadsere til rideskolen, have undervisning og igen spadsere til bussen hjem, så det ophørte jeg hurtigt med, det passede ikke rigtig til min tålmodighed.

Glad for heste var jeg, på Ulfborg marked elskede jeg at gå og betragte de lange rækker af heste, der var opstillet i Bredgade.

Kæledyr

I Harbogade havde vi som genbo købmand Marinus Berthelsen, han havde forretning, der hvor købmand Arbs senere fik forretning (Harbogade 26). Marinus og Laura, som hans hustru hed, var sikkert gode kristne mennesker - måske lidt anderledes. Marinus havde en gammel Fordbil med et lille lad, hvorpå han læssede solgte kul og leverede hos kunderne. Deres have var så stor, at den strakte sig ned bag karetmagerværkstedet bag Karstofts ejendom, Harbogade 24, og var dermed nabo til vores have. Erik og jeg havde selvfølgelig dværghøns i haven, og Berthelsens havde katte, så det skete, at kattene fik en livret i form af én af vore sorte kyllinger. Jeg tror min mor påtalte det engang for Bertelsen, men han sagde, det var fordi kattene troede, at de sorte dværghønsekyllinger var solsorte. Så var det jo, efter hans mening, legalt.

På et tidspunkt havde vi også masser af kaniner, men i skrivende stund kan jeg ikke huske, hvorfor vi havde vore bure et andet sted end i vores have. De stod i en lille lund, som man kom til ved at gå ned ad Harbogade og, overfor Staby Sparekasse, gå med en sti til højre, som straks svingede til venstre til en

Maj 1946. Johannes Rex og Jytta Larsen.

Ulfborg marked 1946. Bemærk de tre ejendomme fra Gæstgivergården til Tingvej: Manufakturforretning v/ Laurids Christensen, Gundelach Boghandel og City kaffe.

åben plet imellem nogle træer. Her var den lille lund. Hvis man fortsatte videre mod vest, kom man hen til vejen til Neder Ulkjær. Jeg husker, der var andre, der havde kaninbure på stedet, men bemærk lige, at dengang fandtes der ikke huse ved Stabyvej udover et lille lavt murstenshus og det firkantede »funkishus«.

Når vi nu er i dyrenes verden, så havde vi også en skildpadde. Jeg vil tro, dens skjold var omkring 10 x 15 cm, måske lidt rigelige mål, men set med små øjne nok rigtig. Den fodrede vi i en balje med vand, føden var f. eks. en regnorm, små stykker råt kød, lidt grønt, men det var altid som et eksperiment, fordi den ikke lige ønskede at spise på kommando. Inden længe fik vi boret et lille hul i skjoldet ved et af bagbenene og satte en snor i, så vi kunne tøjre den på græsplænen. En dag var den desværre væk. Snoren, den var tøjret i, var slidt over ved det borede hul. Vi kunne ikke gøre meget ved det, så den var hurtig glemt, når vi ikke sådan lige kunne finde den. Et år eller mere efter kom vores genbo Chr. Stidsholt, som altid var god for en historie og et bredt smil, med en overraskelse, og dette var mere end en historie. Han kom nemlig med en okkerrød skildpadde. En landmand nord for Ulfborg havde været ude at grave lidt i en grøft og var stødt på noget hårdt i grøften. Han havde samlet det op og troede, det var en tobaksdåse eller lignende og havde puttet det i lommen, men lidt efter var der noget, der bevægede sig i hans lomme. Det viste sig, at det var en skildpadde, han havde i lommen. Han fortalte det til Stidsholt, der vidste, at vores skildpadde var blevet væk, og nu kom Stidsholt altså med skildpadden, men vi var skeptiske, indtil vi fandt det borede hul i skjoldet!

Krigen

En augustdag i 1944, da min mor og jeg var i spisestuen, og min far stod i gården og malede vores garageport, kunne vi pludselig høre høje mandestemmer i gården. Mor og jeg så ud af vinduet og kunne se min far diskuterede med de ankomne mænd, og så siger min mor: *»Johannes, skynd dig at tage din cykel og kør ned til Erik og sig, at tyskerne er her«.*

Erik var kommet i lære som radiotekniker hos L. M. Nielsen, urmager- og radioforretning. Sønnen Kaj Nielsen havde radioværksted i en bygning i gården bag forretningen i Bredgade. Jeg kom ud af fordøren, op på cyklen og drønede mod Bredgade, men da jeg kom op på værkstedet, var jeg fuldstændig væk i gråd og kunne slet ikke få fremstammet et eneste ord. Lidt efter ankom min far med gestapo i hælene. Jeg var 12 år og var slet ikke klar over situationen, jeg troede, det var min far, tyskerne kom for at hente. Men senere, da jeg kom hjem, erfarede jeg, at det var min bror Erik på 16 år, gestapo var kommet for at arrestere. Nogle dage før var der blevet udøvet sabotage på garage- og værkstedsbarakkerne ved skolen, som var opført og brugt af den tyske organisation OT. (OT = Organisation Todt, en civil- og militær ingeniørenhed, red.)

De unge mennesker, der havde udøvet sabotagen, havde den pågældende aften været samlet hos Thorkild Ruby i hans hjem i Holmegade, hvor hans forældre havde en kolonialforretning. Theodor Ruby passede også Sygekassen i Ulfborg.

Erik blev ført til gestapohovedkvarteret i Aarhus, de andre unge var rejst fra byen til de skoler m.v., hvor de opholdt sig, og de blev arresteret de pågældende steder. Mine forældre protesterede naturligvis mod arrestationen, men det var de danske håndlangere for gestapo ligeglade med.

Der blev ført en del korrespondance med det tyske hovedkvarter. Da branden hærgede denne augustnat, var hele Ulfborg bekendt med branden, og dagen efter syntes mine forældre, at jeg skulle rejse en tur til min mormor i Ringkøbing. Det var da fint, hun var en sød mormor at besøge. Et par dage efter kom jeg hjem igen og skulle begynde i skolen efter sommerferien. Det var stadig ikke gået op for mig, at Erik havde været med til sabotagen. Havde jeg været gjort bekendt med den rette sammenhæng, kunne jeg måske have nået at få Erik advaret.

Efter arrestationen er det klart, at der hjemme blev diskuteret, hvem der kunne have stukket de unge mennesker. Den nærmeste konklusion kunne være, at nogle kunne have set de unge ved garageanlægget eller havde set dem på vej til stedet, eller der måske kunne have været en form for telefonaflytning.

I efterfølgende september måned blev det danske politi arresteret, og min far blev pålagt at lede det private vagtværn i Ulfborg. Jeg mener, det var derfor, mine forældre og jeg havde mulighed for at køre til gestapohovedkvarteret i Aarhus. De havde til huse i politigården bag Aarhus Domkirke.

Med min far som vagtværnsleder kom vores bil igen til ære og værdighed og blev pillet ned fra opklodsning, da der ikke havde været benzin til privat kørsel. Benzin var allerede rationeret i april 1940, hvor mine forældres bil blev tildelt kort til 25 liter pr. måned.

Vi kørte til Aarhus for at tale Eriks sag, men stadig uden resultat. I mellemtiden var han blevet ført til Frøslevlejren.

I begyndelsen af december kom der besked om, at han var blevet deporteret til koncentrationslejeren Neuengamme. – Igen henvendte mine forældre sig til de tyske myndigheder, og endelig syntes der at være lysning i situationen. Nu blev det lovet, at den 16-årige Erik ville komme hjem til jul, så vi var på Ulfborg Station ved hvert eneste tog, der kom fra syd, men uden resultat. De tyske og danske håndlangeres beskeder var blot løgn på løgn. Vi havde af omveje hørt,

Rationeringskort til benzin.

at Erik under opholdet i Frøslevlejren havde været beskæftiget i lejrens køkken og derfor var i god helbredstilstand, men vi havde til gengæld også hørt, at der var dårlig forplejning i koncentrationslejren.

Nu var situationen en anden, Røde Kors var nu med i forløbet, man kunne sende en såkaldt Røde Kors pakke én gang om måneden. Der var selvfølgelig bestemte regler for indholdet i pakkerne, ligesom der formentlig også var regler for pakkernes vægt. Det eneste, jeg husker, er, at en væsentlig ting i pakken var cigaretter, en enkelt cigaret kunne bruges til at købe forskellige fordele for.

I 1944 var det vanskeligt at opdrive ordentlige cigaretter, men købmændene i Ulfborg var flinke til at levere, når de var bekendt med, at de var til Eriks Røde Kors pakke. I Neuengamme var der en ung hollænder, der var Erik behjælpelig, da han var syg.

Erik blev ført med lazarettog til Sverige omkring d. 12. april 1945. Han havde haft, eller havde, tyfus og lungehindebetændelse og var derfor med toget. Omkring en måned senere kom der besked på, at han kunne hentes ved Fredericia.

Mobach hed den unge hollænder, der hjalp Erik. Han kunne f.eks. købe plads i de overbelagte »senge« med de cigaretter, Erik modtog i Røde Kors pakkerne. Erik og mine forældre holdt kontakt efter krigen med den unge hollænder, som sammen med sin hustru besøgte os i 1946. I sommeren 1947 var vi i Holland for at besøge familien der, de boede i Apeldoorn. Undervejs oplevede vi, hvor ødelagte byerne i Tyskland var efter bombningerne, ikke et hyggeligt syn. Da vi kørte i vores gamle Ford V8, løb vi tør for benzin før den Hollandske grænse. Nu var gode råd dyre, men min far fik fat i nogle amerikanske soldater, der kunne henvise os til et sted, hvor vi kunne »købe« 20 l. benzin for en 20 stk's pakke cigaretter.

Min far skulle altså, som vagtværnsleder, sørge for lov og orden i Ulfborg. Jeg husker ikke, hvem hans hjælpere var. Det skete, jeg kunne få lov at være med, men det det hovedsageligt drejede sig om, var at tage sig af cykeltyverier, hestetyveri, sortbørshandel og husspektakler. Jeg husker en af de gange, jeg var med min far i »embedsmedfør«. I Gæstgivergårdens østlige ende ud mod Bredgade var der et forretningslokale. Jeg mener, man kaldte det for et kørselskontor, det havde i hvert fald noget med den tyske værnemagt at gøre. Det var nok et sted, hvor vognmænd fik tildelt kørselsopgaver. Min far og jeg kom ind i lokalet, der var lummert og forfærdeligt tobaksrøgfyldt og med mange mennesker. Jeg husker, vi talte om, at det vist var lige så meget sortbørscentral som kørselskontor, og det var også i forbindelse med sortbørshandel, min far skulle besøge stedet.

Efter krigen blev forretningen udlejet til herrefrisør Kaj Kops. Senere blev lokalet lagt sammen med Gæstgivergårdens restaurant. Under krigen var der på Gæstgivergården en

sønderjysk vært med familie, Hansen hed de, og sønnen, som vi ofte legede med, husker jeg som Kristian. Følgende episode har jeg fået fortalt: Da tyskerne besatte Gæstgivergården, blev værtsfamilien boende en kort tid. Tyskerne hejste naziflaget udenfor, men det var Hansen utilfreds med, så han hejste et dobbelt så stort Dannebrogsflag ved siden af.

Vi var nogle drenge, der ofte legede i et læbælte, tæt på det område OT havde etableret med barakker og værksteder m.m. Når vi bevægede os ned ad Ole Chr. Kirksvej og i stedet for at dreje til højre om til skolen fortsatte ligeud, var der en markvej, hvor der til højre var et dige og et læhegn med rimelig store træer, som fortsatte ud forbi gartner Kirks frugtplantage. På diget kravlede vi i leg, og pludselig slog jeg mit knæ. Det skulle undersøges, hvad det nu var, jeg havde slået mig på, så jeg gravede lidt med fingrene og kunne derefter trække en bajonet op af jorden. Hvad skulle vi nu gøre, for der var jo tyskere i byen og det lige på den anden side af læhegnet. Vi fik bajonetten anbragt på min bagagebærer, og kammeraterne og jeg drønede hjem på vore cykler.

»Tror I ikke, der var en skede også«, spurgte en af vennerne. Hurtigt tilbage og ganske rigtigt, jeg havde trukket bajonetten op af skeden. Bajonetten, formentlig fransk, var velplejet og olieret. Mine forældre syntes imidlertid ikke, vi skulle have et våben liggende, men på 1. salen i Harbogade var der skunke, så man kunne komme ind under taget, og der blev den gemt på en lægte.

En dag var jeg på vej til eller fra min kammerat Knud Høj, der boede på hjørnet af Tingvej og Bredgade, da der pludselig kom en lastbil med nogle tyske soldater. Den standsede ved cykelhandler Jens Jensens sideindgang på Tingvej, herfra kunne man komme på loftet over forretningens cykel- og træskoværksted. Kort efter begyndte soldaterne at slæbe cykler, dæk og slanger og diverse reservedele ud på lastvognen.

Under krigen modtog vi også, fra anonym side, flere illegale blade. Det var som regel duplikerede A4 ark med forskellige nyheder, som ikke kom frem i den legale presse. Disse blade skulle også gemmes væk. Mine forældre kom dem i en gammel kagedåse og gravede dem ned i haven.

Forstanderen på Pallisbjerg, Anker Pedersen og hans hustru Ragnhild, kom sammen med mine forældre. En dag spurgte Anker Pedersen, om jeg ville med på en køretur til Ringkøbing, naturligvis med mine forældres tilladelse. På gården til Pallisbjerg havde man en mindre lastbil, måske en 1 tons Opel Blitz eller lignende. På ladet stod et par sække med indhold. Da vi nærmede os Ringkøbing, omkring stedet hvor den nye rundkørsel er opført, var vejen til dels spærret af »spanske ryttere« og pigtråd og frem sprang en ung tysk soldat, der sigtede direkte på os i bilen, altså med geværet anlagt på skulderen. Anker Pedersen rullede vinduet ned, og aldrig har jeg hørt en lignende stram udskældning på tysk. Den unge soldat fik vel nærmest et chok, og vi fik lov at passere. Anker Pedersen havde været grænsegendarm og var naturligvis perfekt til tysk.

Jeg har ofte tænk på, hvad formålet mon var med at transportere et par sække til Ringkøbing. Havde det været korn, kunne det sikkert godt være blevet malet i Staby eller Ulfborg. Så tanken er endt med, at det må have været en eller anden opgave inden for modstandsbevægelsen. Måske bare en mundtlig meddelelse. Anker Pedersen ville naturligvis ikke have mig med, hvis der var den mindste risiko.

I mine drengeår under krigen husker jeg ikke, at vi børn følte os generet af de tyske soldater; selvfølgelig indgik de i det daglige gadebillede, men hvad observerer børn på 8 til 13 år. Det er naturligt, at det hører til de voksnes observation. Jeg husker, at det naturligvis var spændende for os drenge at se på

Frihedskæmpere med pistol i bæltet. F.v. Henning Mose, ukendt, Thorkild Mose, Oskar Slot. Læg mærke til armbindene.

de marcherende tyske soldater, enkelte gange med lidt musik i spidsen, men det blev ikke ved, tværtimod blev det, som tiden gik, en flok »ældre« soldater fra forskellige tyskokkuperede stater. I de sidste par år mange helt unge, nærmest store drenge.

Den 4. maj 1945 i BBC's aftenudsendelse, hørte vi om tyskernes overgivelse i Nordtyskland og Danmark. Samme aften har modstandsbevægelsens medlemmer selvfølgelig fået travlt med at finde deres våben, og dagen efter kom de så frem iført deres blå-hvid-røde armbind.

Dagene efter var der travlhed med arrestationer af nogle enkelte værnemagere og tyskersympatisører. Min far skulle i sin bil transportere en af tyskersympatisørerne til politigården i Ringkøbing.

Få dage efter kom der motoriserede engelske tropper til Ulfborg. De gjorde holdt på pladsen mellem Holmegade 2 og Fordforhandler Vium Andersens gård (nu Ringkøbing Landbobank). De engelske soldater vakte megen interesse i byen.

Lærer Juul Eriksen, der boede i et hus på Harbogade, havde altid sin violin med i en violinkasse, troede man, men der blev sagt efter krigen, det var en maskinpistol, han havde i kassen. Jeg skal ikke sige, om det var en historie, men modstandsmand var han.

I Ulfborg var sognerådsformand og manufakturhandler Ejner Petersen leder af modstandsbevægelsen, så på hans bopæl i Bredgade havde man opslået hovedkvarter. Spejderne i byen fungerede som ordonnanser, her var bl.a. Thorkild Mose en af lederne.

Jeg har tit tænkt på, hvordan det mon har været for mine forældre at leve med, at de ikke hørte livstegn fra deres store dreng på kun 16 år eller noget som helst om hans tilstand i det fremmede, for man havde jo hørt dårlige historier om disse koncentrationslejre i Tyskland.

Op til jul gav min far mig penge til at gå over til gartner Kirk for at købe en juledekoration til min mor, en meget lille trøst, men meningen var god nok.

Senere fik vi at vide at en af kammeraterne til de unge sabotører, Thorkild Ruby, døde juleaften 1944 i Neuengamme, han havde astma.

Det lykkedes mig aldrig at få en fyldestgørende beskrivelse af forholdene i Neuengamme, ganske vist fortalte Erik, at når de i kolonner gik ud til forskelligt arbejde, blev de til tider mål for tyske børns stenkastning. Han ville helst ikke tale om det.

Erik Rex Christensen efter hjemkomsten fra koncentrationslejren Neuengamme i maj 1945. 17 år gammel.

Min konfirmation

I 1946, hvor vi stadig boede i Harbogade, blev jeg konfirmeret den 28. april. Det var stadig vanskeligt at få fødevarer. Mange varer var stadig rationeret helt hen til 1953. Men fra den tidligere omtalte mark, vi havde syd for byen, var vi selvforsynende med lammekød.

Vi havde mange gæster, da både mors og fars familie var inviteret. Far havde 9 søskende, så det krævede ret god plads. Da den tyske værnemagt havde haft beslaglagt Ulfborg Gæstgivergård, stod denne tom endnu, så mine forældre lejede det lokale, hvor der var billard, og der var fint plads til alle gæsterne. Der var selvfølgelig en kogekone i køkkenet og min mors veninde fra Ringkøbing til at servere. Konfirmationen var en skelsættende dag, nu var man jo voksen, men det er man jo alligevel ikke lige fra den ene dag til den anden.

Jeg fik en del gaver, deriblandt et cigaretetui – at tænke sig – og mange telegrammer, mange blot med en hilsen. Var der penge, var beløbet mestendels en 5-kroneseddel, og det var meget over det normale, når der var en 10-kroneseddel. Der var også boggaver og brevåbnere, sølvmanchetknapper osv.

Vores konfirmandforberedelse foregik hos pastor Rohde-Hansen i Ulfborg Kirkeby. I dag ville man måske transportere eleverne i bus

eller taxa, men sådan var det ikke dengang, vi cyklede ud og hjem i al slags vejr, det har jeg ikke hørt, der er nogen, der tog skade af.

Forretningerne

Som sagt var min far bestyrer af J. L. Holms herreekviperingsforretning, som lå, hvor nu ejendomsmæglerforretningen Nykredit, Holmegade 2, er beliggende.

Ulfborg Gæstgivergård havde på hjørnet en rigtig gammeldags kørestald med port ind fra Bredgade. Indenfor til venstre var der et værelse til staldkarlen og ned i den vestlige side var der pissoir, i den østlige side var der krybbe, hvor der kunne bindes heste, og i bunden af stalden var der indgang til endnu en stald, der lå vinkelret på. Kørestalden var belagt med pandeplader på taget.

Min fars forretning var i den nordlige ende, her havde yderligere frisør Ernst forretning og endelig på hjørnet var en forretning, der tilhørte det bagved liggende autoværksted.

Facaden på de 3 butikker fremstod som en bazar-bygning: en opbygget mur af en sådan højde, at man ikke kunne se taget på bygningen, som jeg mener bestod af tagpap. Mod gaden nærmest en pudset mur, malet i en okkergul farve. Der var 3 indgangsdøre, alle med det s-snoede håndgreb, så både store og små kunne åbne dørene.

Selve butikslokalet, der blev startet i 1926, kan jeg kun gisne om, men som dreng husker jeg, at der var 2 2-fags vinduer ud til Gæstgivergårdens gård, her var der også dør fra nabobygningen, hvor der var autoværksted. Til butikkens lejemål hørte en kælder, hvor der var en god bred nedgang, og som jeg husker den, så var første del af kælderen i fuld højde, længere ud mod Holmegade mere som en krybekælder. Jeg syntes altid, det var lidt uhyggeligt at komme i den kælder, og der var også vandproblemer efter regnvejr.

Jeg kan ikke bedømme, hvor mange kvadratmeter butikken var på, og på et tidspunkt blev den også udvidet med frisør Ernsts butik, så nu havde vi 2 store udstillingsvinduer. Gulvet var trægulv, der var olieret, behandlingen foregik med savsmuld, hvor der blev hældt olie i, Perolin hed det. Så stod man

En del af Gæstgivergårdens kørestald. Dollargrinet er uden tvivl Anders Pedersens Taxa – han boede dengang på Stenildvej i det andet hus før jernbanen. Billedet er fra før eller omkring 1948-50. Bag bilen ses Svend Højmark Christensens købmandsforretning, Elisabeth Hansens Trikotageforretning (nu John Sørensen, Isenkram) og urmager Peder Sørensens butik.

med en bred kost og kørte frem og tilbage med savsmuld og kost. Når gulvet skulle være olieret, var det fordi gulvet ikke skulle afgive støv på tøjet. På butikkens sydvæg stod der en stor sort kakkelovn, nærmest fra gulv til loft. På begge sider var der rør til at hænge bøjler med tøj på.

Efter at butikken blev udvidet, var der på nordsiden reoler, hvor der stod skjortekasser udført i fiber, den ene ende fungerede som en klap og i den anden ende var der glas. Der var låg på, så kasserne kunne stables. I kasserne kunne vi have skjorter, pyjamas, sorte kraver og forskellige slags undertøj, så man beskyttede varerne for snavs. På de nederste hylder var placeret forskellige slags arbejdsbukser, holmensbukser m.m.

På gaden ud for A.V. Vejgaards værksted og autoforretning, Holmegade 4, ved siden af vores forretning, stod der en rød Esso benzinstander. Her var et håndsving man drejede på, så der løb benzin op i et glas, og når det var fyldt, ja, så drejede man på et andet håndtag, og benzinen løb gennem slangen til bilens tank, og sådan kunne man blive ved, til tanken var fuld. Apropos benzinstandere, hos Fordforhandler Vium Andersen var der to BP standere, hos Vareindkøbsforeningen var der en Shell stander og hos købmand Svend H. Christensen også en Esso stander.

Jeg husker A.V. Vejgaard i dette værksted, og jeg mener, det blev begyndelsen på A.V. Vejgaards succes. Senere flyttede han til Herredsgade 28.

Min morfar, J. L. Holm, som havde etableret forretning i Ringkøbing i 1911 og filial i Ulfborg i 1926, døde som 58-årig i 1932. Han var uddannet skrædder i Silkeborg i 1893. Han kom til Ringkøbing og blev skræddersvend og senere også ekspedient i Trabjergs Skrædderi og Herretøjsforretning. I Ringkøbing giftede han sig med Dorthea Andersen i Husby Kirke d. 12. november 1897. Efter min morfars død var det nu min mormor Dorthea, der var eneejer af de 2 forretninger, med sin ældste søn som bestyrer i Ringkøbing og svigersønnen i Ulfborg.

Min mormor var født under små forhold på Moseby mark i Husby. På trods af, at hun havde en betydelig forretning og særdeles gode økonomiske kår, havde hun stadig begge ben på jorden, ingen storhedsvanvid. Det samme varme menneske over for alle.

I forbindelse med filialens drift i Ulfborg, er jeg heldig at være i besiddelse af forretningens kassebog fra 1936 til 1946, hvor mine forældre overtog forretningen. Jeg vil prøve at nævne tal, som i dag næsten er uforståelige.

Vi havde en lærling, Møller hed han. I maj 1936 fik han 25,00 pr. måned, og jeg kan se, at han i 1938 er steget til 35,00 kr. Jeg husker Møller og fik indtryk af, at mine forældre var glade for denne unge mand. Jeg mener, han hed Møller Andersen og var

Vinduesudstilling fra Holms gamle butik 1926-1946, Holmegade 2.

søn af Bror Andersen i et af de sidste huse nederst på Tingvej. Jeg husker Møller svagt, da han sandsynligvis har »leget« med mig, når jeg var i butikken som 4-5-årig.

Efter Møller kom en lærling, Anton Sørensen, der ses at være ansat til 15. august 1944. Som sidste års lærling var hans månedsløn 200 kr. Den 15. august ved fratrædelse fik han et gratiale på 150 kr. Herefter kom Kai Nielsen som lærling, og det ser ud til, at lærlingelønnen endelig er blevet noget bedre, nemlig 100 kr. pr. måned som startløn på egen kost og logi.

Da krigen kom, skulle der være mørklægning. Inden for butiksdøren var der en skinne i loftet, og herpå var hægtet et kraftigt stykke stof. Når man kom ind ad døren, skulle man igennem stoffets slids til butikken. Alle vinduer i butikker og private hjem skulle have mørklægning.

Den 26. og 27. marts 1940 er noteret i kassebogen, at forretningen er lukket på grund af toldbeskatning, hvordan dette skal tydes er uvist, men det lader til, at politikerne også den gang var gode til at udskrive afgifter, når riget fattes penge. Herefter skulle der betales 10 % afgift af omsætningen til staten.

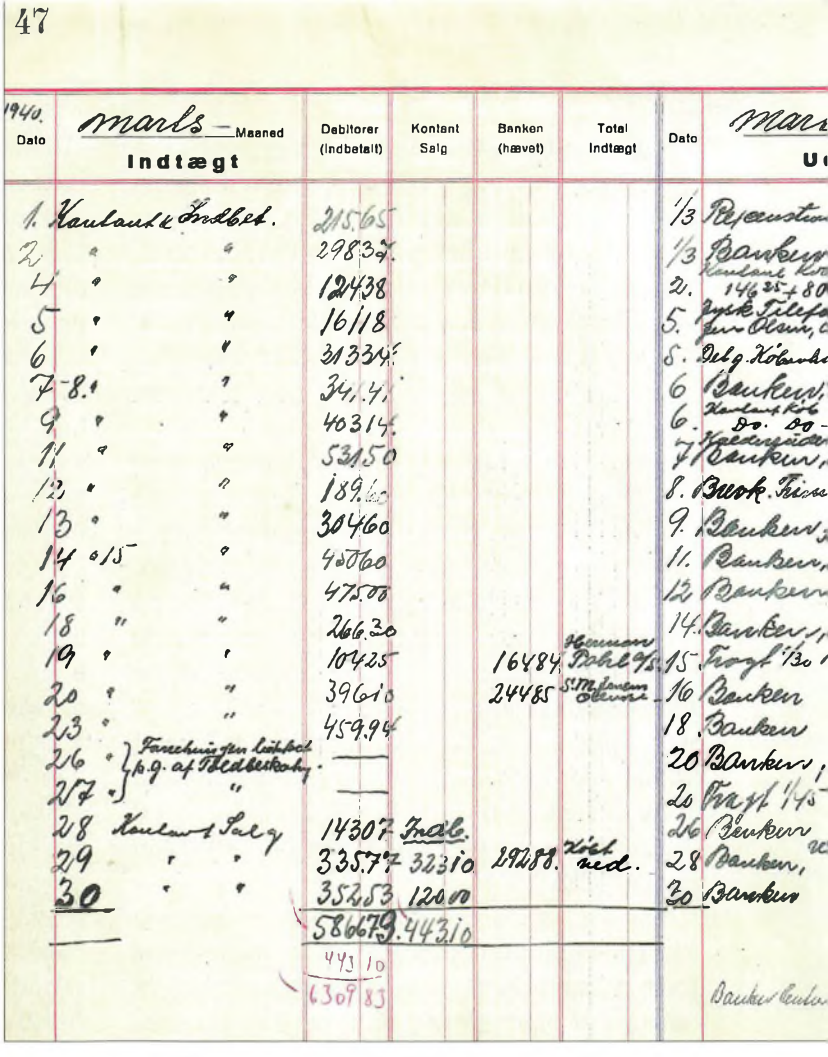
47

1940. Dato	marts — Maaned Indtægt	Debitorer (indbetalt)	Kontant Salg	Banken (hævet)	Total Indtægt	Dato
1.	Kontant Indbet.	215.65				1/3
2.	" "	298.37				1/3
4	" "	124.38				20.
5	" "	16/18				5.
6	" "	313.34				5.
7-8.	" "	34.47				6
9	" "	403.14				6.
11	" "	531.50				7
12	" "	189.60				8.
13	" "	304.60				9.
14	15 " "	400.60				11.
16	" "	475.00				12
18	" "	266.30				14.
19	" "	104.25		164.84	Hjemsendt Told 4/5	15.
20	" "	396.10		244.85	St. Mindeten Obligation	16
23	" "	459.94				18.
26	Fortsættelsen lukket pga. af Toldbeskatning.					20
27	"					26
28	Kontant Salg	143.07	Indb.			26
29	" "	335.77	32.30	192.88	Kjøb ned.	28
30	" "	352.53	120.00			30
		5866.79	443.10			
			443.10			
			6309.89			

Blad fra kassebogen marts 1940, ført af min far Poul Rex Christensen.

Jeg vil illustrere lidt om driftsomkostningerne i en lille forretning i denne 10-årige periode.

Man havde alle ørebeløb med på priserne, en vare kunne f.eks. koste 3,34 kr. Porto og fragt 0,35 kr.-1,05 kr. En gadeskovl fra isenkræmmer Pedersen 6,25 kr., husleje fra 1936 til 1938 400 kr. halvårligt. Fra 1939 hævet til 600 kr. halvårligt, formentlig fordi forretningen blev udvidet med frisør Ernst som nabobutik. Lys i butikken i oktober måned 1940 4,25 kr. og i december 11,25 kr.

Der skulle fyres i den store sorte kakkelovn, så der blev naturligvis gjort nogle indkøb af brændsel. I marts 1940 blev der købt 1 tons briketter til 60 kr. I september 1940 blev der købt tørv hos Lauge Høj og Hilbert Nielsen for 76 kr. Nu husker jeg, at jeg engang har været med min kammeret Knud Lauge Høj ude og vende tørv i mosen, jeg mener at huske, at det hed Troldtoft. I oktober 1940 blev der købt 2 tons tørv til 74 kr. og i september 1942 4 tons tørv til 200 kr. I august 1941 4 læs tørv til 148 kr.

Det var en tid, hvor man kan sige, der også var fattige mennesker. Særlig husker jeg en familie, der boede i den vestlige bydel. Der var 5-6 børn, og familien var meget respekteret. Jeg kendte kun deres 3 drenge, den yngste gik jeg i klasse med. Jeg kan se i kassebogen, at faderen havde fået kredit i forretningen og troligt betalte af på sin gæld med 2 kr. om ugen.

Forretningen opkøbte fåreuld. I marts 1940 var købsprisen for 4 kg uld 20 kr., i januar 1943 9,25 pr. kg, men der kom først rigtig gang i leveringen af uld til forretningen i 1943-44-45. I de bedste efterårsmåneder var købet ofte på 1000-1600 kr. pr. måned. Forretningen havde en decimalvægt med en stor »perron«, hvor de store sække kunne stå og blive vejet. Ulden blev solgt videre til et firma, Jørgen Bøje i Randers, og et firma nævnt som Uldcentralen. I dag er fåreavl mest til kødindustrien, af en fåreavler har jeg fået oplysning om, at ulden er usælgelig.

Når jeg ser på omsætningstallene, kan jeg ikke forstå, at man kunne opnå de forholdsvis gode omsætninger, for der syntes jo ikke at være varer på hylderne, men det kan nu godt være, at en del var gemt væk, for at man bedre kunne sælge de varer, der var i butikken. Hvis alle varer var fremme, kunne man dårligt nægte at sælge til ukendte kunder.

Der var også noget, der hed »Snappy«, det var en grøn væske, hvor man skulle ryste flasken og bruge skummet til pletrensning. Jeg har ofte tænkt på, om det ikke var forløberen for sulfosæbe. Ligeledes solgtes der raflebægre.

Yderligere husker jeg, at der var utilfredshed i »rækkerne« over de indførte maksimalpriser på en del af det, der var at sælge. Formentlig fordi fortjenesten på varerne blev minimeret, og formentlig også for at svage sjæle ikke skulle hæve priserne for meget på grund af varemangel.

Så sent som i 1947 fik befolkningen et købekort fra kommunen. Kortet var 4-fløjet i let kartonkvalitet, de 2 yderste fløje bestod af små rationeringskort. De 2 andre fløje var inddelt i 15 felter, hvorpå butikken skulle skrive, hvilken vare der var købt, dato, osv. samt stempel. Forretningen skulle så klippe det antal mærker af, som svarede til den pågældende vare.

I efterkrigsårene, inden jeg rejste fra Ulfborg, var der strandinger på vestkysten, bl.a. i Husby. Her var der ekstra omsætning, når søfolkene kom fra borde, kun med det tøj de stod i. En god og hurtig handel, hvis 6-8 forliste skulle ekviperes.

På et tidspunkt i 1947 fortalte mine forældre, at de ville køre en tur, og de nok kom sent hjem. Normalt kunne vi godt få oplyst, hvor de skulle hen, men der var noget hemmelighedskræmmeri ved denne tur. Nå, men hjemme igen fortalte de, at de havde været i Skanderborg og havde købt ejendommen Halkjærhus på hjørnet af Harbogade og Holmegade. Her havde købmand Graversen, isenkræmmer Petersen, slagtermester Høg og bagermester Otto Jeppesen »til huse«. Prisen skulle være 110.000 kr. I baggården var der en stor 2-etagers bygning. I denne bygning havde isenkræmmeren lager på 1. salen, bageren havde bageri og desuden var der et slagterum samt en garage.

Formålet med huskøbet var selvfølgelig at flytte forretningen fra Gæstgivergårdens »halvtag« til hjørnebutikken i Halkjærhus.

Nu ville der blive et større arbejde med ombygning, og jeg husker, at arkitekt Hempel blev inddraget i ombygningen. Hjørnebutikkens udstillingsvinduer bestod af 4-5 smalle vinduer med rækværk af stålrør foran, fordi der var lyskasser ned til de forholdsvis store kældervinduer. Nu skulle der laves store udstillingsvinduer, som krævede, at der blev lagt store tykke jerndragere op til afstivning. Der skulle ligeledes laves nyt inventar til butikken. Opgaven fik Hundevad og Co., og der blev fremstillet meget flot inventar fineret med mahogni.

Halkjærhus, Holmegade 1.

Isenkræmmeren i hjørnebutikken havde selvfølgelig fået sin opsigelse, og da han ønskede at få vort gamle lokale ved Gæstgivergården, flyttede vi butikken til 1. salen i Halkjærhus og drev forretningen derfra en kort tid, så han kunne flytte ind vores gamle butik. Alt det naturligvis før ombygningen af Halkjærhus var påbegyndt.

Nu kom problemerne med, hvor længe ombygningen ville vare, for omsætningen var simpelt hen for dårlig, mens vi handlede fra 1. salen, og der var jo store forventninger til at komme i den nye butik.

Efter ombygningen kørte omsætningen igen, der var stadig mangel på varer, og det, der kom hjem, gik som varmt brød, for folk manglede tøj, selv om de måske havde fået nogle arbejdsbukser af flettet snoet papir, celuldskjorter eller trøjer. Det var også gængs, at havde man skjorter, der var slidt igennem på flippen, ja, så havde vi steder, vi kunne få flippen vendt. Jakker og habitter i celuldstoffer var næsten umuligt at have med at gøre, ingen pressefolder i bukserne, og jakkerne krøllede.

Langsomt, men sikkert, kom der flere og flere varer. På et tidspunkt varer i dyngevis. Der blev sagt, det kom fra amerikanske overskudslagre på Island. Der var så meget og så forskelligt, der var dynget op på 3 diske, at kunder, der kom ind, bl.a. en forretningsmand fra byen, betroede os, at det fik vi aldrig solgt.

I sendingen var der også lækre pilotskindjakker. Jeg fik selv en af dem, så der var formentlig også små piloter i US. Der var de lækreste uldne militærskjorter, uldent undertøj i lange baner, korte og lange benklæder, trøjer, og som noget nyt for mange: kombination. Det var et par lange underbukser syet sammen med en langærmet undertrøje, altså en heldragt, men med slids for og bag, så der var mulighed for at træde af på naturens vegne. Der var læssevis af grønne »oilskinsregnjakker« og frakker og meget mere. Alle disse varer blev solgt hurtigt.

Ulfborg Marked, som var den sidste onsdag i august, var før krigen, og mens der stadig var varer at få, rigtig gode omsætningsdage. At min bror og jeg var bøjlesamlere, skal forstås

J.L. Holms butik i Halkjærhus, pyntet til julehandel.

på den måde, at vi samlede bøjler, så vi kunne se, hvor mange tomme bøjler, der var efter f.eks. regnfrakker, når det blev regnvejr på markedsdagen.

1. november var også altid en stor omsætningsdag, de unge karle på landet holdt skiftedag, så de skulle ekviperes. Mange af karlene var fæstet for et år af gangen, og de fleste fik som regel hele deres årsløn udbetalt på én gang, og så skulle garderoben fornyes.

Efter at forretningen var taget i brug, blev lejligheden på 1. sal renoveret, loftet skulle sænkes, et lille badeværelse blev etableret og et køkken med det inventar, som en snedker kunne præstere.

Da vi endelig kunne flytte fra Harbogade 22, blev jeg tildelt tårnværelset, set med nutidens øjne et kedeligt og mørkt hummer.

Det er ikke nogen hemmelighed, at der undervejs havde været et par søde skolekærester, men det var aldrig blevet til det helt store, måske var jeg for grøn.

Da jeg i 1948 var færdig på realskolen, kom jeg i lære i forretningen på hjørnet, hvor der bag de store udstillingsvinduer var en fin udsigt over trafikken i byen. Jeg kunne ikke undgå at bemærke den nye pige i byen med det dejlige smil og smilehullerne. Kort sagt, Ruth Halkjær Johnsen blev min kæreste, hun havde lejet et værelse hos Anna Pedersen i Harbogade, svigermor til Niels Halkjær i Hundhale i Staby. Ruth var i lære hos manufakturhandler Ejner Pedersen. Hun er stadig min »kæreste«.

Når man var i lære, skulle man også have handelsmedhjælpereksamen. Det foregik 2-3 aftner om ugen i vinterhalvåret fra kl. 18-20.30. Bogføring, produktionslære og meget mere. Tænk sig, først på arbejde om dagen, så yderligere 2½ time om aftenen 2-3-gange om ugen, det var godt, man kunne få den formidable løn af 60 kr. pr. måned og kost og logi. Undervisningen foregik i Ulfborg Realskoles lokaler. Læretiden var 4 år. Hvor vi gik på skole om aftenen, går man i dag på skole om dagen i læretiden.

Jeg skal gerne vedgå, at min eksamen ikke blev noget særligt.

Skolerne

Jeg husker ikke meget fra de tre første skoleår, men visse episoder har alligevel sat sig. 1. skoledag i 1939 skulle jeg fotograferes, pænt tøj og skoletasken hængt skrå over skulderen. Det skete hos fotograf Holger Sørensen, der havde fotoatelier i Holmegade.

Der, hvor Landbobanken er i dag, var Vium Andersens ejendom og klods op ad den et lille

Johannes Rex, første skoledag, 1939.

rødstenshus med udnyttet tagetage, så vidt jeg husker med skrå vægge. Huset blev revet ned i 1956. I dette hus, ejet af Vium Andersen, boede fotograf Holger Sørensen.

I underetagen blev der fotograferet. Holger Sørensen var, som jeg husker det, en venlig mand, som kunne kommunikere med både små og store. Man skulle dog ikke angribe hans faglighed – da én af byens betydelige fruer ikke var tilfreds med et foto af sin datter, skulle han have sagt, at han ikke kunne lave en tudse om til en svane.

Næste stop på hukommelsen var så helt bestemt min første udflugt i skolen. Alfred Gade havde linet sine 2 jyske heste op foran den stive hestevogn, og på vognen var anbragt det flade stativ, man kan lægge på vognen, når man f.eks. skal køre store læs hø eller kornneg. Nu var der nogle gode siddepladser på disse fjæl. Turen gik til Kytterup og Felsted Kog, det var en god måde at blive rystet sammen på.

En tredje og mere alvorlig ting, jeg mindes, var nok i 3. klasse. Vores klassekammerat Leo Lumby var syg og døde. Leo boede med sin familie på en lille ejendom syd for byen på vestsiden af hovedvejen. Leos far var tømrer, men boede altså på denne lille landejendom. Når jeg husker Leos glade lyse ansigt med det glade smil, hans lyse hår og sind, var der grund til at være ked af det.

Da Leo skulle begraves, fik alle i klassen udleveret en spånkurv med afskårne blomster. Jeg husker ikke, om det var, da Leo blev ført fra hjemmet til kirken, eller det var fra kirken til kirkegården. Hele klassen gik foran rustvognen og spredte blomster på kørebanen.

I 1942 kom jeg i 4. klasse. Kommuneskolens klasselokaler lå lidt spredt. Der var 3 klasseværelser i hovedbygningen, hvor også gymnastiksalen lå. Skolen ligger noget tilbagetrukket fra Holmegade, og dengang lå fodboldstadion mellem skolen og Holmegade. Stadion er måske meget sagt, men det var der, alle UB's kampe blev afviklet.

5. klasse var i den gamle stråtækte Sønderkær skole, som lå, hvor der nu er parkeringsplads foran Aktiv Centeret. Tæt ved siden af Sønderkær skole var der mod nord et mindre rødstenshus, hvor 4. klasse gik.

På den anden side af gaden over for skolen lå alderdomshjemmet (Holmegade 40). Den sydlige del af alderdomshjemmet var kommunekontor. At tænke sig at en kommune kunne administreres fra så lille et lokale, men selvfølgelig var der også mødelokale og formentlig også sognerådsformandens kontor.

Den gamle stråtækte skole lå tæt på Holmegade. Det nederste af vinduerne i klasseværelserne til venstre var blændede, så børnene ikke skulle sidde og kigge ud. Læreren havde lejligheden til højre for døren.

I 4. klasse havde vi lærer Kolstrup, som på det tidspunkt var ungkarl. Han brugte et spanskrør som pegepind på tavlen, men det blev ligeså flittigt brugt til at smække os over fingrene med. Vores opførsel skulle være helt perfekt, helst noget lignende militærdisciplin. Kunne spanskrøret ikke klare det, knyttede han hånden og lod langemandens midterste led være længere fremme, hvorefter han kunne gokke os en i nødden. 4. og 5. klasserne var tætte naboer, og vi legede ofte sammen i frikvartererne. Når vi i frikvartererne legede, eller måske havde en time udenfor og var sammen med 4. klasse, spillede vi forskellig slags bold.

Man hører ofte vittigheden: Han har gået i den stråtækte. I dette tilfælde er det rigtigt. 5. klasse var en bygning med stråtag, klasseværelse i syd og lærerens lejlighed i nord. Hvis jeg husker rigtigt, var der das i baghuset samt rum til brændsel osv. Vest for skolen var opført tyskerbarakker for besættelsesmagten i Ulfborg.

Min klasse havde lærer Chr. Andresen, en rigtig god sanger og sangskriver. Skriveriet er jeg bekendt med, fordi jeg senere i livet har set sange skrevet på foranledning af mine forældre. Lærer Andresen og hans hustru havde en dreng, Bent, på min alder og en pige, Lisbeth, der var lidt yngre. Lærer Andresen dirigerede også Ulfborg Mandskor. Jeg er imidlertid i tvivl om, det var som fast dirigent eller blot som gæsteoptræden. Som søn af mandskorets formand havde jeg ikke problemer med min lærer. Nogle af mine kammerater havde det imidlertid.

Ulfborg Realskole

Fra 5. klasse kom man på den Private Realskole, hvis det var det, man skulle. Den

Ved den stråtækte skole. Elever fra 4. og 5. klasse. Øverst Bent Andresen. I midten Hans Gade, Johannes Rex, Knud L. Høj. Nederst: ukendt, Torben Jørgensen?, Svend Stidsholt, Bent Vium Andersen.

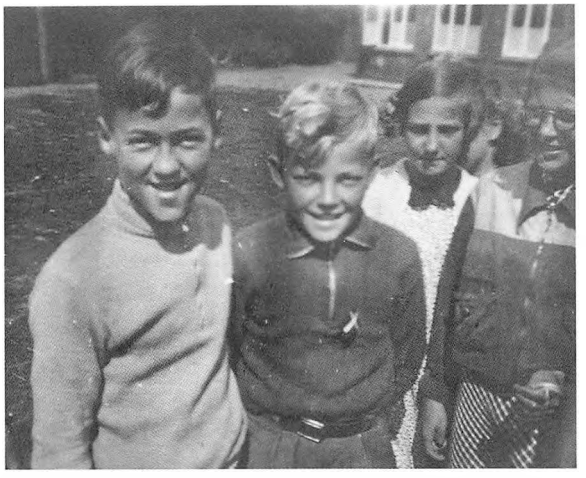

1942. F.v. Svend Stidsholt, Johannes Rex Christensen, Anna Simonsen og Karen Marie Graversen.

tyske besættelsesmagt havde endnu ikke besat realskolen, jeg nåede at være der i kort tid, inden vi blev »smidt ud«. Men fakta var derefter, at første realklasse blev placeret i fru Kirsten Pedersens soveværelse i Bredgade 10. Fru Pedersen var skolens sproglærerinde. Værelset var blevet ryddet, så der langs den længste væg kunne placeres en lang bænk med et lige så langt bord, nærmest samme slags som blev brugt i forsamlingshuse dengang. Det var fint nok, os der sad mod væggen havde rygstød, men det havde den ulempe, at hver gang vi skulle på plads, skulle vi gå på bænken bag om de øvrige. Nu må vi huske på, at vi brugte pen og blæk, hvis man ikke ligefrem havde en fyldepen. Vi drenge var ikke lige de første til at komme ind efter

Postjubilæum i Ulfborg, ca. 1939. Fra højre mod venstre: ukendt, ukendt, Gerda Vejgaard og Aksel Kjærgaard med cykler, Henning Mose, og mellem de 2 heste Mogens Henrik Nielsen. Efter hestene: ukendt pige, Anna Tokkesdal (ternet kjole), Svend Stidsholt (lille mørk med ternet vest), Oluf Jensen (bagerst mørkt hoved), Hardy Nørgaard (ved siden af Stidsholt, kigger op på hestene) ved siden af ham og bag Svend Stidsholt er det Frode Iversen, Jytta Larsen (lys kjole med trekantede lommer), Harry Lauridsen (med hånden som skygge).

frikvartererne, en dag måske lidt for sent, for nogle af pigerne havde fundet blæk, pen og papir frem, og der blev væltet en flaske blæk. Det kunne ikke konstateres, om det var Torben Ejsing Jørgensen, Otto Dalgaard, der var fra Bur, eller mig. Af den unge lærer Arvin blev vi beordret op på den lille plads, der var foran den store kakkelovn.

»Hvem vil først,« spurgte Arvin. Jeg meldte mig frivillig, dum som jeg var.

»Så stil jer op på række her.« Og hvilken lussing, jeg kan mærke den endnu, når jeg tænker på den, min venstre kind var fuldstændig lammet, og jeg væltede om på tørvekassen, der stod bag os. Torben og Otto fik hurtigt hænderne op om ørerne og underarmen ind mod kinden, og så hoppede de ellers undvigende omkring, så Arvin havde vanskeligt ved at ramme dem. Jeg blev aldrig fan af Arvin.

Hos Ejner og Kirsten Pedersen i Bredgade var der yderligere en klasse, hvor en tidligere systue i gården blev anvendt. En tredie klasse havde til huse i Aastrups hjørneejendom, Harbogade 1. Hvor den fjerde klasse var indkvarteret, husker jeg ikke.

Tilbage på realskolen gik tiden stille og roligt. I første eller anden real var vi på udflugt til Fanø, ellers husker jeg ikke, der var udflugter. Derimod var jeg med en ældre klasse på rejse til Norge, der var åbenbart ikke fuld tilslutning, så jeg var heldig at komme med, en fin tur husker jeg. Vi sejlede med Peter Wessel fra Frederikshavn til Larvik og videre med toget til Porsgrund, Rjukan og var i Telemarken. Vi blev kørt et stykke vej op af Gausta, og gik så selv videre op. På nordskråninger var der steder med sne, hvad vi ikke lige var vant til i denne sommerårstid.

På skolen var der H. C. Boddum, Kirsten Pedersen, Arvin, Juul Eriksen, Signe Tind og en frk. Olesen. Sidstnævnte blev desværre mobbet væk fra skolen ret hurtigt. En utilgivelig sag. Jeg husker, hvordan hun græd i timen og håber ikke, jeg selv var medvirkende til dette.

I alle fire klasser i realskolen var min sidekammerat Torben Ejsing Jørgensen, søn af læge H.V. Jørgensen. Vi var rigtig gode kammerater, gik godt i spænd og kunne også være sammen efter skoletid. Jeg kom meget i hjemmet hos læge Jørgensen og hans hustru Irma. Vi legede på loft og i have og var med Jørgensen ude på patientbesøg. Om vinteren, når vi var med, var det virkelig sjovt.

»Hold fast drenge,« blev der beordret, når der skulle passeres en snedrive, og Jørgensen gav lidt ekstra gas til stor moro for os drenge.

Engang, vi klatrede i træer i haven, faldt Torben ned og brækkede en arm. Jørgensens, der havde en stor frugthave ved siden af Staby Sparekasse (Harbogade 51), havde fået bygget en ny frugtkælder hjemme i havens sydvestlige hjørne. I nedgangen til denne kælder styrtede Torben ned. Armen blev sat sammen på Holstebro Sygehus, men det viste sig, at den var forkert sat sammen og havde en stor strittende knogle ved albuen. Om det var derfor, han senere blev specialoverlæge i legemets knogler, tør jeg ikke at sige.

Det mere sjove og uforpligtende, til dels...

Når man skriver om sine oplevelser, bliver det let centreret om skribenten selv, men det er også skribenten, der har oplevelserne, og ikke som i en roman, hvor man kan digte lidt hist og her.

Som ca. 8-årig skulle jeg på danseskole. Jeg var gammel nok til selv at cykle i byens gader, og selv om kæden ryger af, så sætter man den på igen, også når man skal til dans i Gæstgivergårdens store sal. Man får tildelt den pige, man skal danse med, går rundt med den udkårne på højre side, min højre hånd og pigens venstre, hævet til skulderhøjde. Fint nok, lige indtil danselærerinden skrapt udbryder:

»Hvad er det for snavsede fingre, du har, kan du så se at komme hjem og få dem vasket.« Hvor ydmygende – i stedet for at kalde mig til side

Johannes Rex' realklasse (2. eller 3. real) 1946 eller 1947.
1 rk. forrest f.v.: Magda Troelsen, Henny Nielsen, Anna Simonsen, Irmelin Boddum, Anne Marie Dusgaard (alle Ulfborg) og Grethe Nør, Tim.
2. rk.: Anders Christensen (nord. opland), Ejvind Vejsig (nord. opland), Torben Ejsing Jørgensen (Ulfborg), Christa Andersen (Husby), Anna Andersen (Vemb), Else Pedersen (Ulfborg), Ingrid Ørts (Ulfborg).
3. rk.: Otto Dalgaard (Bur), Aage Henriksen (nord. opland), Johannes Rex (Ulfborg), Tove Hjort (nord. opland), Birgit ? (nord. opland), Kirsten Strandbygaard (Staby), 2 sidste ukendt.
4. rk.: Børge Nielsen (Husby), Karl Eskildsen (Staby), Kirsten Nygaard, Martha Hillingsøe (nord. opland), sproglæreinde Kirsten Pedersen (Ulfborg), Astrid Bech (nord. opland), Inger Bech (nord. opland).
5. rk. Egon Dam (Bækmarksbro), Knud Vagn Poulsen (Vemb), Erling Stræde Nielsen (Vemb).

og bede mig om at vaske fingre på Gæstgivergårdens toilet. Sandt at sige kom jeg aldrig mere på danseskole.

På et tidligt tidspunkt blev jeg blå ulveunge, vi havde mødelokale i kælderen, Herredsgade 28. Huset hørte formentlig til den grund, hvor A.V. Vejgaard og I.C. Christensen senere havde deres autoforretninger. Jeg mener, lederen hed frk. Johnsen. Det blev til mange mødedage/aftner. Vi skulle have uniformstrøjer, forskellige emblemer m.m. til påsyning på uniformsblusen, tørklæde og tørklædering. Vi skulle lære binding af knob og lære nogle spejdersange. Senere i juli 1941 var vi på lejr i Alling på Himmelbjergegnen, jeg var da 9 år og sendte et brevkort, hvor adressen på mine forældre var »fortrykt«. Jeg skrev med

kragetæer, at *»vi skal til Himmelbjerget, og jeg har ikke mere at skrive om, bortset fra en hilsen fra frk. Johnsen«.*

Vi var indkvarteret på en gård, og jeg husker, vi sov på loftet i en udlænge. Her var opsat den største gynge, jeg nogensinde havde set. En plade så stor som et forsamlingshusbord, der var fastgjort i hjørnerne og hang i tagkonstruktionens bjælker, og her kunne vi 4-5 drenge få en fin gyngetur.

Om det lige var et par år senere, er jeg usikker på, men vi flyttede spejdermødelokale til Holmegade på 1. salen over tidligere omtalte fotoatelier. Her fik vi på et tidspunkt undervisning i trommeslagning.

Efterhånden blev jeg gammel nok til at blive rigtig spejder, men nu var det sådan, at min bror var grøn spejder, så hvorfor ikke blive det. Lederen af de grønne spejdere var Haldor Bertelsen, urmager hos M.L. Nielsen i Bredgade 11. Han boede i Harbogade 26 i et værelse over Marinus Bertelsens privatbolig. Han var en enorm flink og behagelig mand.

Ved »Haldors Master«. Johannes Rex og hans fætre fra Korsør store Johannes Holm og form. Peder Holm.

Vest for byen havde han et sted, som vi kaldte for »Haldors Master«, det er i området, der i dag hedder Søparken – måske lidt vest for. Navnet passer meget godt, for i området var der små søer og grøfter. Her havde Haldor et lille rødt træhus med radioudstyr og høje sendemaster omkring, så han kunne vel kaldes radioamatør. I området »Haldors Master« var der mange stier, hvor vi drenge ofte drønede rundt på cykel, vi havde ikke mountainbikes dengang.

Det, jeg husker fra min grønne spejdertid, var for mig en ubehagelig rotur på Nissum Fjord. Vi var spejdere til 2 både, det har nok kun været en patrulje. Vi skulle sejle fra Klosterland, en tur til Felsted Kog, og det var dejligt vejr, da vi sejlede ud. Bådene var nogle fladbundede pramme, der var lidt større end almindelige skydepramme og med plads til, at to kunne sidde ved siden af hinanden og ro. Vi var Haldor, Henning Mose, Gunner Olesen, en dreng fra Brondbjerg i Staby, Erik og jeg og 2-3 andre, som jeg ikke husker navnene på. Jeg var i hvert fald 3-4 år yngre end de andre, så jeg havde ingen ro-tjans. Efterhånden tog blæsten til, og bølgerne blev større og større. Endelig besluttede lederne sig til at vende om, de store drenge og unge mænd havde stor besvær med at holde bådene op i vinden. Jeg flyttede mig til bunden af båden, jeg var simpelthen så bange. I land kom vi heldigvis helskindet. Dengang var der ingen, der kunne forestille sig, at man brugte redningsveste.

Der har naturligvis været mange andre oplevelser som grøn spejder, men senere mistede jeg interessen for at være spejder.

Når man når 12-års alderen, bør der ske lidt, så hvorfor ikke tage plads som bydreng. Det blev hos købmand Carl K. Jensen. Så kunne jeg komme til at cykle på en varecykel med lad foran. Købmanden havde forretning i Hol-

megade 11 i et mindre lokale med en lang bagbutik ned mod et lagerlokale.

Et andet beskæftigelsesprojekt, det lyder flot, var, at jeg blev mælkedreng hos Marius Vestergaard. Han havde en hestevogn, der var indrettet til at køre rundt i byen med mælk i flasker og mælkejunger med tappehaner i bunden. Det er klart, det var en lettelse for mælkemanden at have en mælkedreng. Når han ringede med klokken, der var håndholdt, så kom husmødrene frem i vinduer og døre for at gøre deres bestilling, og så kunne chefen sende os mælkedrenge hen for at høre, hvad fru Hansen skulle have. Det var hovedsageligt på søndage og feriedage i et sommerhalvår, jeg var mælkedreng. Der var jo også noget, der hed skolegang.

Et andet godt projekt, troede vi da, havde Torben Jørgensen og jeg. Vi havde slået os sammen og regnede med at kunne tjene lidt håndører. Jørgensens have var tætteste nabo til Hundevad og Co., og det må have været Torben, der formidlede kontakten til vores nye arbejdsgiver. Vi var spændte mødt op på det nye arbejde, det var i afdelingen for afsendelse og modtagelse af varer. Det første, der skete, var, at vi fik udleveret en stor kasse med søm i alle længder, men de var allesammen bøjede og skulle rettes ud. Føj, hvor kunne det gøre ondt i fingrene.

Jeg husker ikke, hvor længe ansættelsen varede. Det hænder, jeg har uro i tålmodigheden.

Et andet »arbejdsprojekt«, jeg havde, var autolakering eller i hvert fald som medhjælper. Min skolekammerat Henning Skovgaard Olesen, Skovgaard fordi han boede der, og hans mor var derfra, og jeg skulle have et job hos Hennings far, der havde startet et autolakeringsfirma på Vandværksvej 6. Hennings far, Svend Aage Olesen, var snedker og havde været i sprøjteafdelingen hos Hundevad og Co. Vi skulle skrabe gammel maling af biler ved enten at påføre en væske, der opløste malingen eller bruge en gasbrænder, hvor det kunne være vanskeligt tilgængeligt.

Det sidste, jeg husker fra dette job, var, at vi kom til at brænde lige lovlig meget på et tudehorn fra en motorcykel.

»Lillebo« i Fjand. Johannes, Erik og mor. Erik og Johannes (på stigen) hjælper med at male.

Badebyen Fjand har altid haft en stor plads i min families liv. Jeg tror, mine forældre købte sommerhuset »Lillebo« i 1935-36. Det levede godt op til navnet, men på et tidspunkt byggede de en veranda på facaden. Træet til denne udvidelse fik vi fra nogle bilreservedelstrækasser af amerikansk kvalitet. Min farbror i Kolding havde forhandling af store amerikanske biler, og til disse kom der reservedele.

Der var indlagt vand i køkkenet i form af en håndpumpe. Kvaliteten var ikke for god til madlavning, hvorfor der blev transporteret vand med fra Ulfborg. Der var ikke badeværelse, så vi måtte vaske os i køkkenet, men da hele familien var vilde med at bade i havet, var det udmærket. Toilettet var et gammeldags das, så når spanden var tømt, varede det ikke længe, før græs og marehalm groede lifligt.

Huset eksisterer stadigvæk, hvorimod badehotellet er nedrevet for mange år siden.

Fra sommerhuset havde vi fri udsigt til Fjand Badehotel, en stor rød murstensbygning med en lille sal mod nord og mod øst en veranda i husets længde. Bag verandaen var der et par stuer, som blev brugt til ophold af hotellets boende gæster. Ejerne var Aksel Graungaard og hans hustru. Ketty var datteren i huset, og hun kom meget hos os, vi var de nærmeste børn, så vi kom også på hotellet, og fru Graungaard var en rigtig sød dame, så vi kunne roligt smutte ind i køkkenet til hende.

Aksel Graungaard havde et træhus, gult, tror jeg. Det var dengang, hvor der var indrettet købmandsbutik, som var bygget sammen med en rund kiosk i tårnfacon, hvorfra de solgte is. Huset lå tæt ved »Lillebo«, men da Vandbygningsvæsenet opførte et dige fra Thorsminde og helt hen foran badehotellet, måtte Graungaards hus flyttes. Det blev så om på den anden side af diget.

Som dreng syntes jeg, Fjand var et interessant sted. Fiskerne fiskede stadig fra stranden i deres robåde. Jeg husker bl.a. Svenning Kjærgaard og hans søn Svend, brødrene Poulsen og sikkert også nogle Hager. På et tidspunkt under krigen var hele området afspærret af værnemagten, og husene og badehotellet var beboet af tyske soldater. På en af de høje klitter i nærheden af badehotellet var der opført en kæmpestor lyttepost, naturligvis vendt mod vest, »parabolen« var i min bevidsthed 4-5 meter i diameter.

Efter krigen i 13-16 års alderen, kunne vi godt have liv og glade dage med kammeraterne, rigtig mange bekendte fra Ulfborg havde sommerhuse i Fjand. Vi kunne rejse med Sivert Lauridsens bus frem og tilbage, eller vi kunne cykle over Pallisbjerg enge på den forfærdelige zig-zag grusvej og videre til Fjand. Vi kunne også cykle gennem Husby Klitplantage, hvor der ofte var nogle gode stier at køre på frem for grusvejene. Igennem plantagen kom vi så ud ved Klitvej 49.

I sommeren 1948 var der en, der syntes, jeg havde lyst til at få en kajak. Jeg husker ikke, hvem det var, men det var formentlig en af realskolekammeraterne. Den trængte til lidt reparation. En kajak dengang bestod af et væld af spanter på 1 cm i kvadrat, overtrukket med vandtæt lærred. Der blev let rifter i stoffet, det reparerede jeg med lagenlærred fugtet med shellak eller fernis. Når havet var slet, kunne jeg sagtens sejle ud i f.eks. en makrelstime og blot smide en krog ud uden agn. Makrellerne tog alt, hvad der viste sig. Kajakken fik sit endeligt samme sommer. En kammerat skulle prøve den, han kæntrede straks, og da kajakken skulle op, blev den ikke drejet, så der kunne komme luft ind, derfor blev der vakuum, og den knækkede midt over.

I juli måned 1945 var jeg med min familie på ferie i Sønderborg, målet var nok, at min far ville besøge sin mor, der under et besøg hos sin datter var blevet syg. Farmor og farfar boede i Brønderslev, men på grund af krigen havde de ikke set hinanden i måske 2-3 år. Min farmor

Sommerhusområde i Fjand, som det så ud i 1940'erne. Bagerst f.v. er det Fjand Badehotel. Huset med den spidse gavl er »Fjandhus«, det stråtækte hus lige efter hed »Havbo«, og det købte mine forældre senere. Foran »Havbo« ligger Laust Højs sommerhus, sort med to hvide vinduer. Også Hundevad havde sommerhus tæt ved hotellet.
Det store stråtækte sommerhus i forgrunden tilhørte maler Pedersen i Ulfborg. Desværre kan vi ikke se »Lillebo«, da det ligger bag Pedersens sommerhus. Det store hus med stråtag bag Pedersens hed »Løvehulen«. Huset med stråtag længst til højre er købmandsforretningen, som blev flyttet.
Længere bagud i billedet var området, hvor der var en del huse ejet af Ulfborgere. lillebilvognmand Troelsen, bager Larsen, urmager Nielsen, købmand Thorstensen, Vium Andersen og tømmerhandler Høj. Læge Jørgensen havde et hus med stråtag ude i Klitplantagen.

kom sig ikke, men døde i Sønderborg den 25. juli 1945.

Det var et par dage efter, at pengeombytningen begyndte i Danmark. Nu skulle vi have vore penge ombyttet, og jeg var med min far ved banken. Der var ikke åbent, og far henvendte sig ved en luge i bankens dør. Man kunne højst få vekslet 500 kr.

Pengeombytningen fandt sted for at gøre sortbørspenge, værnemagerpenge og andre skjulte beløb værdiløse. De penge, befolkningen havde i banken, blev betragtet som legale.

Kultur og fritidsoplevelser

Kulturen i Ulfborg var vel som i andre byer på samme størrelse. Der var f.eks. sangkoret Frem, de gjorde en del i årlige dilettantforestillinger. Ulfborg Mandskor, hvor min far var formand i nogle år, havde en del teater på programmet. Der kom kunstnere som Erling Schrøder, Lilly Broberg, Ib Schønberg og mange andre. Den 7. oktober 1947 var det f.eks. Poul Vendelboe Turneen med »En inspektør ringer på« med Jørn Jeppesen, Lise Wolst, Trols Munk, Betty Vølund m.fl.

Dilettant og teateraftner blev spillet i Christoffersens Hotels store sal, en pæn sal med gode sceneforhold. I samme sal kunne vi også gå til Borger- og Håndværkerforeningens juletræ og julebal, som regel med Svend Jeppesens danseorkester. Dertil kom jo Ulfborg Biografteater v/Søren Sørensen i Bredgade.

Med til kulturen hører vel også »Ulfborg Bigband«, som jeg tillader mig at kalde det hornorkester, som Gunnar (Sivert) Jensen etablerede. Jeg mener, det var i 1948, samme år som jeg kom i lære. Hvordan og hvem, der har været af den opfattelse, at jeg skul-

le være med, husker jeg ikke, men det kom jeg. Mit instrument var althorn, købt på afbetaling hos Alfred Christensen i Holstebro. Grundstammen i orkesteret var den musikbegavede familie Sivert Jensen: Gunner Jensen, Ejler Jensen og Herluf Jensen. Andre deltagere var mejerist Pallesen, Eigil Bro, Jens P. Smidt og snedkerlærlingen Martin, derudover 4, som jeg desværre ikke husker navnene på. Martin lavede et par fine transportkasser til vore althorn.

Vi øvede i Gunner Jensens Frugtlager, der var ved banelegemet nord for Ulfborg Station, nærmere betegnet øst for Christoffersens Hotel. Vi tog også ud i naturen og øvede og spillede sammen. Senere købte hver mand en kasket med hvidt overtræk og gerne en hvid skjorte til, når vi var ude at spille, så var der lidt uniform over det. På et tidspunkt var vi på udflugt til Himmelbjerget, her var kærester og hustruer med.

Ejler Jensen var snedkersvend hos Hundevad, og det var noget usædvanlig flot, at han havde erhvervet sig et flycertifikat. På et tidspunkt fik jeg tilbudt en tur fra Esbjerg til Holstebro, det kunne jeg hurtig sige tak til, og vi tog toget til Esbjerg og kom i luften.

Jeg husker Ejler som en fin fyr, han kunne godt tage lidt gas på én, så kom hans charmerende smil, så man kunne se hans guldtænder. Nå, men sådan var det også i flyet. Han begyndte at flyve slalom, og så varede det ikke længe, før han pegede på brækposen foran passagersædet.

Ganske rigtigt, jeg havde brug for posen. Vi kom videre og tog en lille tur over Fjand - Ulfborg til Holstebro.

Tiden gik, og jeg skulle forlade Ulfborg 1. maj 1950, en for mig god grund til at forlade orkesteret, for jeg var ikke musikalsk nok til at spille i et orkester.

Som ung i Ulfborg havde vi rigtig mange muligheder for at være med, hvor det skete, man kunne komme til gymnastik, badminton, spille fodbold, være i skytteforening, gå på jagt, løbe på skøjter, stå på ski.

Jeg synes, jeg var med til megen gymnastik, jeg var med til flere opvisninger på Højskolehotellet i Ringkøbing, hvor vi havde fået udleveret specielle opvisningsdragter. Der var også opvisninger i salen på Christoffersens Hotel. Vi må huske, det var før sportshallernes indtog i Danmark. Badminton spillede vi i

Ulfborg Bigband. Øverst f.v. Johannes Rex, Pallesen, Ejgil Bro, ukendt, Ejler Jensen, Sivert Jensen, Martin (snedkerlærling). I midten: ukendt, ukendt, Herlev Jensen, Gunnar Jensen. Siddende: Jens Peter Schmidt, ukendt.

skolens gymnastiksal. Skydning kunne vi deltage i på Ulfborg Skyttecenter og være med til terrænskydningsarrangementer i klitterne i Husby.

Ulfborg Boldklub havde stor betydning for mig, jeg har spillet på drengehold, juniorhold og lidt B hold. Der var mange lokale idoler at se op til, blot for at nævne nogle få: Brødrene Brøndum, brødrene Rasmussen og brødrene Kjærgaard, Josef Christensen, Aage Christensen, Torben Aldershvile, Johannes Lystbæk, Skovmose m.fl.

Hvis man ikke selv var ude at spille, havde vi ofte chancen for at komme med 1. holdet rundt for at se deres kampe. Vi kunne bruge uendelig meget tid på og ved boldbanen på Holmegade. På Vareindkøbsforeningens vestfacade havde boldklubben deres klubkasse, her kunne vi se, om vi var på hold, hvor vores plads på holdet var, hvornår der skulle spilles, osv. Fodboldstøvlerne var tunge og stive. Støvlesnuden var rund og stor, nærmest som et par sikkerhedssko, så kunne man give bolden en ordentlig »tåhyler«. Knopperne bestod af 3-4 runde læderstykker udstanset af et par mm tykt læder, samlet og sømmet på bunden af støvlerne, så det kunne også hænde, at man under spillet fik et søm op i foden. Bolden var af 100 % læder med en kraftig gummiblære indeni. Den var meget tung at sparke til og syntes dobbelt så tung at sparke til, når den var våd. Der var ikke noget decideret klubhus, der kunne klædes om i gymnastiksalens omklædningsrum på skolen.

At gå på jagt var en anden interesse. Man kunne få jagttegn som 16-årig. Der var ikke noget med aflæggelse af prøve, og det var ikke ret dyrt. Et foto og et skema udfyldt, så havde man jagttegnet. Andejagten var på det tidspunkt foretrukket, et par kammerater og jeg cyklede ofte til Kytterup/Felsted Kog. Dengang måtte vi gerne stå i rørskærene med lange skridtstøvler og vente på andetrækket. På vores mark drev vi også lidt jagt, men der var ikke så meget at komme efter, lidt fasaner, agerhøns og harer.

Da jernbaneviadukten blev bygget i Ulfborg i 1940, gravede man jord til brug på viadukten to forskellige steder. Det ene sted var i området, hvor Holmhaven nu er, måske lidt længere mod øst, og det andet på østsiden af jernbanen. De udgravede områder blev til

På skøjter på dammen ved viadukten.

ganske gode damme, der var fine til skøjteløb om vinteren. Den på vestsiden husker jeg som mindre og firkantet, hvorimod den østlige var lang og smallere. Der var kortest vej for vore små ben til den vestlige. Når vi skulle til den østlige, som jeg kaldte dammen på Poulsgaards mark, gik vi ad Reberbanen for straks at følge en sti, der førte hen til jernbanen, hvor der dengang var et hvidt slagtehus (Reberbanen 10). Ved banen var der en overgang med en vandret »mølle«. På den anden side af banen var der et hønseri (Pindborgvej 9), Pedersen hed hønseriejeren.

Dengang havde vi ikke integrerede støvler med skøjter, nej, der var 2 modeller, jernskøjter kaldte vi dem, og meden var slebet flad. På indersiden af skøjten var der et skruesystem, hvor man kunne regulere fastspændingen med en nøgle, disse skøjter kunne kun anvendes på læderfodtøj.

Den anden model var træskøjter, Holmslændere hed de. Selve trædestykket var træ, og den hulslebne mede var skruet på under bunden og løb frem og endte i en »snabel«. Skøjterne blev spændt på med læderremme; de kunne bruges til al slags fodtøj og var gode til gummistøvler.

Selvfølgelig var vi også nogle, der stod på ski om vinteren, og kursen var først til »Simons Bakker«. Disse bakker var et yndet sted til både ski- og slædeture. De dage, der var meget sne, var det lettest at komme til bakkerne, for så var der et godt sneunderlag. Dengang kunne vi passere jernbanen ved Skovgaard, fortsætte forbi Skovgaard og stik øst ad Pindborgvej. I dag ville jeg nok ikke kunne finde vej, men dengang var det ligetil. Fra bakkerne var der i det nordlige hjørne en lysning eller vej mod øst, lidt fremme af den var Ulfborgs »djævlebakke«, den vej løb vi, når vi ønskede at komme ud til indlandsklitterne for at løbe på ski, men det krævede godt med sne, for klitterne var meget sandede.

Omkring »Simons bakker« øst for Ulfborg. Turen var mange gange længere mod øst i de høje indlandsklitter.

Mine kammerater Knud Lauge Høj og Aksel Holmbo Nielsen og jeg blev enige om, at vi i sommeren 1949 ville cykle en tur til København. Som sagt så gjort, første dag kom vi til Silkeborg, fandt en teltplads og var en tur ved havnen for at se på livet der. Vi blev enige om at vi næste dag ville leje en kano til en lille tur, det var der fin tid til, da vi først skulle med færgen fra Aarhus til København ved midnatstid. Vel ankommet til København fandt vi en teltplads i Jægersborg området, som blev vort udgangspunkt. En aften var vi i Palladium Bio, men ellers var det nok mest Tivoli, der havde vores store opmærksomhed, og vi kunne godt fryde os over svingpjatterne i Dansetten.

På hjemvejen havde vi et par overnatninger på Sjælland, inden vi i Korsør besøgte min morbror og tante, hvor vi fik et godt og tiltrængt måltid mad. Videre til Fyn, også med et par overnatninger. På Fyn var det rigtig varmt, og desværre blev Aksel meget

forbrændt på underarmene med store vabler, men jeg husker ikke, om han fik noget gjort ved forbrændingen. Turen gik videre mod hjemmet, men da vi kom til Vejle, havde vi fået nok cykling, så vi samlede vore skillinger i en pulje og havde lige netop nok til 3 togbilletter med cykler til Ringkøbing. Toget kørte ikke videre, så en sen aftentime slog vi vores telt op på engen på den modsatte side af Ringkøbing Station. Trængslerne var ikke helt ovre endnu, om morgenen ville det være rart med lidt spise inden sidste tur til Ulfborg, men holdet manglede finanser. Knud reddede vores sult, han smuttede over til sin fætter Ib Højmark i købmandsforretningen over for stationsbygningen og gjorde et lån, så vi kunne få et par rundstykker inden den sidste del af turen til Ulfborg.

I foråret 1950 begyndte jeg på køreskolen hos lærer Tind fra Tim. Undervisningen og kørslen foregik i Ringkøbings gader. Efter en køretime brugte man lidt tid på mundtlig overhøring af teori.

Den 1. april var dagen, hvor jeg fik mit kørekort. Den motorsagkyndige, Vagn Jacobsen, fik en tur i byen, sidste øvelse var at køre ned ad alleen vest for politistationen, vende vognen der og køre tilbage for at parkere ved politistationen for at blive hørt i teori. Selve kørslen hos Tind kostede godt 100 kr. Nu var jo så kun tilbage at få en bil. Unge mennesker dengang havde ikke selv bil, som mange har i dag.

Den 1. maj tiltrådte jeg en stilling som forbundter, det er, når man fortsætter sin læreplads et andet sted uden lærekontrakt, hos Tøjeksperten i Skive. Lønnen var 300 kr. om måneden på egen kost og logi.

Dermed var min tid i Ulfborg forbi og en ny kunne begynde...

Fra Skive blev jeg indkaldt til Aarhus som soldat i november 1952, hvor jeg sluttede som sergent og oversergent 2½ år senere. Jeg har været ansat som ekspedient i forskellige forretninger, bl.a. i Ølgod, Brande og Herning, 6 år som forretningsfører i herre- og dametøjsforretning. Herefter 6 år som repræsentant for kjole- og strikvarefabrik i Herning med hele landet som område.

Den 11. september 1954 giftede Ruth Halkjær Johnsen og jeg os i Stadil kirke, vi har 3 sønner og 1 datter, 10 børnebørn og et oldebarn.

I 1969 fik jeg mulighed for køb af en god herreekviperingsforretning i Videbæk, hvor jeg virkede, indtil jeg i 1992 gik på efterløn.

Mine fritidsinteresser er alpint skiløb, sejlsport og golf, alt ophørt i 2010. Nu kører vi gerne landet rundt og ser på det smukke Danmark.

Holmegade omkring 1950. Johannes Rex' mormor Dorthea Holm, Ellen Nielsen og hans mor Elisabeth Rex Christensen.

J. L. Holms herreekviperingsforretning 1971

Bag disken ses Per Rex Christensen, Erik Rex Christensen og Poul Rex Christensen. Anledningen er Eriks overtagelse af forretningen.

Arven efter lærer Bojsen

af Kristen Bro, Ulfborg

Der er dukket et kladdehæfte op, som har tilhørt Marie Bojsen. I det har hun indledt med at skrive:

»Gaver til vore gode Venner og Familie fra Peder Bojsen og Marie Bojsen, f. Brodersen«, og den er dateret 21/7 1943. Kladdehæftets indhold vil jeg vende tilbage til senere, men først lidt forhistorie.

Marie og Peder Bojsen kom til Ulfborg Kirkeby i 1891. De var begge født og opvokset i Sønderjylland, og deres hjem lå på hver sin side af Kongeå-grænsen. Han var født i 1864 og hun i 1866. De flyttede ind i skolebygningen ved kirken, hvor han blev førstelærer. I 1919 flyttede de deres hjem og arbejdsplads til den nybyggede skole (Ulfborg Kirkebyvej 8), hvor han virkede, til han gik på pension i 1929. Da var de nærmest blevet en institution i sognet. Gennem alle årene havde de deltaget i foreningslivet og åndslivet i sognet. Opvæksten i grænselandet havde gjort dem stærkt nationalsindede.

Da Peder Bojsen blev pensioneret i 1929, byggede de hus på den nuværende adresse Præstevænget 4 på jord, der havde tilhørt gården Korsgaard, og de kaldte deres nye hjem for Korsvang. De havde et efter datiden rigt hjem, og de havde ingen børn, der kunne arve dem. Det er derfor ikke mærkeligt, at de havde gjort sig tanker om, hvad der skulle ske med deres ejendele efter deres død, og i 1936 skrev de testamente, hvor de testamenterede alt til Ulfborg Folkebogsamling, som var Bojsens hjertebarn. Folkebogsamlingens historie fortjener at blive fortalt.

Peder Bojsen som ung.

Ulfborg Folkebogsamlings opståen

Det vil være naturligt at lade Alfred Kaae fortælle om samlingens tilblivelse og tidlige historie. Han skriver: *»Den 10. februar 1839 blev der stiftet en sognebogsamling i Ulfborg. Som altid, når der på den tid var noget i gære, træffer vi her godsejer Tang, Ove Krarup og Ole Kirk,*

Korsvang før biblioteket blev bygget til.

som dengang var stænderdeputeret. De kom til at danne bogsamlingens bestyrelse eller comité. Som bibliotekar valgtes sognefoged Hans Lillelund og som kasserer Peder Stenum i Meldgaard. Bogsamlingen virkede som en læsekreds med cirkulerende bøger, som bagefter sattes til udlån eller solgtes ved auktion.

Vi tager ikke fejl, når vi siger, at måske glædede Ole Kirk sig allermest over den gode tilslutning, som bogsamlingen fik. Den har sikkert for ham været et vigtigt led i den folkeoplysning, som han satte så højt og tillagde så stor en betydning. Det kunne være fristende at bringe en liste over de bøger, man fik skaffet sig, dels som gaver og dels ved køb i de første år; men det ville føre for vidt. Der var mange bøger om landøkonomiske forhold som Krarup: Landøkonomisk skoleven, Kock: Bondens brevbog, Hoff: Om træopelskning, Dalgas: Dyrlægebog og mange andre. Der var historiske, religiøse og kulturelle skrifter som Malling: Store og gode handlinger, Benjamin Franklins levned, om Bertel Thorvaldsen, om Hans Egede, Napoleons felttog i Rusland, Junge: Den nordsjællandske almue; også skønlitteratur som Holbergs Niels Klims underjordiske rejse og Peder Pårs, Blichers noveller, Carit Etlar: Madsalune, H.C. Andersen, Grimm, Oehlenschläger, Ingemann med flere. Derimod leder man forgæves efter en bog som Grundtvigs oversættelse af Saxos Danesaga. Alle de nævnte bøger er købt før 1850.

Efterhånden holdt man op med læsekredsformen, og udlånsvirksomheden trådte i stedet for. Lærer P. Bojsen gjorde et stort arbejde for bogsamlingen, og han skænkede den til sidst det hus, han havde bygget i kirkebyen, og hvori han havde indrettet lokale til den store bogbestand, der ellers i mange år havde til huse i gymnastikhuset.

Sognefoged Hans Lillelunds efterkommere har endnu ikke svigtet familiens interesse for bøger, både Lars Lillelund og frk. Lillelund i Kirkebyen er for tiden i bestyrelsen for Ulfborg folkebogsamling, der nu har førstelærer Martiny som formand og bibliotekar. Bogsamlingen har på sine hylder 2873 bind; udlånet var i 1954-55 på 2008 bind.«

Kaae skriver i sine noter: *»Bogsamlingens gamle protokol fra 1839 eksisterer stadig, og de fleste oplysninger stammer fra den.«* Det er ikke godt at vide, hvor den befinder sig nu. Ser man på de gamle titler, forekommer det ikke som munter læsning.

Det er en sandhed med modifikationer, når Kaae skriver, at *»Bojsen skænkede det hus, han havde bygget i kirkebyen, og hvor han havde indrettet lokale til den store bogbestand.«* Hvis man ser nøjere efter i efterladte papirer, ser man, at Bojsen testamenterer sit hus med bohave til bogsamlingen den 7/4 1936.

Den 19/6 1936 overdrager han en grund til bogsamlingen, hvorpå der skal bygges bibliotek. Der er en hel del forbehold. Blandt andet skal bygningen bygges sammen med den eksisterende beboelse, så man gennem en dør fra deres sovekammer kan gå direkte fra beboelsen og ind i biblioteket. Udgifterne til udstykning og opførelse af bygningen påhviler folkebogsamlingen, der på en generalforsamling den 14/9 1936 beslutter at låne 10.000 kr. til formålet. Pengene bliver selvfølgelig lånt i Ulfborg Sparekasse. Beløbet har tilsyneladende ikke været tilstrækkeligt,

for den 11/3 1937 udsteder sparekassen et gavebrev til folkebogsamlingen på 8.000 kr. Man fornemmer en sammenhæng og kan gætte på, at det hele har været aftalt, da testamentet blev udstedt den 7/4 1936, og huset har først stået færdigt et år eller to før Bojsens død.

Det er ikke så sært, at Bojsen blandt mange interesser også interesserede sig for folkebogsamlingen. Som Ole Kirk satte Bojsen helt sikkert også folkeoplysningen højt.

Som stor dreng havde jeg også en vis tilknytning til biblioteksbygningen. I mit sidste skoleår havde tyskerne beslaglagt skolen og brugte den til noget, der mindede mest om en flygtningelejr, ungarske overløbere var det vist, så skoleklasserne blev fordelt mellem sparekassen, konfirmandstuen og for mit vedkommende biblioteksbygningen. Derudover hjalp jeg også med bogudlånet i min fritid. Bibliotekaren var Jens Meldgaard, en belæst bonde. Der blev fortalt om ham, at han læste avis, før han kom i skole. Han nedstammede i øvrigt i lige linje fra Ole Kirk. Han havde en skoleelev til at hjælpe med at sætte bøger på plads og havde spurgt mig, om jeg kunne have lyst til opgaven. Jeg var allerede dengang glad for at læse, noget der har fulgt mig lige siden, så det sagde jeg med glæde ja til. Efter en tid holdt jeg med det og sagde til Jens Meldgaard, at jeg ikke brød mig om det, hvad han var meget skuffet over. Det var nu også den sorteste løgn. Jeg var netop glad for det, men havde nogle forfærdelige problemer med at cykle derned i de mørke vinteraftener, da jeg var ekstrem mørkeræd, men hvilken rask dreng vil indrømme det?

Ulfborg Folkebogsamling.

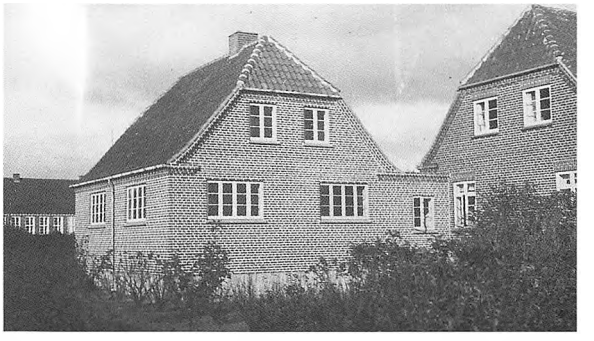

Ulfborg Folkebibliotek i Ulfborg kirkeby. Det var Danmarks første folkebibliotek.

Den 26. maj 1946 afgik Anna Marie Bothilde Bojsen ved døden. Nu var det tiden, at *»Boet efter afdøde, der som eneste arving havde overtaget boet efter sin den 20/6 1938 afdøde ægtefælle lærer P. Bojsen, blev taget under behandling ved en den 11. juli 1946 på bopælen afholdt begyndelsesforretning, under hvilken gårdejer Peder Arne Bertelsen og Kristian Poulsgaard, begge boende Ulfborg, fremlagde kongelig bevilling af 27. juni 1946 for sig til at tage under behandling som executores testamenti i medfør af et gensidigt testamente oprettet for Notarius publicus den 7. april 1936.«*

Omsat til almindelig dansk betød det, at Peder Bertelsen og Kristian Poulsgaard skulle tage sig af al det praktiske med at realisere indboet og få boet gjort op. Jeg husker, at indboet blev sat på auktion. Det var et smukt borgerligt hjem,

Kristian Poulsgaard.

Peder Bertelsen.

hvor det betød noget med kongeligt porcelæn, sølvkaffekande og malerier på væggen, og jeg kan se i opgørelsen, at auktionen indbragte 3.526 kroner. Ejendommen var vurderet til 12.000 kr. Med renter, aktier, kontanter og bankbøger udgjorde beholdningen 20.613,99 kr. På negativsiden var der pant i ejendommen på 7.000 kr. Det var et lån, Marie Bojsen havde optaget i den gældfrie ejendom 5 måneder før sin død. Det har sikkert været til at dække udgifter til dagen og vejen. Der har sikkert ikke været meget at slå til side med af den tids pension. Udover pantegælden var der omkostningerne til skiftebehandlingen og begravelsen. Sagføreren skulle have 107 kr. for udfærdigelse af arveudlægsskøde. Man må sige, at det er gået meget værre siden med sagførersalærer. Derimod skulle de to executorer have 500 kr. i salær. Det forekommer umiddelbart at være meget, ikke mindst hvis man sammenligner det med de 25 kr., opvarterne ved begravelsen fik tilsammen. Det gav en samlet udgift på 8.785,16 kr., så den samlede formue blev på 10.828,83 kr. Efter at stempelpenge og arveafgift var betalt, udgjorde den endelige sum 9.658,37 kr.

Om arveforholdene skrives følgende: *»Afdøde, der er født den 12/7 1866, har kun været gift med lærer P. Bojsen, der afgik ved døden den 20. juni 1938.«*

Ifølge et mellem ægtefællerne oprettet testamente overtog afdøde hele boet som eneste arving. Ingen af ægtefællerne har været i andet ægteskab, og ingen af ægtefællerne har efterladt sig livsarvinger, ej heller adoptivbørn eller kuldlyste børn. De afdøde har efterladt et den 7. april 1936 notarialbekræftet testamente samt en disposition, som executorerne har ment at kunne se bort fra, idet den drejede sig om nogle mindre indbogenstande, og er oprettet på en tid, da fru Bojsen var uklar. Som universalarving er indsat »Ulfborg Folkebogsamling«, Ulfborg Kirkeby, der havde til huse i en del af beboelsesejendommen. Andre

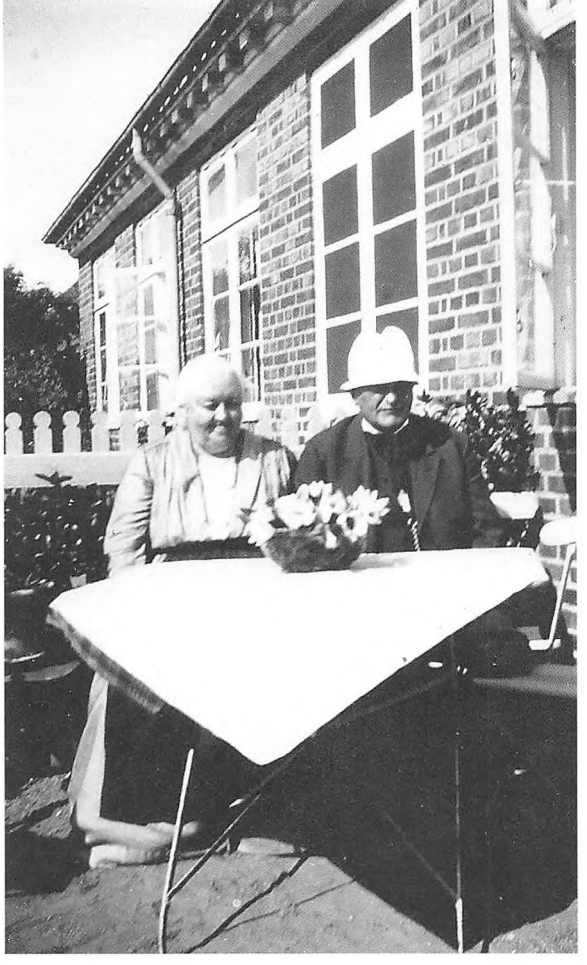

Marie og Peder Bojsen i Ulfborg Hovedskoles have.

arvinger forefandtes ikke efter testamentet.

Den disposition, som executorerne har ment at kunne se bort fra, har jo været indeholdt i fru Bojsens lille kladdehæfte. I hæftet står gaver. Om det har været tænkt sådan, ved vi ikke, men i så fald har hun ikke fået det realiseret, før hun døde. Så fremstår det som testamente, og hun kan jo ikke testamentere ting væk, som er testamenteret væk i forvejen, men det har man altså ment at kunne se bort fra grundet omstændighederne.

Marie Bojsens kladdehæfte

Den første, der er nævnt i det lille kladdehæfte, er Rigmor Hoff, der sikkert er familie. Hun besøgte Bojsens sammen med Maries søster, Martha Brodersen.

De var begge lærerinder.
Hun skulle have *Chr. d. 8.s stol, sekretær, 2 gamle messingstager, dessertskeer og gafler med musling, en ring med blå emallie, 6 theskeer (dobbeltriflede), Skovgaard, Peter: Billede fra Assisi.*
Hvis det drejer sig om den berømte guldaldermaler P. C. Skovgaard, kan billedet vel have været lige så meget værd som det øvrige indbo tilsammen.

Derefter følger Elisabeth, Erlang og Niels Andersen, der fik bøger: *Fra kirken og lønkammeret, V. Birkedals digte og Nihilister af Dostojevski.*

Petra Simonsen, Struer: Den store krystalvase, som hun har ført med fra Amerika. Petra, ved jeg, var nær ungdomsveninde med min mor. Jeg forbinder hende med Villa Refsgaard.

Astrid Bonde: Mit skrivebord, mit toiletmøbel, blå emallie vandstel.

Emma Mogensen (lærerinde i Ulfborg Kirkeby fra 1912 til 1953): *Danmark i billeder. Billedet På volden. Fr. Poulsen: Da Verden var ny.*

Else Mogensen (Emmas invalide søster, der passede hus for hende): *Et madonnabillede.*

De næste i rækken må være familie eller folk med familietilknytning.

Else Thomsen: De Jyders land. En sølvske med hendes fars og mors navn. En sølvske med B.M. Smith og Niels Smith, Rejsby.

Marie Juncker: Den gamle guldring.

Petrine Kjær: Chatol med gangmeder. Potageske og spiseske med musling.

Peder Bojsen, Bramdrupdam: Spiseske med P.J. og A.J. Løstrup.

Bojsensk idyl i den gamle skole. De to unge damer er Rigmor Hoff og Maries søster, Martha Brodersen.

Anna Bojsen: Spiseske, navnet Jens Nissen og M. Nissen, Øster Vedsted. Sølvspænde med løver.

Asta Hoff: En bronze medaljon.

Hans Henrik Siegumfeldt, Vester Hassing: Grundtvig. Sangværk.

Morbror Elias's to døtre i Kbh.: 2 sølvskeer (riflede) 19. maj 1891 givet af deres forældre.

Så følger sognebørnene.

Først Jens Ebbensgaard, der får Peder Bojsens lænestol.

Marie Ebbensgaard får kobbervandkanden.

Dernæst de 6 børn.

Kristine Bernhardt Andersen f. Ebbensgaard: Mit sorte silkesjal med sølvbort.

Svend Ebbensgaard: Marmorbrevpresser, et par billeder.

Derefter følger navnene på Kristen, Ingrid Nons, Anders og Aage, men der står ingenting ud for dem, hvad der kunne tyde på, at hun ikke har fået det gjort færdigt.

Derefter følger:

Mathilde Vodde: Etageren med Hebe.

Peder Vodde: Billede fra Kolding, sølvbæger med Peders navn.

Marie Vodde:

Peder Brøde: Billede: Ved klosterporten (to munke modtager Kristus).

Hans Brøde: Messingthekande.

Karen Poulsgaard: Sølvkaffeservice.

Kristian Poulsgaard: Spisebordet. (skrevet med blyant).

Jens Meldgaard: Søjleuret.
Peder Bertelsen: To stole med læderbetræk fra Peders stue.

Søren Bro: Den store kiste.

Biblioteket: Regulatoruret.

Martiny (førstelæreren ved Ulfborg Hovedskole): *Billede af Brorson.*

Ellen Jensen (senere gift Slot): *Juleklokke af sølv, gave fra Poul og Jørgen Kristensen* (provstens børn).

Henning Aastrup: En bog, som Bojsen selv har skrevet navn i.

Karl Lauritz Aastrup: Billede: Barndom, ungdom, manddom.

Karen Aastrup:

Mariane Aastrup: Kniplingslommetørklæde.

Dr. Jørgensen: Kompotske, hollandsk. (skrevet med blyant).

Peder Voel (den tidligere førstelærers søn): *Dessertske, navnet P.B.*

Valdemar Nielsen (købmand): *Fiskeske.* (skrevet med blyant).

Fru Kristensen (provstinden): *Bornholmsk vase med ugler.*

Så skriver hun:

Alle vore piger, vi har haft meget med at gøre:

Sine Petersen f. Kvistgaard: Et sengested med sengetøj.

Margr. Iversen: Et sengested med sengetøj.

Anna Nielsen, Staby: 2 syltetøjsskeer i etui.

Mary Nielsen f. Hedegaard: 2 theskeer med snoet skaft.

Karoline Christensen: 2 sølvgafler. (skrevet med blyant).

Jenny Christensen: 2 sølvgafler. (skrevet med blyant).

Skrædder Laurbergs enke: 1 sølvgaffel. (skrevet med blyant).

Jenny Jørgensen, Møllegaarden, Sædder, Thureby:

Til sidst står: *Gartner Jensens.* (Heller ikke der har hun fået skrevet noget).

Den disposition som Marie Bojsen ovenfor har gjort, og som executorerne har valgt at se bort fra på grund af dens lidenhed og Marie Bojsens tilstand, var nu ikke så lille endda, når man tænker på, at det øvrige indbo blev solgt på auktion for 3.526 kr. Det er faktisk givet væk en gang til, da biblioteket ejede det i forvejen ifølge testamentet. Selv biblioteket giver hun deres eget ur. Man fornemmer, at hun selv føler, at tingene er værdifulde, og at det er en gunstbevisning at få det, især Peders ting. Man fornemmer også, at hun giver med forkærlighed til personer med fornavnet Peder. Hvorfor skulle Peder Voel have frem for sine 4 søskende? Det er også ligesom, hun ikke har fået gjort det helt færdigt. En del personer har hun ikke fået tilføjet noget. Andre ting er skrevet med blyant, så det eventuelt kunne ændres. Der er noget aristokratisk over det hele, som der var det over Fru Bojsen.

Jens Meldgaard, der både afleverede fra biblioteket og modtog til Bojsens mindefond.

Folkebogsamlingen

Nu stod folkebogsamlingen så med arven. 9.658,37 kr. var ikke så lidt i 1946, men især var det værdifuldt, at de også ejede beboelsen. Biblioteksbygningen var jo i forvejen deres egen. Nu kunne de leje beboelsen ud, hvad der gav en ekstra indtægt. Hvad der var årsagen til, at biblioteket blev nedlagt i 1965, er jeg ikke klar over. Måske var omkostningerne blevet for store. Nu havde biblioteket i Ulfborg vokset sig stort og var blevet større end biblioteket i Ulfborg Kirkeby. Måske kunne man ikke få tilskud til to biblioteker i kommunen. Jeg ved det ikke. Jeg ved heller ikke, hvordan tanken om den fond, der kom til at bære navnet: Lærer P. Bojsens Mindelegat, opstod. Her vil jeg tillade mig at gætte. Her stod man med nogle værdier, sognet selv havde skabt. Det har ikke været nogen rar tanke, at de bare skulle ryge i kommunens kasse. De små samfund har altid måttet kæmpe med livet i hænderne for ikke at tabe terræn, dengang som nu. Mon ikke nogen har tænkt sådanne tanker? Dog må initiativet være kommet fra biblioteksfolkene, idet den senere legatfundats indledes med: *»Efter beslutning af Ulfborg Folkebogsamling oprettes herved en fond, for hvilken skal gælde følgende bestemmelser.«*

I skødet, hvor bibliotekets ejendom overdrages, står der: *»Overdragelse er opfyldelse af beslutning iflg. legatfundats af 5. maj 1965 tiltrådt af Ulfborg sogneråd den 19. maj 1965.«* Videre står der: *»Der ydes intet vederlag for overdragelsen.«*
Som skødegiver for Ulfborg folkebogsamling står Jens Meldgaard, Lars Lillelund, Signe Lillelund, Gunnar Vej og Sofie Sand.
Som skødemodtager for Lærer P. Bojsens Mindelegat står Knud Bak, Gunnar Vej, Thora Kastberg, Jens Meldgaard og Hans Høgsberg Kristensen.
Der er to gengangere. Gunnar Vej er i begge tilfælde indsat af kommunen, der har skullet og skal være repræsenteret. Den anden er Jens Meldgaard, hvis motiv for at være repræsenteret helt sikkert har været hans store interesse.

Bojsens Mindelegats formålsparagraf

I formålsparagraffen står der: *»Legatkapitalen skal stedse forblive urørt, medens den årlige renteindtægt eller driftsindtægten for ejendommen af bestyrelsen uddeles i en eller flere portioner til unge fra Ulfborg hovedskoles distrikt under teoretisk eller praktisk uddannelse eller til støtte for kulturelt og almennyttigt arbejde indenfor nævnte område, alt efter legatbestyrelsens skøn.«*
Bestyrelsen skulle bestå af et medlem udpeget af sognerådet, som det hed dengang, af den til enhver tid siddende førstelærer ved Ulfborg hovedskole samt tre personer udpeget mellem beboerne i Ulfborg hovedskoles distrikt. Den

Marie og Peder Bojsen.

fundats står uændret, når man ser bort fra en lille justering i 1989, der hovedsagelig er begrundet i nedlæggelsen af Ulfborg hovedskole. Det gamle distrikt skulle fortsat være rammen, mens førstelæreren erstattedes af en fjerde person fra sognet.

Nu kunne fonden starte sit virke, og den første bestyrelse var de folk, der også stod som skødemodtagere.

Man ville gerne sælge beboelsen med biblioteksbygningen, men lejeren kunne ikke siges op, så man havde kun huslejen at gøre godt med. Først i 1976 ønskede lejeren at rejse. Det må siges at være heldigt, for i de forløbne år var huspriserne steget ganske betragteligt. Nu blev beboelsen solgt til Jens Erik Jensen. Han var pladesmed og mente at kunne anvende biblioteksbygningen til værksted, og det gik ham så godt, at han måtte udvide værkstedet og i folkemunde blev kaldt Jens Erik Pladesmed. Prisen var 295.000 kr.

Det er klart, at starten i 1965 ikke var let, og de første år var der ingen udbetaling. Først i 1969 blev der udbetalt 600 kr. I 1970 besluttedes det at forhøje huslejen med 50 kr. til 200 kr., så skulle huset bare vedligeholdes en lille smule, har der ikke været meget at gøre godt med. Efter hussalget så alt jo anderledes ud, og da det blev gode tider for pengeanbringelse, og renterne steg, blev det gode år for legatuddelingen. Det er klart, at krisen i 2007-08 også ramte Bojsens mindelegat, så der har været mindre at uddele de seneste år, men sådan er vilkårene, og det kan da blive bedre tider igen, må man håbe.

Fik Marie og Peder Bojsen selv noget ud af det, kunne man spørge?

Jo da. De har fået deres gravsted vedligeholdt og passet gennem alle årene.

Kilder:
Alfred Kaae: Ulfborg – sogn og saga, bd. 2.
Marie Bojsens kladdehæfte.
Diverse papirer i Bojsens mindefonds besiddelse.

Vester Refsgaard

af Jørgen Sand Pedersen, Holstebro

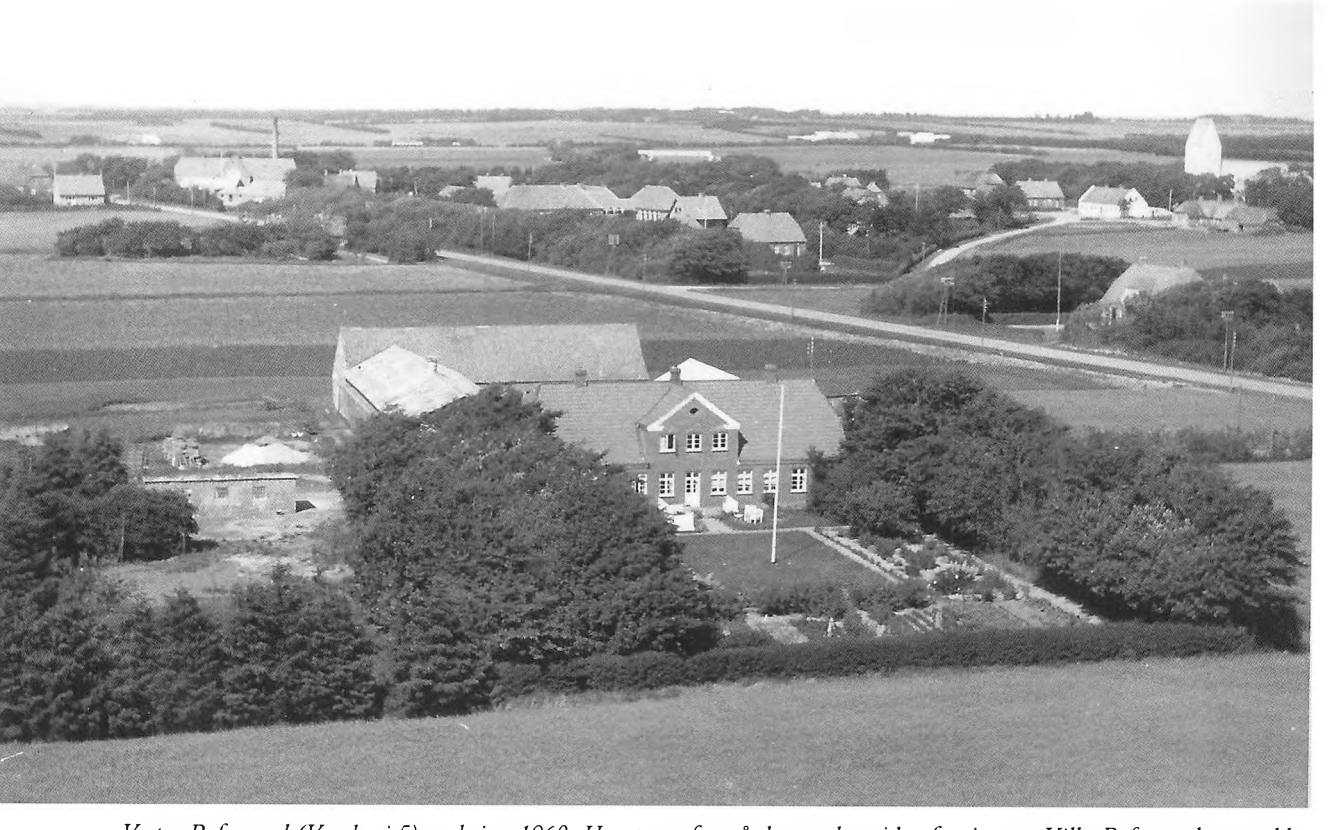

Vester Refsgaard (Vembvej 5) omkring 1960. Huset overfor på den anden side af vejen er »Villa Refsgaard«, som blev opført omkring 1920 som aftægtsbolig for ejeren af den gamle Refsgaard. Det ses tydeligt at »Villa Refsgaard« og stuehuset til Vester Refsgaard er opført i samme stil. Et par marker bag ved Vester Refsgaard ligger et hus omgivet af træer (Vembvej 7). Her lå møllen, som blev kaldt møllen på Refsgaard mark.
Midt i billedet ses Kirkebyen. Det hvide hus foran kirken var indtil 1920'erne købmandshandel.
Huset efter »Villa Refsgaard« tilhørte lærer Bojsen og hans kone Marie (Præstevænget 4).

Vester Refsgaard – eller Rævsgaard, som den benævnes på gamle kort (og stadig ofte udtales), ligger i dag tæt på landevejen mellem Ulfborg og Vemb.

Jorden, på nær et par tdr. land, er solgt fra og tillagt en anden gård i sognet. Stuehuset bruges stadigvæk som beboelse. Der er blevet plantet omkring gården og markvejen, og den gamle Kirkevej/Byvej er blevet ført sydøst om gården.

Sådan har det ikke altid været. Indtil 1920 lå gården lidt længere mod vest, havde fire længer og et stuehus med fire skorstene. Til gården hørte et selvstændigt vindmølleri (Vembvej 7) og et mindre hus, et såkaldt jordløst hus, kaldet Refsgaardhus (Vembvej 3),

Vester Refsgaard omkring 1918. Billedet viser gården fra sydsiden. Bygningen yderst til højre blev opført omkring år 1900 af den daværende ejer, der handlede meget med stude. Bygningen blev senere den nye gårds kostald. Vejen til højre er gårdens markvej. Den begynder ved Holmgårdene, går over Støvlbækken og førte, før landevejen Ulfborg-Vemb blev anlagt, skråt over marken til kirken. På gamle kort kaldes den Kirkevej / Byvej.

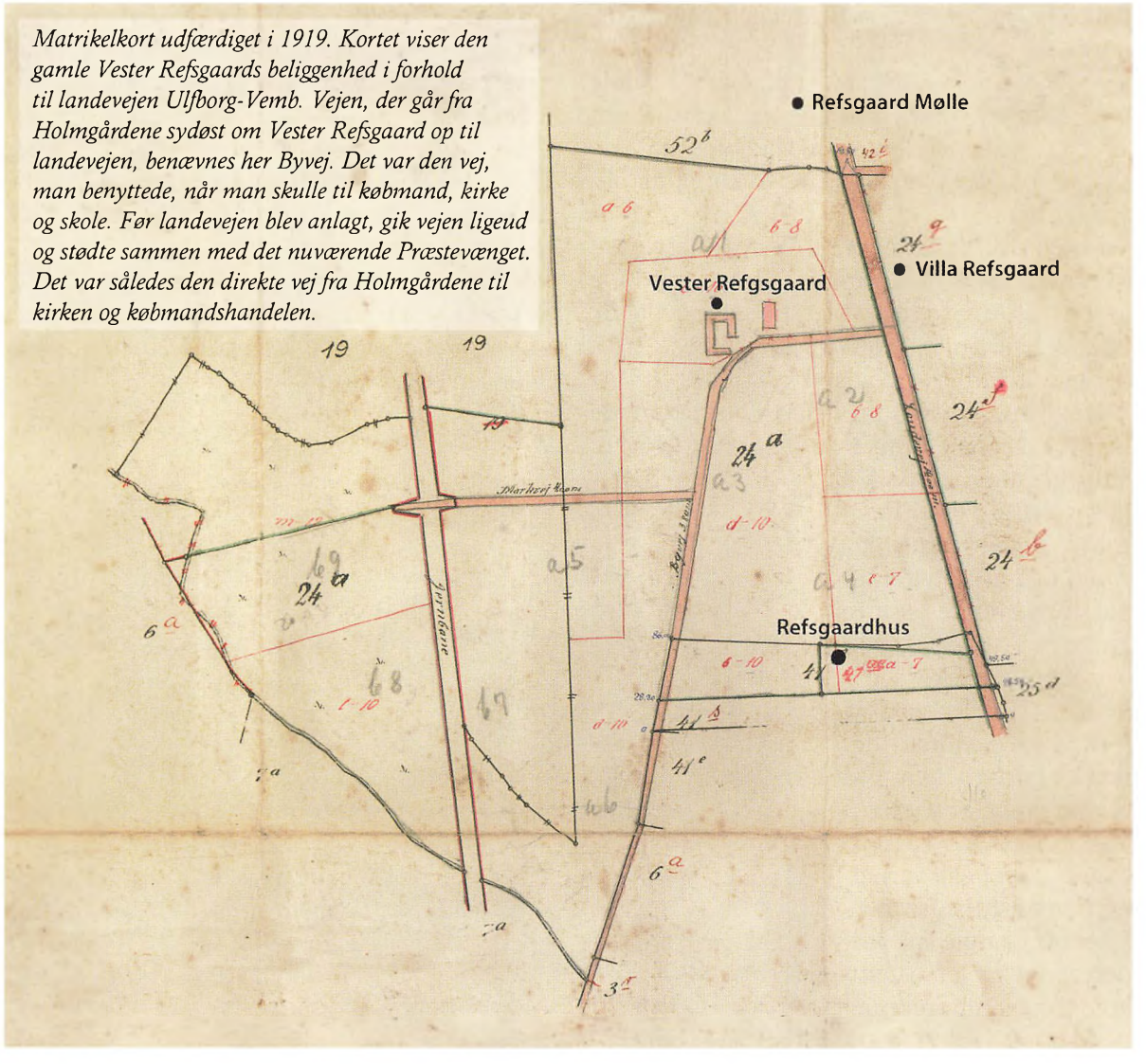

Matrikelkort udfærdiget i 1919. Kortet viser den gamle Vester Refsgaards beliggenhed i forhold til landevejen Ulfborg-Vemb. Vejen, der går fra Holmgårdene sydøst om Vester Refsgaard op til landevejen, benævnes her Byvej. Det var den vej, man benyttede, når man skulle til købmand, kirke og skole. Før landevejen blev anlagt, gik vejen ligeud og stødte sammen med det nuværende Præstevænget. Det var således den direkte vej fra Holmgårdene til kirken og købmandshandelen.

der blev brugt som røgter eller aftægtsbolig. Gårdens samlede areal med hede og eng var på 281 tdr. land, og gården må havde hørt til blandt de største i sognet. Af det samlede areal var de 130 tdr. land agerjord, som lå omkring gården.

Gårdens historie kan føres tilbage til år 1647. På denne tid sad de fleste af sognets bønder som fæstere, og Vester Refsgaard var ingen undtagelse. Af gårdene i sognet hørte de fleste under enten Nørre eller Sønder Vosborg. Vester Refsgaard hørte således sammen med nabogården Smedegaard under Sønder Vosborg.

I 1788 løstes stavnsbåndet. Efterfølgende blev Sønder Vosborg solgt til et konsortium af ejendomshandlere med henblik på frasalg af bøndergårdene og udstykning af hovedgården.

I den forbindelse blev Vester Refsgaard sammen med nabogården Smedegaard og andre gårde i sognet solgt til selveje og fik efterfølgende tillagt jord fra forskellige gårde, der blevet nedlagt og udstykket.

Omkring år 1876 blev den nordlige af de tre tætliggende Holmgårde udstykket. Hovedmatrikelnummeret 41a blev solgt til Vester Refsgaard. Bygningerne blev revet ned og flyttet til det nuværende Nørre Holm.

I det nuværende villakvarter i Kirkebyen lå førhen en ejendom, der hed Korsgaard, hvis jord blev opkøbt af ejeren i Vester Refsgaard. Avlsbygningerne blev fjernet, mens stuehuset blev stående i nogle år. Jorden, som ligger øst for landevejen, tilhører i dag den gamle Præstegård, men blev i mange år kaldt for Refsgaard Mark. En del af den jord, som kirkebyen i dag ligger på, har på et tidspunkt tilhørt Vester Refsgaard.

I 1875 skar den nyanlagte jernbane sig så gennem Refsgaard og mange andre gårdes jorde. I den forbindelse blev der efterfølgende foretaget »mageskifte« mellem Refsgaard og nabogården Smedegaards jorde.

I 1892 solgte gårdens daværende ejer, Jørgen Jensen, en del af gårdens tilhørende hedeareal til A/S Ulfborg Plantage.

Refsgaardhus, der som før nævnt var aftægts- og røgterbolig, ser også ud til at have været lejet ud i en periode. Ved folketællingen i 1901 boede her en familie på syv personer; nemlig: Jens Kristian Eriksen, som beskæftigede sig med murerarbejde, hans kone Ane Kjerstine og deres 5 børn. Ved folketællingen i 1906 boede her den samme familie, der var dog i mellemtiden kommet et barn mere til. Huset blev siden hen kaldet »Kjestens hus«, da sognets efterspurgte kogekone Kirsten Abrahamsen boede der.

Vester Refsgaard ca. 1940.

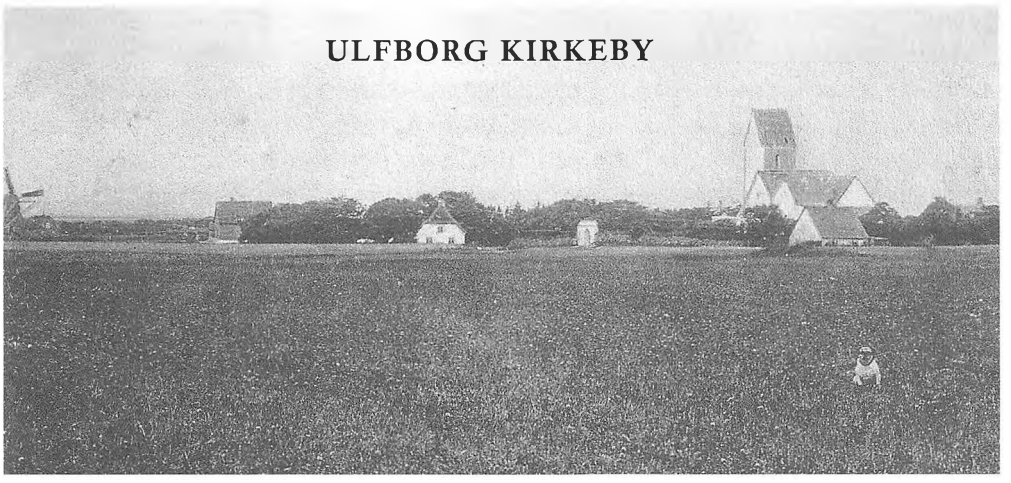

Refsgaard mølle kan lige netop ses helt ude til venstre i billedet.

Mølleriet, der hørte til gården, blev kaldt »Møllen på Refsgaard mark«. Møllen har nok foruden at tilhøre gården også været sognets mølle. At møllen har haft en vis størrelse og vigtighed ses ved, at møllersvendene under krigen i 1848 var fritaget for at »springe soldat«.

Første gang, møllen optræder med eget matrikelnummer, er ved folketællingen i 1901. Dette kunne tyde på, at der oprindelig kun har været en mølle, som blev passet af karlene på gården. Efterfølgende er der så i tilknytning til møllen opført en beboelse for en møllersvend med familie og plads til lidt landbrug. Ved folketællingen i 1901 boede en Peder Kristensen i huset ved møllen. Hans beskæftigelse stod anført som værende »ved møllebrug«. Måske var han ikke udlært i møllefaget.

Ved folketællingen i 1906 var der flyttet en familie ind. Det var Mads Kristian Madsen, husfader og møllersvend. Hans kone Petrine Madsen og deres søn, Jens Sigaard Madsen.

Ved folketællingen i 1911 boede møller Kristen Nielsen og hustru Elisabeth med deres søn Bertel i huset. Ved en senere folketælling i 1921 boede familien der stadig plus sønnen Svend, der var kommet til i mellemtiden. Kristen Nielsen har her skiftet erhverv fra møller til fisker. Da Vester Refsgaard blev udstykket og solgt omkring 1919, er det nok her, mølleriet blev nedlagt.

I bogen »Danske Gårde«, statistisk historisk håndbog for det danske landbrug 1906-1908, udarbejdet af JCB la Cour, skrives der om Vester Refsgaard følgende, gengivet her, ordret og i samtidens sprog og grammatik:

Vester Refsgaard i Ulvborg S., Ulvborg H., Ringkøbing A. Postforb. og nærmeste St.: Ulvborg, hvortil der er ½ Mil. Gården ligger 2 ½ Mil fra Holstebro. Dens nuv. Ejer er Hr. Kr. Refsgaard, som overtog den i 1907. Hr. Kr. Refsgaard er født på Ejendommen 1877. Af tidl. Ejere kan nævnes Jens Jørgensen og J. Jensen.

Matr. Nr. 24 m. fl. af Ulvborg. Hartk.: 9 Tdr. 3 Skpr. 3 Fdkr. 2 ½ Alb. Der svares i Tiende c. 50 kr. Ejendomsskylden er 50,000 kr. Brandassurance for Hovedbygning 5625 kr., for Avlsbygning 16,290 kr., Besætning 17,750 kr., Inventar 7675 kr. og Avl 8145 kr. Aarlig Ejendomsskyld skat 55 kr. Bidrag til Amtsrepf. Kr. 183,42. Sidste Aars kommuneskat kr. 316,41. Bygningerne er forsikret i »Den alm. Brandf. f. Landbesætn.«, Inv. Og Avl i »Ulvborg-Hind Herreds Brandf.«. Det samlede Areal udgør 281 Tdr. Ld., deraf Ager 130, Eng 37, Kær 7, Hede 106, Have og Gårdsplads 1 Td. Ld. Gården drives af Ejeren.

Agermarken drives i en 8 markedsdrift med: 1. Rug, 2. Roer, 3. Byg og Blandsæd, 4. Roer, 5. Havre 6., 7. og 8. Kløver og Græs. Jorden er sandmuldet med dels Sand- og dels Lerunderlag. Besætn. Består f. T. af 20 Køer, 30 Stkr. Ungkvæg Kalve, 8 Tyre, 9 Fedekreaturer, 7 heste, 2 Føl samt 5 Faar. Sidste Aar solgtes 32 Fedesvin. Kvægbesætn. vedeligeholdes dels ved eget Tilæg og dels ved Indkøb; den er af jydsk Race. Mælkemængden var sidste Aar gennemsn. 6148 Pd. Pr. Ko; den leveres til Skærum Mejeri. Det norm. Folkehold er 2 Fodermestre, 1 Forkarl, 2 karle og 3 piger.

Gårdens faste Maskiner drives ved petroleumsmotor.

Vester Refsgaards Bygninger er hovedsalig ældre, opført af Grundmur med Straatag. Kostalden er ny og tidssvarende. Til Gaarden hører en Vindmølle og 1 jordløst hus.

Gårdens ejerforhold kan føres tilbage til år 1647. Fæsteren da hed Jørgen Pedersen. I 1662 var det en Jørgen Refsgaard samt Niels Iversen. I 1688 havde Niels Jørgensen gården. Samtidig havde kongen også lidt jord, der lå til gården. Niels Jørgensen døde i 1721. Hans søn, Jørgen Nielsen, der var født omkring 1670, afløste ham omkring år 1700. Derefter kom hans søn, Niels Jørgensen, født 1711, til gården omkring år 1750. Han skrives for gården endnu i 1789. Han har da været en ældre mand, men sønnen Jørgen Nielsen, født i 1760, har nok hjulpet ham. Jørgen Nielsen købte gården i 1798. Hans søn, Jens Jørgensen, arvede den omkring 1830, hans kone hed Bodil Kirstine Christensdatter og var fra Nees. Deres yngste søn, Kristen, var en stor kreaturhandler, han eksporterede en mængde stude. Jørgen Jensen, gift med Ane Graversen fra Nees, fik derefter gården omkring 1860. Da Jørgen Jensen døde, sad Ane Graversen i en periode alene med gården, indtil hun i 1907 overdrog den til sin søn, Kristian Refsgaard Jensen. Kristian Refsgaard led imidlertid af en invaliderende sygdom, der gjorde, at han med tiden endte i en kørestol.

De besluttede derfor, at gården skulle udstykkes, således at der var 55 tdr. tilbage, og efterfølgende skulle gården sælges. På østsiden af landevejen, over for gården beholdt de 2 tdr. land, hvor der skulle opføres et hus, hvor Ane og hendes invalide søn kunne bo resten af deres dage. Her opførtes så en aftægtsbolig kaldet »Villa Refsgaard« (Præstevænget 1). På grunden skulle der, foruden huset, også være prydhave, køkkenhave, frugthave og et stykke jord, der kunne føde en hest. Villaen var efter datiden forhold meget stilfuld med kviste og gesimser. I forbindelse med huset blev der mod øst opført en hestestald og en vognport.

I 1919 blev gården solgt, Ane og hendes søn Kristian skulle så blive boende på gården sammen med den nye ejer, indtil »Villa Refsgaard« var færdigbygget. Køberen var Gravers Sand Nielsen fra Faster ved Skjern, gift med Marie Lauridsen Ejstrup ved Skjern.

Kristian Refsgaard.

Det såkaldte »jordløse hus«, Refsgaardhus, blev også frasolgt. Helt jordløst var huset nu ikke, da der hørte en stor frugthave til.

Det fortælles, at Ane havde det meget svært med, at gården skulle sælges. Hun talte ikke mere end højest nødvendigt med den nye ejer. Hun og hendes søn fik maden bragt op i den »store stue«, hvor de spiste for sig selv. Gravers Sand Nielsen nedrev den gamle gård og opførte i forbindelse med den eksisterende studestald et nyt stuehus og en lade. En del af den gamle gårds træværk blev genanvendt ved opførelse af den ny lade. Samtidig foretog han en ombygning af stalden. I 1948 overdrog de gården til deres datter og svigersøn, Nanna og Svend Pedersen. Der blev igen foretaget en del ombygninger og opført en længe med maskinhus. Derved fik gården det udseende, vi kender i dag. Da Svend Pedersen døde i 1987, blev gården solgt til Åge Madsen i Kytterup, som kort tid efter solgte bygningerne med lidt jord omkring til Svend Jakobsen i Ulfborg. Den resterende agerjord drev Åge Madsen selv i nogle år sammen med sin gård i Kytterup. Senere solgte Åge Madsen jorden til Bent Larsen, som lagde den sammen med gården i Kytterup. Sidenhen er gården blevet handlet igen.

Efterskrift:

Skulle nogen, efter at have læst historien om Vester Refsgaard, have interesse i at vide mere om livet i og omkring gården Vester Refsgaard i årene omkring 1900, kan det anbefales at læse slægtsromanen »Bondesind«, skrevet af forfatteren Gudrun Gregersen.

Her fortæller forfatteren om tre kvinder fra hver sit slægtled. Handlingen spænder over godt et århundrede. Dele af handlingen foregår i et vestjysk sogn, i og omkring gården Vester Kjeldgaard, dens mølle, røgter- og aftægtsbolig. Folk med kendskab til ovennævnte periode fortalte, at der var en klar parallel mellem bogens handling og livet i og omkring Vester Refsgaard op til år 1920. Bogen lå altid fremme hos mine bedsteforældre og blev ofte diskuteret, når de ældre i sognet var sammen.

Hvilken tilhørsforhold, forfatteren Gudrun Gregersen har haft til gården eller sognet, vides ikke med sikkerhed, men måske har hun været tjenestepige på gården – eller pige i »Villa Refsgaard«.

Kilder:
Alfred Kaae: Ulfborg Sogn og Saga.
JCB La Cour: Danske Gårde 1906 – 1908.

En nøjsom fiskerfamilie i Fjand i 1940'erne

af Alma Vang, født Jensen –
fortalt til og nedskrevet af datteren Bente Vium

Nu, hvor jeg er blevet en gammel kone på 89 år, sidder jeg ofte i min dejlige varme stue og tænker tilbage på min barndoms- og ungdomstid, ikke mindst den nøjsomme tid under Anden Verdenskrig har en stor plads i min erindring. Selv om tiden langt fra var en dans på roser, så kan jeg dog sige som i omkvædet i Jeppe Aakjærs: »Skuld gammel venskab rejn forgo«: »Di skjønne ungdomsdaw, å ja, de daw så svær å find!«

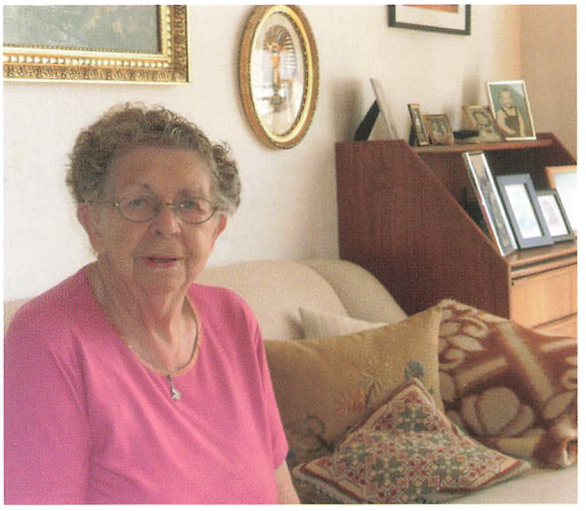

Alma Vang.

Jeg er født i 1923 og opvokset i Hee, samme sted som min mor havde været i pleje. Min mor Edith og hendes søster Elly havde mine plejeforældre hentet på fattiggården i Sdr. Nissum i 1905. Mine plejeforældre havde selv haft 2 børn, men den ene døde som spæd og den anden lige efter konfirmationen. Min mor var ikke gift, da hun skulle have mig, så derfor kom jeg også i pleje.

Alma Jensen mellem plejeforældrene Sidsel Marie og Iver Hedegaard Jensen, Hee.

Min plejefar havde en mindre ejendom i Siersbæk i Hee, men da jeg var fire år, flyttede vi til Hee by, fordi min plejemor var kogekone på Hee Hotel. Hun kunne ikke klare at gå den lange vej fra Siersbæk og til sit arbejde på hotellet, da hun havde et dårligt ben. Min plejefar var graver på Hee Kirkegård, og han

Bagerst f.v.: Jeppe og Edith Pedersen, Almas mor og stedfar, med Almas 4 halvsøskende: Ingrid, Petra, Aage og lille Ketty på mors arm.

Alma Jensen, 13 år.

ringede også – men kun til begravelser. Desuden tømte han kloakker og latriner i byen. Det foregik ved håndkraft, og affaldet blev kørt på en slags bør udenfor byen og læsset af.

Da jeg var 14 år, døde min plejefar, og min plejemor døde et år senere, og så stod jeg alene i verden. Min plejefars søster, der var gift med min plejemors bror, sørgede for, at jeg fik plads på en gård i Brejning, hvor jeg var i 3 år, indtil jeg 1. november 1941 fik plads hos Alfred Sønderby i Sdr. Nissum, og der lærte jeg min senere mand, Harald Vang fra Fjand, at kende. Han var fisker ligesom sin far, som dog havde haft en lille ejendom kaldet Vang (Wång) på Klitvej samtidig med, at han fiskede. Min svigerfar blev kaldt Wolle Wång efter stedet. Derfor købte han navnet Vang for 33,33 kr. i 1919. Mine svigerforældre flyttede til Nr. Fjand i 1937 lige efter deres sølvbryllup og byggede et træhus der.

Billedet er taget hos Alfred Sønderby i Sdr. Nissum, hvor Alma tjente. F.v.: Gerda Sønderby, Viggo Lauridsen og Harald Olesen Vang.

I 1942 flyttede jeg til Fjand, hvor jeg fik plads hos Svend Bjerg og senere hos Theodor Jensen, Nr. Fjandvej 11. På den tid lå der i Nr. Fjand 5 gårde og 4 huse. Der var ikke mange træer dengang – kun omkring Inger og Jens

Alma Jensen, 1942.

Harald Olesen Vang, 1943.

Dahls gård, det nuværende Nr. Fjandvej 7, var der plantet træer. Der var kun lyngbakker og slet ingen sommerhuse. Der blev først plantet træer nogle år efter krigen.

Harald begyndte at fiske, og da han var 17 år, lejede han et værelse i Thorsminde og boede skiftevis der og hjemme hos forældrene afhængig af, om det var fjorden eller havet, han fiskede på, indtil vi blev gift i november 1944. I februar 1942 blev han indkaldt som marinesoldat og sejlede med minestrygeren P15. Han blev hjemsendt i oktober 1942, og da man ikke måtte fiske på havet på grund af minefaren, arbejdede han som så mange andre for tyskerne med byggeriet af bunkers. Det var næsten den eneste beskæftigelse, der fandtes.

Vi havde i fællesskab sparet ca. 1.500 kr. op og købte et stykke jord af Jens Kr. Jensen (Kræ Wång) på Nr. Fjandvej. Det kostede 500 kr. Det var mange penge på den tid. Imens arbejdede jeg som karl og pige, indtil vi blev gift.

Vi blev gift den 23. november 1944. Brudekjolen var min konfirmationskjole, der var blevet farvet sort, og Haralds tøj var 4 år gammelt, da det var meget vanskeligt at få tøj under krigen. Jeg kan huske, at da vi blev gift, havde han kun tre undertrøjer. De var hullede og slidte alle tre. Jeg klippede det slidte fra og syede resterne sammen, og så blev der én sammenflikket undertrøje, og når den skulle vaskes, var det om aftenen, så den kunne nå at tørre foran kakkelovnen om natten. Brylluppet foregik en torsdag. Så kunne man slå tre fluer med et smæk: Der skulle være et bryllup i Nr. Fjand to dage før vores og et andet to dage senere, og så kunne kogekonen, Marie Ibsen fra Sdr. Nissum, dermed gå fra sted til sted. Brylluppet blev holdt hos mine svigerforældre. Vi fik hønsekødssuppe, kød i peberrodssauce og flødebudding. Vi var 16 personer i alt. Af gaver kan jeg huske, at vi fik over 200 kr. samt et kaffestel, tre glasskåle, en glaskande, sengelinned og lidt sølvbestik.

Besætningen på minestrygeren P15, Holmen i København, 1942. Nr. 2 fra venstre er Harald Olesen Vang.

Da vi blev gift, flyttede vi ind i vores nye hus. Det blev bygget af Peder »murer« og Knud Jensen, der var tømrer. De var begge fra Sdr. Nissum. Der var ingen af dem, der havde bil, så hver især kom de cyklende med deres værktøj. Når Harald ikke fiskede på fjorden eller arbejdede med byggeri af bunkers, hjalp han også med til at bygge huset. Jeg kan huske, at han gravede et stort hul, hvor der blev fyldt kalk ned i – det skulle vist bruges til pudsning – og en dag jeg kom forbi, gik der to af naboens børn ovenpå kalken og var ved at synke ned i det. Jeg fik dem hjulpet op, så det gik heldigvis ikke så galt. Huset var 6 x 6 m og bestod af en stue, et soveværelse, et køkken og et bryggers. Det blev kalket hvidt, og der var røde tagsten på.

Minestrygeren P 15.

Alma og Haralds hjem, Nr. Fjandvej 14. Ca. 1946.

Vi havde som sagt sparet 1.500 kr. sammen, men fik et lån i Staby Sparekasse – formedelst 2 kautionister. Huset kostede den fyrstelige sum af 4.700 kr., og oveni kom så køb af et komfur til 128 kr. - der for øvrigt blev solgt for 1.500 kr. omkring 1964, da vi fik centralvarme. Der var ikke indlagt el, og vandet hentede vi

Alma Jensen, 1941.

de to første år hos mine svigerforældre. Da vi fik gravet en brønd med pumpe, havde vi altid en klud bundet omkring tuden af pumpen, det var for at forebygge, at fuglene byggede rede i pumpen og samtidig opsnappe en enkelt skrubtudse eller to. Harald byggede et træskur med et hjørne til wc, hvor der samtidig blev opbevaret brændsel til kakkelovnen og komfuret.

Vi købte et brugt bord til 25 kr. hos en marskandiser i Ringkøbing og 4 nye stole hos Hundevad i Ulfborg. Vi købte også en ny seng hos Hundevad og 2 små taburetter, der sammen med nogle dårlige og dyre madrasser samt dyner og underdyner løb op i mange penge. I bryllupsgave fik vi 3 dynebetræk og 3 pudebetræk - og så kunne vi gå til sengs.

Til køkkenet købtes 2 taburetter til 4 kr. pr. stk., og Harald lavede selv vores køkkenbord – med én hylde nedenunder – vi havde jo heller ikke så meget husgeråd. Jeg flyttede ind medbringende en stor kommode, som jeg har haft indtil for nylig, desuden et skab og en symaskine, der er blevet flittigt brugt.

Under krigen var det vanskeligt at få fernis, så gulvene var vanskelige at holde, de blev skrubbet med skurebørste ugentligt, for der blev jo fyret i komfur i køkkenet og i kakkelovn i stuen. Brændslet bestod af kvas og tørv, der lavede et frygteligt svineri, men lidt varme var der da i det!

Når der skulle vaskes, blev tøjet sat i blød i soda og kogt på komfuret og vasket på vaskebræt. Som tidligere sagt var det meget vanskeligt at købe tøj, mad m.m., og der skulle rationeringsmærker til alt. Når det rygtedes, at der var Klarét at købe (en slags fedt), var det med at komme af sted til slagteren i Sdr. Nissum, inden det blev udsolgt. Det sprøjtede meget, men det var det bedste, der kunne fås på den tid. Kaffe kunne ikke købes, og te blev lavet af tørrede æbleskræller. Kosten bestod for det meste af fisk, fisk og atter fisk eller en lille rest spegepølse, der kunne brunes i panden med kartofler. Efterretten blev lavet af bær, som vi plukkede ved fjorden eller i bakkerne, der var masser af blåbær og sortebær, hvoraf der blev lavet mange flasker saft. Vi kunne ikke købe frø til haven, så vi måtte nøjes med kartofler.

Når Harald havde været på fjorden, cyklede jeg rundt i Fjand med 40 flyndere. Det var, hvad jeg kunne have på cyklen, mens han cyklede til Husby og Staby med en fyldt trækasse. De kostede 5 øre pr. stk., og dem, som jeg solgte, blev også gjort rene oveni prisen. Kunderne skulle jo serviceres! Det var ikke altid nemt at få solgt fiskene. En dag, da Harald var kommet til åen, der løber mellem Staby og Husby, havde han mange fisk, som han ikke havde fået solgt. Han var så træt af fiskene, at han hældte dem ud i åen – sådan!

Cyklerne, vi havde under krigen, var også meget besværlige at køre på. Det var ikke til at få ordentlige cykeldæk. Jeg husker, at Harald gik til Velling for at hente en slags bildæk, der kunne sættes på cyklen. De var meget hårde og tykke, man fik ondt i bagdelen af sådan en køretur, og hvis vi skulle ud og cykle om aftenen, havde vi en lygte på med en lillebitte firkant lys (batteri, ikke karbid), den kunne i hvert fald ikke lyse ret meget på vejen, så vi cyklede i halvmørke, men sådan var reglerne.

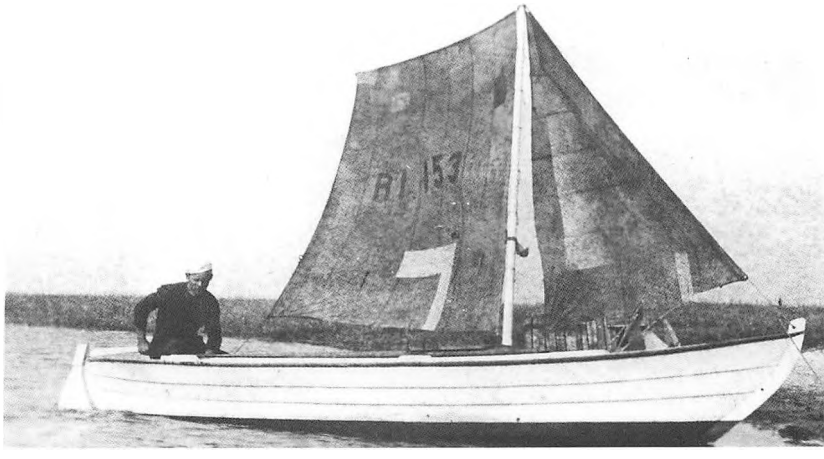

Harald Vang på fjorden, 1940/41.

I en af mine sidste pladser fik jeg 35 kr. om måneden plus kost og logi. Efter vi var blevet gift, cyklede jeg til Sdr. Nissum og arbejdede hos Kristiane (»Stanne«) og Hans Olsen, Østersognsvej 2, hvor arbejdet bestod af at hjælpe i stalden med rengøring, hvilket gav masser af lopper, hjælpe i kornhøsten, opsamling af kartofler, binde op efter slåma-

F.v.: Harald Olesen Vang, Fjand, Otto Nielsen, Thorsminde, Viktor Pedersen, Fjand, Arne Pedersen, Ejner Pedersen, Chr. Nielsen, Mads Henriksen og Harry Madsen, alle Thorsminde.

Fiskere fra Æ rend', Helmklink Havn i Fjand, ca. 1955. Yderst til venstre Harald Vang.

skine og hakke roer. Jeg skulle arbejde 6 dage om ugen med søndag fri. Lønnen var kun fødevarer. Der var jeg indtil sommeren 1946.

Ganske kort før krigens afslutning kom jeg en dag forbi en lastbil, der var brudt sammen på vejen mellem Fjand og Sdr. Nissum. Den var fyldt med russere. Jeg har aldrig set magen til elendighed. En del gik med en gummistøvle på den ene fod og en sko på den anden. Andre gik med en krykke, og nogle havde slet ingen fodtøj på, og de var alle meget dårligt klædt. De skulle opholde sig i en nu nedlagt børnekoloni ved Bjerghuse.

Den 5. maj 1945 gik vi ned til landevejen for at se tyskerne tage af sted. De blev kørt til stationen i Ulfborg siddende på landmændenes stivvogne.

Alle var fattige, men ellers havde vi det godt. Vi mærkede ikke så meget til krigen, som sådan var der jo ikke krig i Fjand. Vi mærkede kun til besværlighederne med hensyn til knaphed på varer, mørklægning mv. Det ville have gjort det lidt nemmere, hvis vi havde haft en gris eller lignende til at lave en byttehandel med engang imellem, hvilket ikke var usædvanligt under krigen.

Efterskrift:

Alma og Harald fik 5 børn: Bente 1946, Ole 1949 (død samme år), Ole 1950, Harry 1955 og Berit 1966.

Harald Olesen Vang, født 1921, død 2000.

I 2003 flyttede Alma i en lejlighed i Ulfborg.

Efterlysning!
Hvem var sygeplejerskens kønne søster?

af Aage Arnoldsen, Ulfborg

»Sol~Gården« står der på en rigtig sten af hård granit ved de nye huse i Bredgade. Det helt rigtige navn til et godt sted at bo. Det kunne også være en god begyndelse på en god historie. Men sådan begynder historien slet ikke. Det er slutningen. Min historie starter på Kongevejen.

Vest for kirkegården i Ulfborg er den gamle Kongevej fra Slesvig til Viborg stadig i brug. Den fungerer fint som oplagsplads for graverens værktøj og kompost fra kirkegården. For et par år siden var den også i brug som den sidste opmarchplads for kasserede gravsten.

De stod i tæt geled, skulder ved skulder, tålmodigt ventende, overflødige og uinteressante for verden og virkeligheden omkring dem, overflødige som menneskene, hvis eftermæle de engang var sat til at vogte. Sådan er livets gang for en gravsten. Måske skal et rigtigt eftermæle slet ikke vogtes, måske vogter det sig selv.

De 1000 år gamle linjer fra »Havamal« fortæller os, at *»Ejendom dør, frænder dør, selv dør man til sidst. Eftermælet aldrig dør, når det er vel vundet«.*

De stod så tæt, at det var svært at tyde deres budskaber. Enkelte trodsede forholdene og kunne fortælle om gamle venner, til de der tilfældigt fandt vej forbi, eller os der opsøgte dem i smug.

En enkelt sten rankede sig højere op over de andre, som gjorde den her en sidste anstrengelse for at henlede opmærksomheden på forgangne tider og folk. Det var nemlig i sidste øjeblik. Det hastede. Når man læser disse linjer, er de gået, de er væk, og pladsen ryddelig, præsentabel, ordinær og kedelig.

Hvad er udsigterne for en pensioneret gravsten? Den har optrådt som almindelig sten i ret lang tid, før den blev til gravsten. Årtusinder er gået forbi den. En lang rejse har den gjort. Har den hygget sig skjult i jorden, eller har den tilbragt et par tusinde år i en gravhøj? Har den været syldsten i et slot, eller har den båret folkene over rivende vandløb. Mon den nu ender som skærver og vejfyld eller kystsikring? Jeg bryder mig ikke om at gætte.

Mon nogle linjer på forgængeligt papir er bedre formidler end et gravmonument af uforgængelig granit? Ingen ved det, men det skal prøves, der er ikke andre muligheder.

Sofie, står der på stenen, der strækker sig op mod mig. Der er også navnene på hendes mor og far. Jeg ved, hvem Sofie var, men jeg fortæller det ikke endnu. Først vil jeg have fornøjelsen at gengive, hvad K. F. Brondbjerg har skrevet om Sofie i sin bog »Jeg elsker den brogede verden« fra 1982. Han har skrevet en beretning om sit liv og om sin ungdomstid i Ulfborg og Staby. Efter sin skoletid i Staby

kommer han i tømrerlære i Ulfborg og senere på gymnasiet i Rønde. Efter teologisk embedseksamen ved Københavns universitet bliver han lærer ved Håndværkerhøjskolen i Haslev. Derefter sognepræst på Fyn og endelig rektor ved Haslev seminarium i 27 år.

En af hans beretninger fra Ulfborg gælder mindet om hans kusine Sofie og fætter Ole.

»En lille minderune må jeg vel have lov at skære de to mennesker, som jeg talte mest med om åndelige ting i disse tidlige ungdomsår, nemlig fætter Ole og kusine Sofie.

Fætter Ole var søn af farbror Jens, der ejede slægtsgården «Store Brondbjerg«.

Sofie var datter af farbror Niels, som var bødker i Ulfborg, hvor jeg havde min håndværkertid. Hun var en halv snes år ældre end mig. Hun var organist i kirken og havde elever i orgelspil. Hun blev tidligt ramt af tuberkulose, som dengang var en svøbe. Der blev gjort alt, hvad der kunne gøres for hendes helbredelse, hvad der vel også forlængede hendes liv nogle år. Men hun snakkede aldrig om sin sygdom, men var levende optaget af dagens og tidens problemer og meget interesseret og indlevet i åndelige sager, prøvet som hun var i lidelsens skole. Der var bygget et lille hus med meget glas i nede i baghaven, hvor hun kunne få megen sol og frisk luft. Der sad vi ofte og snakkede. Begyndte altid med ydre ting, dagens problemer – og kunne så bevæge os ind på åndelige felter, når det nu og da faldt naturligt. Hun havde en meget fin og fri måde at tale om det kristelige på. Hun var også glad for provst Kristensen, der ofte besøgte hende, når hun var sengeliggende. Han prædikede ikke for hende, men sang et par salmer med sin smukke, musikalske basstemme. »De prædiker folk lige til helvede, provst Kristensen,« sagde en af de fromme til ham. »Det var rene ord for pengene,« var provstens stilfærdige svar. Sofie så anderledes på det. Hun var 38, da jeg besøgte hende for sidste gang – det var i min studentertid. »Hvor er det godt, at vi ikke skal tro på vor egen tro, men på Kristus alene,« var hendes trøst og sidste ord, jeg husker fra hendes mund. En af de små prædikener, jeg aldrig glemmer. Hvorfor netop Ole og Sofie? Jo. De var ikke for fromme. De var aldrig færdige med problemerne. De gik aldrig for nær på, når vi talte om dybe ting. De sørgede altid for den smule afstand, der gjorde, at man kunne tale med så frit og naturligt. Derfor denne lille taknemmelige minderune.«

Bredgade 30.

Sofie blev 38 år. Stenen fortæller, at hun var født i 1895 og døde d. 12. februar 1933.

Historien er bare ikke helt slut med rektor Brondbjegs smukke farvel til Sofie. Jeg ved lidt mere om Sofie og hendes familie i Bredgade. I en annonce fra omkring år 1900 kan man læse at:

»N.O. Brondbjerg, Bødker, Ulfborg, anbefaler alt til Bødkerfaget henhørende. – Andrea Brondbjergs Mode og trikotageforretning. – Stort lager af pyntede Hatte, Baand, Blomster & Fjer. – Bestillinger på alle Slags Dame- og Børnehatte modtages. – Lager af alle Slags Trikotagevarer og Strikkegarn samt Korsetter og Forklæder.«

Sofie var 5 år gammel, da man kunne læse ovenstående reklamefremstød. 8 år senere var Andrea, Sofies mor, død. En ny tid for den lille familie. Vi må antage, at modeforretningen er lukket, og opgaverne i hjemmet er overtaget af Sofie og hendes ældre søster. Opgaverne har været mange og store, men de blev løst, og hjemmet fungerede til glæde for mange i årene frem over.

Bødkerens annonce med *»alt til faget henhørende«* var aktuel, til faget uddøde efter krigen. Det er her, jeg skal have fornøjelsen, diskret, at røbe min viden om bødkerfaget. Her bliver det i den korte udgave. *»Alt til bødkerfaget henhørende«* er alle de vaskebaljer, murebaljer, øltønder, ajletønder, smørdritler, saltkar, brøndspande og vandtrug, der dengang var en uundværlig del af virkeligheden både i byen og på landet. Det var ting, som en »bødker« kunne fremstille med sine bare hænder og lidt klassisk værktøj som sav, høvl og en hammer. Min far var bødker, derfor ved jeg noget om faget og kulturen i små håndværkerhjem.

Jeg ved også noget om Sofie. Jeg har et brev, hvor hun skriver *»Kære Arnoldsen«*, men det er

ikke til mig. For brevet er dateret 4. januar 1932, og da er jeg slet ikke født endnu. Brevet er til en ung mand, der senere havde det held at blive min far.

Min vugge stod i det jyske højland midt mellem Grauballemanden og Tollundmanden. Mine forfædre og -mødre kan spores flere hundrede år tilbage på egnen, dog ikke med sikkerhed helt tilbage til de to herrer. De første 25 år af mit liv anede jeg ikke, hvor i landet Ulfborg skulle findes, og det interesserede mig sikkert heller ikke. Jeg havde godt nok hørt navnet omtale af min far, når han fortalte om den glade ungdomstid, da han som håndværkssvend arbejdede rundt i landet. Han arbejdede og boede hos Brondbjergs et års tid. Det var først, da jeg og min meget lille familie besluttede os for at flytte til Ulfborg, at jeg rigtig blev klar over, at her havde min far været før mig. Her havde han fundet indtryk, oplevelser og venner, der var værd at gemme på. Oprigtig interesse, fortrolig omsorg, indsigt og respekt lyser ud af brevet, hvor Sofie skriver:

Ulfborg den. 4. januar 1932

Kære Arnoldsen

Tak for Julehilsenen med de gode Nyheder, og jeg vil da ønske Dig hjertelig til Lykke med Forlovelsen, det glæder mig, at det er en troende Pige, Du har fået. Du kan nok huske, at det var vi tit uenige om. Jeg havde nu troet, at det skulde være Sygeplejerskens søster, jeg syntes hun var sådan en pæn pige, naa men hende Du har fået, må du jo synes endnu bedre om. Det er også glædeligt, at Du har haft saa godt med Arbejde, saa bliver Du sådan ved at spare fra, bliver Du jo snart en holden Mand.

Det var min Mening, at jeg ville skrive før, men Tiden er gaaet saa hurtig, jeg tror ikke, der har været en Dag anden Nytårsaften, hvor vi ikke har haft Fremmede eller været i Byen, siden Julen begyndte.

Vi havde Juletræ for unge 4de Juledag (da var Johannes her som Marine). Vi havde en lærer Christensen fra Ringkjøbing her og tale, og du kan tro, at træet var pænt i Aar, men da havde vi nu ogsaa lavet meget til selve Træet, det var ene hvid Pynt, Roser, Lillier, Stjerner og Juleklokker og 19 æsker Fehaar.

Vi havde Missionsuge for unge først i December, da havde vi nogle dejlige Aftener, kan Du tro, og det er længe siden, der har været saa mange til Møde. Pastor Madsen Jerne talte 2 Aftener, og det var udmærket (Du hørte ham en aften i Vemb), da syntes Du jo ikke så godt om det, men skønt han talte 5 kvarter, ønskede man, han ville blive ved, en aften havde han til Tekst, hvor Agrippa siger til Paulus, der fattes kun lidt i, at Du overtaler mig til at blive en kristen, og efter Talen spillede Pastor Madsen og sang med sin smukke Stemme »Næsten en Kristen«.

En aften sang kristelig Sangkor fra Ringkjøbing, da var begge sale fyldte, der var flyttet Bænke og stole der ind, og saa var der endda mange ude i Gangen, og det bedste var, at der var nogle unge, som blev omvendt, deriblandt Thora Kold, som tjente hos Jens Hansens sidste vinter, de andre kender Du vist ikke.

Nu vil jeg slutte med Ønsket om et godt og velsignet Nytår. Vi har det godt alle 3.

Sofie Brondbjerg

NB. Egentlig glemte jeg, at jeg var vred på Dig for Dit Brev i Sommer, hvorfor skrev du Frøken, naar Du ellers aldrig plejer at kalde mig saaledes? Og jeg plejer heller ikke at faa Brev fra nogen, uden de skriver Deres navn under.

Naa, men det er ellers glemt, og vil Du lade mig vide i god Tid, naar du skal have Bryllup, skal jeg strikke en pæn Lysedug og sende i Brudegave.

Fie

Der kom ingen lysedug til brylluppet i juni 1934, for da var Sofie død. Min far gemte brevet fra Sofie resten af sit liv. Da jeg fandt og læste det, var han også død, og nu er det mig, der gemmer brevet. Jeg gør det gerne, det er et godt brev.

Der er mange grunde til at flytte til Ulfborg, og sikkert lige så mange grunde til at flytte herfra igen. Min far valgte ikke Ulfborg, og han valgte heller ikke sygeplejerskens kønne søster. Gerda og jeg blev i Ulfborg, og mens jeg skriver disse linjer, er det mere end 50 år siden, vi som unge naive og troskyldige drog langt vestpå til Ulfborg, og når vi har tænkt os at blive her lidt endnu, er det måske fordi, der stadigvæk er lidt af det naive og troskyldige tilbage.

Kongevejen kan endnu spores gennem byen fra graverens oplagsplads og videre ind under mit skrivebord, hvor historien er skrevet. Sofies barndomshjem er væk, det hyggede sig på sin plads med sine beboere i mere end 100 år, og nu hygger »Sol~Gården« videre og tager den næste tørn.

Min historie om Sofie er færdig, men hvem var sygeplejerskens kønne søster?

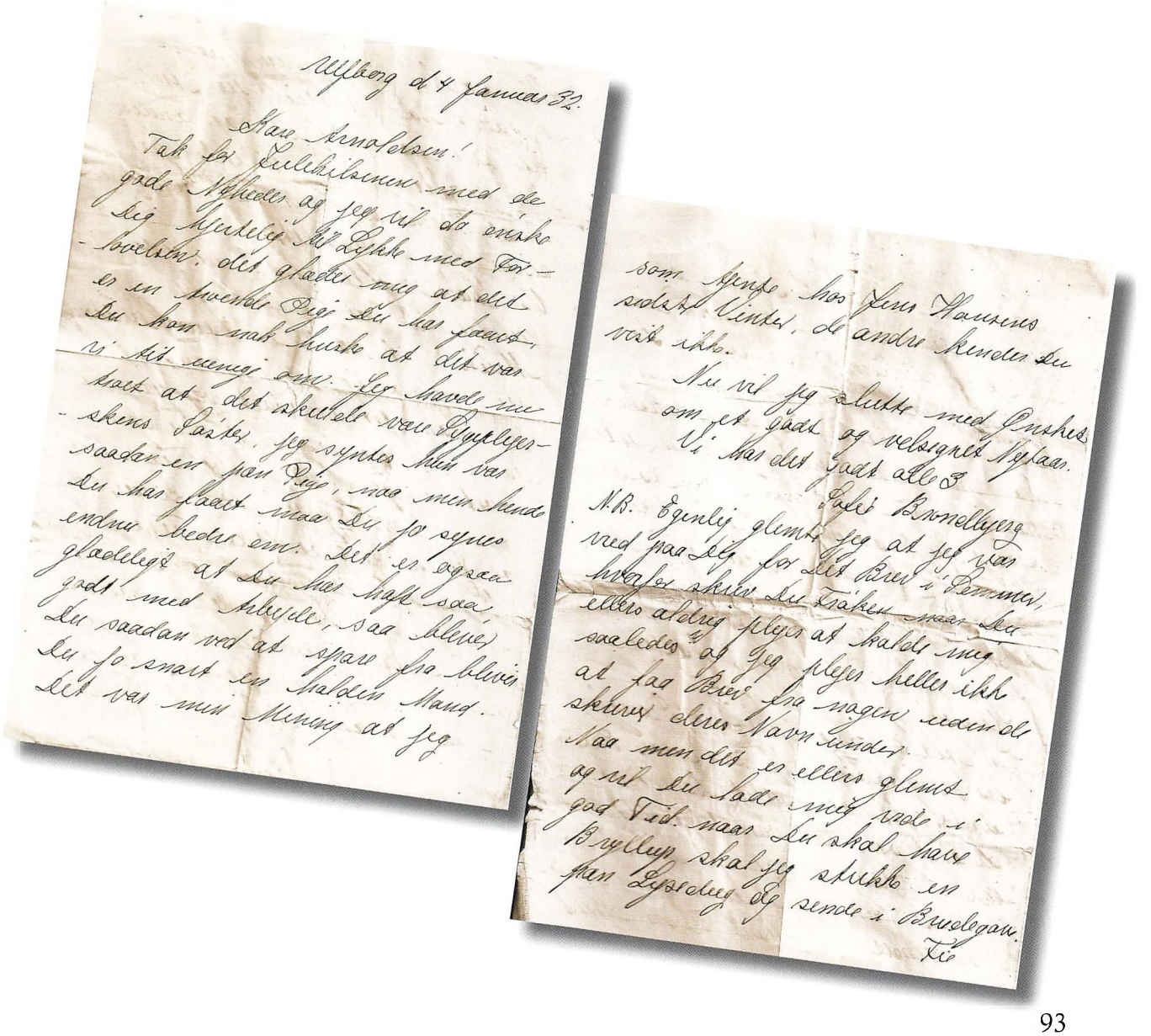
Ulfborg d 4 januar 32.

Kære Kirsteleben!

Tak for Julehilsenen med de gode Ønsker og jeg vil da ønske dig Hjerteligt til Lykke med For- - lovelsen. Det glæder mig at det er en Overraskelse Dig du har faaet, du kom nok huske at det var vi sidst sammen om. Jeg havde ikke haabet at det skulde være Sygeplejer- - skens Søster, jeg syntes Hun var saadan en pæn Pige, naa men Hende du har faaet maa du jo synes endnu bedre om. Det er ogsaa glædeligt at du har haft saa god med Arbejde, saa Aarene du saadan ved at spare saa blivet Det var min Mening at jeg

som Gange hos Jens Hansens sidste Linder, de andre Kunden du vist ikke.

Nu vil jeg slutte med Ønskes om et godt og velsignet Nytaar. Vi har det godt alle 3

Dit Broderhjerte

N.B. Egentlig glemte jeg at jeg var ved paa dig for det Brev i Dennmer, hvorfor skrev du Tirsdag naar du ellers altid pleier at skrive mig saaledes at jeg pleier heller ikke at faa Brev fra nogen uden de skriver deres Navn under. Naa men det er ellers glemt og nu du lade mig vide i god Tid. naar du skal have Bryllup skal jeg skrive en pæn Lykønsk og sende i Brudegaar.

Tir

Jomfru Maria i Sdr. Nissum

af Søren Smedegaard Olesen, Husby
Foto: Jørgen Borg

Konge, præst og bønder i reformationstiden

Endnu i 1868 stod Jomfru Maria med den lille Jesus på armen ved den søndre side af alteret i Sdr. Nissum kirke.[1]

Det er ikke altid så rart at være præst. Den hårdeste tid for landsbypræsterne kom med reformationen i 1536. Som andre præster var Christian Krabbe i Sdr. Nissum og Husby klemt som en lus mellem to negle. Mellem kongen og bønderne. Gjorde han som kongen ville, blev bønderne rasende. Gjorde han som bønderne ville, blev kongen ond. Netop helgenerne var bøndernes kæreste eje.

Kongen havde med reformationen bestemt, at jomfruen kunne forblive i kirken, hvis ingen i sognet tilbad eller ofrede til hende. Præsten havde derfor måske ladet skinne igennem, at når biskoppen var i farvandet, måtte ingen komme med æg eller en høne til den hellige jomfru. Sognets gudinde. Hvad kongen eller biskoppen ikke vidste, havde de ikke ondt af.

Det var den gamle lærer Sørensen, der i 1868 havde skrevet, at Helgenbilledet stadig stod i kirken. Men kort efter blev Maria fjernet og lagt på kirkeloftet.[2] Nu var hun udtjent.

Også på andre områder omgik præsten og bønderne kongens bud. Når en fra sognet døde, styrtede en af de nærmeste op til ringeren for at få mindst en times sjæleringning. Klokkens liflige toner bar sjælen op til gud. Ringeren kunne mærke på rebet, om sjælens rejse gik glat. Også denne smukke skik vendte kongen sig imod. Men bønderne vidste bedre. De ville ikke for alt i verden af med sjæleringningen. Måske forsøgte præsten at overhøre klokkens ringning for sjælen. Kongen var heldigvis langt væk.[3]

Jomfru Maria fra omkr. 1400, der gennem så mange generationer stod sønden for alteret, står nu i et mørkt magasin på Skjern Museum.

Paradis, Helvede og Djævelen var gode nok. Det stod i bibelen. Men det stod efter reformationen klart for kongen, at Skærsilden var et af pavens djævelske påfund. Bønderne kunne vel ikke være kede af, at et så djævelsk sted som skærsilden blev afskaffet. Men der blev så overbefolket på kirkegården, når alle de døde skulle ligge der og vente til Dommens Dag. Mange hestesko skulle sættes op på de dødes gamle gårde for at forhindre forfædrene i at komme på besøg.

Folk fandt derfor på en lidt rarere erstatning for skærsilden. På sjælens vej til himlen lå Høkelbjerre kro. Derfor var det nødvendigt at have godt med penge med i graven. En stående vending var: *»Han sidder i Høkelbjerre kro«.* En provst, der ikke havde fået penge nok med, blev holdt tilbage. Heldigvis kom Jens »Kirstine« kort efter til kroen. Han havde heller ikke penge nok med, men blev sendt tilbage for at hente provstens tyr, så kunne de fortsætte deres rejse.[4]

1) Lærer Sørensen i Samlingerne til Jysk Topografi og Historie II, side 156.
2) Vestergaard Larsen i Hardsyssels Årbog, 1912, side 161.
3) Om sjæleringning se Troels-Lund: Dagligt liv i Norden i det 16. Århundrede, bind 14, side 53.
4) H. F. Feilberg: Dansk Bondeliv. Som det i vore oldeforældres tid førtes navnlig i Vestjylland, side 300.

Årsberetning 2011/12

af formand Birgith Sørensen

Den 28. november 2011 var store flyttedag. Ni timer tog det 4 flittige flyttefolk fra Hee Flytteforretning og en aktiv bestyrelse at flytte arkivet fra Ulfborg Kirkeby til Ulfborg gamle rådhus, Tinghuset.

Det har været noget af en mundfuld at få de knap 200 flyttekasser pakket ud og få tingene sat på plads, men det har været besværet værd; vi har fået indrettet nogle dejlige lokaler med plads til besøgende og frivillige medhjælpere.

To rum har vi anvendt til udstillinger. En skolesamling og en blandet lokalhistorisk udstilling med små tableauer: Manufakturhandler Aastrup, Maler Madsen, Bøssemager Noe, Skomager Slot, Ulfborg Apotek, fiskeri, møllen på Harbogade og pottemager/klog mand Erik Andersen.

Allerede den 21. januar 2012 var der »forpremiere« på indvielse af Tinghuset med et åbent hus arrangement, hvor vi havde rigtig mange besøgende.

Den 12. maj var der officiel indvielse af huset, hvor vi igen havde mange interesserede besøgende.

Vi har også været ude af huset; den 13. februar var vi på besøg hos vores kollegaer i Sdr. Nissum Arkiv, hvor der blev udvekslet lokalhistorie i lange baner.

Vi har været på flere kurser i SLA regi, som led i arkivuddannelsen og på kurser i digital registrering i Arkibas.

På foreningens generalforsamling den 31. oktober 2011 blev det vedtaget at ændre foreningens navn fra det ikke særlig mundrette Egnshistorisk Studiecenter til Ulfborg-Vemb Lokalhistoriske Arkiv.

For første gang i foreningens historie viste regnskabet et underskud på godt 2.000 kr. I det kommende regnskabsår forventer vi også et underskud, da det har været dyrt at flytte og indrette de nye lokaler. Vi har haft betydelige udgifter til kursusdeltagelse, og vi har været nødsaget til at investere i nyt EBD udstyr.

Vi har fået mange nye ansigter på arkivet, som med stor flid og interesse har kastet sig ud i de mange forskellige gøremål, som ligger og venter på at blive gjort. Her skal lyde en tak til alle frivillige hjælpere, nye som gamle.

Manufakturhandler Aastrups Hjørne.

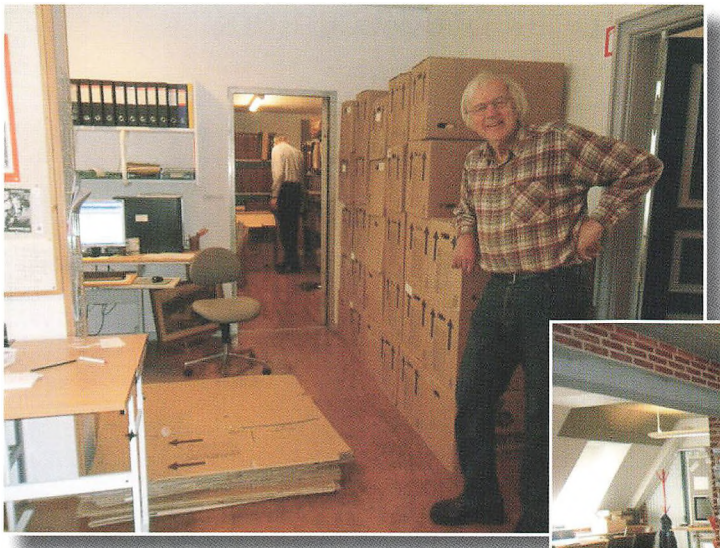

En tilfreds Kr. Bro tager et velfortjent hvil.

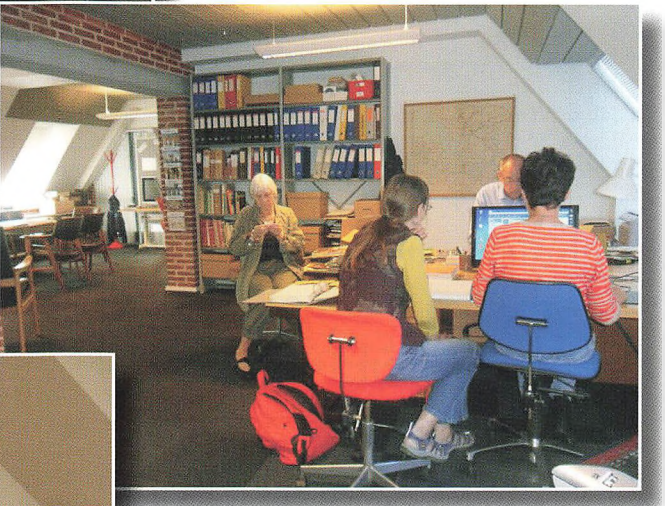

Der arbejdes ihærdigt med opgaverne.

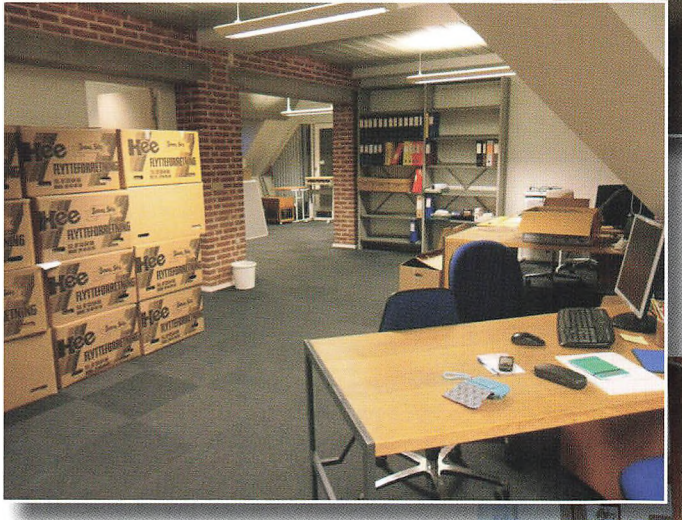

Vi flytter ind i de nye lokaler.

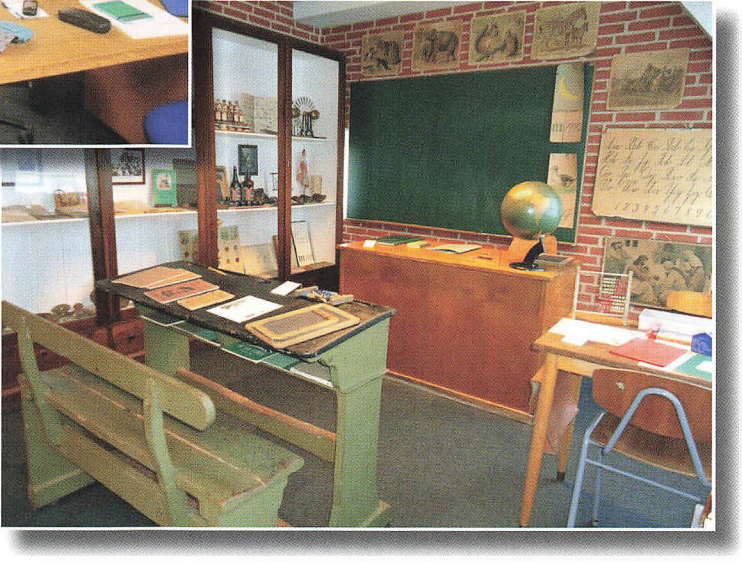

Skoleudstillingen.

Register til Egnshistorisk Studiecenters årsskrift 1987-2011

Forfatterregister

Forfatter	Titel	Sted	Årstal
Andersen, Eigil Thusgaard	Minder fra min barndoms plantage	Husby	1997
Andersen, Jens	Poul Rytter	Husby	1991
Andersen, Jens	Besættelsestiden i Husby	Husby	1995
Andersen, Jens	Min barndoms bondegård - 1920-1930	Husby	2000
Andersen, Jens	Mælkekuske i Husby	Husby	2004
Andersen, Jens	Husby Købmandshandel	Husby	2004
Andersen, Jens	Hjortenes lange svømmetur over Nørresø og Husby Sø	Husby	2006
Andersen, Jens	Det farlige Vesterhav	Vestkysten	2006
Andersen, Jens	Nissum Fjord (1. del)	Nissum Fjord	1995
Andersen, Jens	Mellem hav og fjord (2. del)	Nissum Fjord/ Thorsminde	1996
Andersen, Mads	2 både	Felsted Kog	1996
Andersen, Martin Just	Freden der blev forsinket	Vemb	1995
Andreasen, Poul	Lidt om morfar – maleren Mads Peter Madsen	Ulfborg	1989
Andreasen, Poul	Lidt om morfar – maleren Mads Peter Madsen (genoptryk 1989)	Ulfborg	2004
Arnoldsen, Aage	En kort historie om store og små ting og om Jacob i »Svolling«	Husby	2006
Arnoldsen, Aage	Spor og vildspor efter Maler Madsen	Ulfborg	2004
Arnoldsen, Aage	En historie om en families forbrug af øl og træsko i Ulfborg	Ulfborg	2007
Arnoldsen, Aage	Mindre-Større-Stor-kommune	Ulfborg	2008
Arnoldsen, Aage	Anno domini 1965	Ulfborg	2009
Aspel, Gudrun	Brødremenigheden i Christiansfeld og Vestjylland	Vestjylland	2009
Bak, Heidi	Vi snakker tit om tøj – 1990-2000	Ulfborg Kirkeby	2000
Bennedsgaard, Karen Marie	Min barndom i Vemb – 1970-1980	Vemb	2000
Bertelsen, Inger	»Æ outpind«	Fjand	2004
Bilde-Kjeldsen, Rasmus	Gørding-Vemb-Bur Lokalarkiv	Vemb	1991
Bilde-Kjeldsen, Rasmus	Mariebjerg	Vemb	1992
Bilde-Kjeldsen, Rasmus	Der tales så meget om markante personer	Vemb	1993
Bjerregaard, Kresten	Alfred Kaae	Torsted	1987
Bramsen, Mikael	Fjand	Fjand	2001
Brietzke, Tobias Fabricius	Riddere fra middelalderen – 1990-2000	Ulfborg	2000
Brink, Kaj	Fra elektrikerlærling til selvstændig erhvervsdrivende	Ulfborg	2005
Bro, Kristen	Rudolf B. Uhre – 70 år	Staby	2000
Bro, Kristen	Ulfborg Kontrolforening – et tilbageblik	Ulfborg	1997
Bro, Kristen	Kr. Larsen Vestergaard – en oplyst bonde	Ulfborg	2005
Bro, Kristen	Den gamle karetmager	Ulfborg	2006
Bro, Kristen	Lillelund skole og familien Kolstrup	Ulfborg	2008
Bro, Kristen	Arkivsag nr. 100	Ulfborg Kirkeby	1988
Bro, Kristen	Ulfborg Hovedskole	Ulfborg Kirkeby	1990
Bro, Kristen	Jens Lund	Ulfborg Kirkeby	1991
Bro, Kristen	Intro til dagbog om Marie Kirstine Sørensdatter	Ulfborg Kirkeby	1992
Bro, Kristen	Kirstines Dagbog	Ulfborg Kirkeby	1993
Bro, Kristen	Ulfborg Sparekasse fylder 100 år	Ulfborg Kirkeby	1994
Bro, Kristen	Fødselsdag i Provstens have i 1925 (foto)	Ulfborg Kirkeby	1994
Bro, Kristen	Frihedskæmpere i Ulfborg Kirkeby	Ulfborg Kirkeby	1995
Bro, Kristen	Min barndom i Ulfborg Kirkeby – Ester Arbjergs erindringer	Ulfborg Kirkeby	1998

Bro, Kristen	Dødens Have. Kirkegårdsvandring på Ulfborg Kirkegård	Ulfborg Kirkeby	1999
Bro, Kristen	Ulfborg Kirkeby	Ulfborg Kirkeby	2002
Bro, Kristen	Søren Bro – en ung mand på 17 år	Ulfborg Kirkeby	2004
Bro, Kristen	Skudsmålsbogen	Ulfborg Kirkeby	2007
Bro, Kristen	Da der var originaler til	Ulfborg Kirkeby	2008
Bro, Kristen	Nyholm – huse ved en landevej	Ulfborg Kirkeby	2009
Bro, Kristen	Alfred Kaae og krigen, krigsdagbog	Ulfborg	1995
Bro, Kristen	Tove Ditlevsen og Lars' grav	Ulfborg Kirkeby	2011
Bro, Kristen	Rutebiler og post til tiden	Ulfborg	2001
Bro, Niels	Barndom i fyrrerne – 1940-1950	Ulfborg Kirkeby	2000
Brunsborg, Frede	Minder fra min skoletid – 1930-1940	Ulfborg Kirkeby	2000
Brunsborg, Marie	Minder fra Vestjylland	Råsted	2003
Dahl, Marianne	Radio Vest gennem 25 år	Ulfborg	2011
Damgaard, Ester Ruders	Jeg styrter op af sengen – 1990-2000	Ulfborg	2000
Dinesen, Emil	Angreb ved Ulfborg og flyangreb	Ulfborg	1995
Dinesen, Emil	Vemb-bo i KZ lejr	Vemb	1995
Drewsen, Niels Anker	Barndomstid i Husby Plantørgård	Husby	1996
Drewsen, Niels Anker	Barndomstid i Husby Plantørgård	Husby	2003
Ebbensgaard, Aage	Livserfaringer og livserindringer	Staby	2008
Ebbensgaard, Aage	Ole Kirk – vestjysk bonde, politiker og foregangsmand	Ulfborg	1988
Egmose, Anna	En apothekerfamilie i Ulfborg i 1870'erne	Ulfborg	2007
Egnshistorisk Studiecenter	Ulfborg Avis		2006
Egnshistorisk Studiecenter	40 års jubilæum på Ulfborg Hovedskole	Ulfborg Kirkeby	2006
Egnshistorisk Studiecenter	40 års jubilæum på Ulfborg Hovedskole	Ulfborg Kirkeby	2007
Egnshistorisk Studiecenter	Minder fra sommeren 1961 på Staby Efterskole	Staby	2011
En Vestjyde	Husby Klitplantage (afskrift)	Husby	1996
Eskildsen, Niels Chr.	Frivillige værn	Ulfborg	2009
Gabelgaard, Lis	Christoffersens Hotel i Ulfborg (1)	Ulfborg	2003
Gabelgaard, Lis	Christoffersens Hotel i Ulfborg (2)	Ulfborg	2008
Gissel, Svend	Selvejergårde i Ulfborg Herred før 1700	Ulfborg Herred	1993
Hauskov, Jens	Minder fra et langt liv	Ulfborg	1987
Henriksen, Gitte	Så er det bare hurtigt op – 1990-2000	Ulfborg	2000
Hvolby, Aage	Erik Pottemager – Ulfborgs tredje seværdighed	Ulfborg	1999
Hvolby, Aage	Anders Ulfkjær – klog på mangt og meget	Ulfborg	2001
Høgh, Jon	Ulfborg Hind Herreds Brandassuranceforening	Ulfborg	2009
Jensen, August	Røverisagen hos Ane Jacobsen i Sdr. Nissum	Sdr. Nissum	2009
Jensen, Hans Evald	Sdr. Nissum – et vestjysk sogn	Sdr. Nissum	2002
Jensen, Hans Evald	Ulfborg Realskole – Det er godt nok te' mi' ba'en	Ulfborg	2001
Jensen, Hans Windfeldt	Barndom og ungdom på Udstrup	Sdr. Nissum	1988
Jensen, Hedvig	Ulfborg Mejeri som jeg husker det	Ulfborg	2003
Jensen, Niels Kr.	Strejftog gennem 28 år i kommunalbestyrelsen	Ulfborg-Vemb Kommune	2009
Jensen, Peter Ejlskov	25 år i Husby Klitplantage	Husby	1997
Jespersen, Esbern	Alfred Kaae	Torsted	1987
Jørgensen, Helen	Løjtnant Hundevad på Pallisbjerg	Vemb	1991
Jørgensen, Lilly	Erindringer fra min barndomstid i Sdr. Nissum	Sdr. Nissum	2003
Jørgensen, Søren Storgaard	I skole på heden og på Ulfborg Realskole 1943-52	Torsted/Ulfborg	2008
Jørgensen, Søren Storgaard	Besættelsen	Ulfborg	2009
Kirk, Jens	Ole Kirk 1788-1876	Ulfborg	1988
Kjerkegaard, Stefan	Fange i Neuengamme	Ulfborg	2011
Kristensen, Agnete	Men vi havde det jo godt – 1900-1910	Torsted	2000
Kristensen, Birgit Juul	Drikkeri og gudsbespottelse i Sønder Nissum Sogn i 1700-tallet	Sdr. Nissum	2008
Kristensen, Birgit Juul	Vestergaard i Ulfborg sogn og dens ejere især i ældre tid	Ulfborg	2007
Kristensen, Birgit Juul	Ulfborg Kjærgaard	Ulfborg Kirkeby	2005
Kristensen, Evald Tang	Pottemager Erik Andersens eventyr	Ulfborg	2002

Krogh, Eva	Hans Thomas Pedersens Dagbog (1. del)	Staby	1992
Krogh, Eva	Hans Thomas Pedersens Dagbog (2. del)	Staby	1993
Krogh, Eva	Forlig i Staby (2. del)	Staby	1994
Kaae, Alfred	Rasmus Winther Assens	Staby	1994
Kaae, Alfred	Ulfborg Herredsting i 1600-tallet	Ulfborg	1988
Kaae, Alfred	Maren Katborg i stationsbyen Ulfborg	Ulfborg	1993
Kaae, Alfred	Varsler om vejret		1994
Kaae, Alfred	En gammel strandingsvise	Vestkysten	1994
Larsen, Kaj	Frivillige værn	Ulfborg	2009
Larsen, Børge H.	Klitplantagen brød vindens magt	Husby	1997
Larsen, Kaj	Ravjyder og andre		1994
Larsen, Kaj	Høgereden Fjandhus	Fjand	1994
Larsen, Kaj	Sjægten	Nissum Fjord	1992
Larsen, Kaj	Hans Vilhelm Riber Schøler	Staby	1994
Larsen, Kaj	Egen fra Kloster	Staby	1998
Larsen, Kaj	Med havets hjælp fik Danmark hævn	Thorsminde	2004
Lassen, Mogens	Vemb skole 1908-2008	Vemb	2008
Lauridsen, Verner	Rutebiler og post til tiden	Ulfborg	2001
Lykke, Laura	Vinterlærer på Ulfborg Hovedskole 1902	Ulfborg Kirkeby	1990
Lykke-Olesen, Jonatan	Danmarks mindste pengeinstitut	Ulfborg Kirkeby	2011
Lynggaard, Bente og Robert	Røde Kors Hjemmet	Ulfborg	2004
Mathiassen, Poul	Sophie Dorthea Cathrine Lohmann	Staby	2006
Mogensen, Ole Edvard	Sporene i Ulfborg-Vemb – Jernbanens historie	Ulfborg-Vemb Kommune	2010
Mortensen, Ib	Strandingsmuseet i Thorsminde	Thorsminde	1988
Mose, Henning	Små erindringer fra besættelsestiden i Ulfborg	Ulfborg	2007
Müller, Peter	Staby skole og Sogn 1977-1982	Staby	2009
Nerving, Dorthe	Fange nr. 67.055	Ulfborg	1995
Nielsen, Dagmar	Jyske anekdoter		1989
Nielsen, Kaj	Mit liv som fisker på fjord og hav	Fjand	1993
Nielsen, Marius	Køretur fra Vemb til Bur i Trolje	Vemb	1994
Nielsen, Mogens Henrik	Ulfborg Realskole under besættelsen 1940 - 1945	Ulfborg	1997
Nielsen, Sigrun	Tilbageblik på sommeren 1946 på Staby Efterskole	Staby	2001
Nielsen, Sigrun	Ulfborg og omegns Brugsforening – Super Brugsen	Ulfborg	2007
Nyborg, Jørgen	Vemb skole 1908-2008	Vemb	2008
Nørgård, Lone	Vosborglille og Molly Elise Tang	Ulfborg	2011
Nørregaard-Nielsen, Hans Edvard	Eja, søde førstegrøde – 1950-1960	Sdr. Nissum	2000
Nørskov-Jensen, Knud	Elforsyningen i Ulfborg	Ulfborg	2005
Olesen, Elva Bækby	Erindringer fra besættelsen og befrielsen	Husby Klit	1995
Olesen, Søren Smedegaard	Rysensteenbaronerne	Bøvling	2004
Olesen, Søren Smedegaard	Ejendom og bebyggelse i Husby 1768	Husby	2003
Olesen, Søren Smedegaard	Sagn fra Husby og Fjand	Husby/Fjand	2009
Olesen, Søren Smedegaard	Fra Valdemar Atterdags tid – Bugge og Vendelbo	Ulfborg	2008
Olesen, Søren Smedegaard	Juelslægten på vor egn før 1650	Vestjylland	2006
Olesen, Søren Smedegaard	Mester Per og Jens Plovgård	Husby/Sdr. Nissum	2011
Olsen, Else Bæk	Dynastiet Vejgaard	Ulfborg	2006
Pastor Bjerg	Afsked med Klitplantør L. Freuchen	Husby	1997
Pedersen, Anne Juhl	I morgen skal jeg i skole – 1910-1920	Staby	2000
Pedersen, Jørgen Sand	»Æ Pejlhyt«	Ulfborg Kirkeby	2008
Pedersen, Jørgen Sand	Da Vestjylland fik TV	Ulfborg Kirkeby	2009
Pedersen, Kristian Juul	Staby folk	Staby	2005
Pedersen, Hans Thomas	En rejse til Viborg	Staby	1993
Petersen, Johs. Garnæs	Fra det gamle Sdr. Nissum	Sdr. Nissum	2009
Petersen, Peder Ravn	Staby Møllegård	Staby	2003

Plougmann, Lise	Det er i Thorsminde jeg har mine rødder – 1980-1990	Thorsminde	2000
Plougmann, Niels	En vestjysk fjordfisker	Thorsminde	1993
Rasmussen, Jens Nørgaard	Staby Sognegårds 50 års jubilæum	Staby	2002
Ravn, Ole	Landmand og bager	Sdr. Nissum	1998
Ruby, Jenny	Thorkild Ruby 1925-1944	Ulfborg	1995
Ruby, Thorkild	Thorkild Rubys Dagbog fra 1944	Ulfborg	1995
Ruby, Thorkild	I Vestre fængsel	Ulfborg	1995
Smidt, John	Forlig i Staby (1. del)	Staby	1992
Smidt, John	Sådan var det også dengang	Ulfborg-Vemb Kommune	1991
Smidt, John	Hans Thomas Pedersens Dagbog (2. del)	Staby	1993
Smidt, John	Forlig i Staby (2. del)	Staby	1994
Smidt, John	Kan en apoteker i Ulfborg opnå selv det tarveligste udkomme	Ulfborg	1997
Steffensen, Bertel	Kirstineberg – En gård og en slægt	Ulfborg Kirkeby	2005
Stender, Johanne Marie	Min kære Lise ... Mads Bækby Sørensens erindringer	Husby Klit	1998
Stender, Johanne Marie	En svunden tid ved Nissum Fjord	Nissum Fjord	1999
Stender, Johanne Marie	Tækkemand Bent Christensen	Ulfborg Kirkeby	2006
Stengaard, Adolf	En Ulfborgknægts erindringer i krigs- og fredstid	Ulfborg	2002
Svend	Da storkeunderne i Vemb blev reddet	Vemb	2009
Sørensen, Birgith	De gamles Hjem i Staby	Staby	1999
Sørensen, Birgith	Nisser, postbude og slagtere – 1960-1970	Staby	2000
Sørensen, Birgith	En julekrønike fra en sort/hvid, analog tidsalder	Staby	2009
Sørensen, Birgith	Ove Rasmussen, barber og frisør i Ulfborg	Ulfborg	2001
Sørensen, Birgith	25 år med Egnshistorisk Studiecenter	Staby	2011
Sørensen, Birgith	Øster Bennedsgaard	Staby	2011
Sørensen, Ove	Hvor skyder man krager i Bur?	Bur	2011
Tang, Ragna	Folkedans i Staby hvert efterår fra 1957-67	Staby	1996
Thorndahl, R. Hardi	Torsted-gruppen	Torsted	1995
Toft, Henrik	Staby Mejeriby	Staby	2004
Toft, Henrik	En helt almindelig familie	Ulfborg	2006
Trillingsgaard, Arne	De skød ingen ænder – 1990-2000	Ulfborg	2000
Uhre, Rudolf B.	Kontrolforeningernes start		1997
Uhre, Rudolf B.	Jydepotten		1997
Uhre, Rudolf B.	Fremmedbogen fra Bjerghuse	Fjand	1994
Uhre, Rudolf B.	Lidt om Husby Sogn og Husby Klit i gamle dage	Husby	1996
Uhre, Rudolf B.	Husby Plantage	Husby	1996
Uhre, Rudolf B.	Aage Drewsen m.m.	Husby	1996
Uhre, Rudolf B.	Husby Klitplantage	Husby	1997
Uhre, Rudolf B.	Afskrift efter Johs. Givskovs kladde	Husby	1997
Uhre, Rudolf B.	De 6 Klitplantører	Husby	1997
Uhre, Rudolf B.	I Erik Ejegods fodspor; Staby – Pisa – retur	Staby	1989
Uhre, Rudolf B.	Christen Flodgaard	Staby	1991
Uhre, Rudolf B.	Forstander Søren Peder Jensen	Staby	1992
Uhre, Rudolf B.	Staby Kirke	Staby	1992
Uhre, Rudolf B.	Mejeriet »Fjordsminde« 100 år	Staby	1993
Uhre, Rudolf B.	Aktiv tømrer og snedkermester i Staby	Staby	1994
Uhre, Rudolf B.	Stabystenen	Staby	1995
Uhre, Rudolf B.	Svendsholm teglovn	Staby	1996
Uhre, Rudolf B.	Visdommens Hus i Staby	Staby	1998
Uhre, Rudolf B.	Svensholm	Staby	2002
Uhre, Rudolf B.	Folkestyrets gamle bord	Staby	2004
Uhre, Rudolf B.	Klokkespillet i Staby Kirke	Staby	2008
Uhre, Rudolf B.	Alfred Kaae	Torsted	1987
Uhre, Rudolf B.	Harvey Jensen medvirkede ved arrestation i Ulfborg	Ulfborg	1995
Uhre, Rudolf B.	En 100-årig opfindelse (Avance)	Ulfborg/Vemb	1996
Uhre, Rudolf B.	Morten Thuesen Stage	Vedersø	1998

Uhre, Rudolf B.	Sjældent drikkekar fra Vemb	Vemb	1989
Uhre, Rudolf B.	Niels Villemoes	Vemb	1996
Uhre, Rudolf B.	Redningsvæsenet (1. del)	Vestkysten	1991
Uhre, Rudolf B.	Redningsvæsenet (2. del)	Vestkysten	1992
Uhre, Rudolf B.	2 både	Felsted Kog	1996
Villemoes, Nils	Lykkeskabet på Skærum Mølle	Vemb	2007
Winther, Ferdinand	Køretur fra Vemb til Bur i Trolje	Vemb	1994
Wåhlin, Vagn	En ny fortolkning af Staby Kirkes ældre bygningshistorie	Staby	1989
Østergaard-Terkelsen, Rebekka	Jeg er ikke som de andre – 1990-2000	Ulfborg	2000
Aastrup, Hans Jacob	H.J. Aastrups dagbog (1.del)	Ulfborg	1989
Aastrup, Hans Jacob	H.J. Aastrups dagbog (2.del)	Ulfborg	1990
Aastrup, Valdemar	Salmedigteren K.L. Aastrup	Ulfborg	1999

Titelregister

Titel	Forfatter	Sted	Årstal
2 både	Rudolf B. Uhre og Mads Andersen	Felsted Kog	1996
25 år i Husby Klitplantage	Peter Ejlskov Jensen	Husby	1997
25 år med Egnshistorisk Studiecenter	Birgith Sørensen	Staby	2011
40 års jubilæum på Ulfborg Hovedskole	Egnshistorisk Studiecenter	Ulfborg Kirkeby	2007
40 års jubilæum på Ulfborg Hovedskole	Egnshistorisk Studiecenter	Ulfborg Kirkeby	2006
Afsked med Klitplantør L. Freuchen	Pastor Bjerg	Husby	1997
Afskrift efter Johs. Givskovs kladde	Rudolf B. Uhre	Husby	1997
Aktiv tømrer og snedkermester i Staby	Rudolf B. Uhre	Staby	1994
Alfred Kaae	Esbern Jespersen	Torsted	1987
Alfred Kaae	Kresten Bjerregaard	Torsted	1987
Alfred Kaae	Rudolf B. Uhre	Torsted	1987
Alfred Kaae og krigen, krigsdagbog	Kristen Bro	Ulfborg	1995
Anders Ulfkjær – klog på mangt og meget	Aage Hvolby	Ulfborg	2001
Angreb ved Ulfborg og flyangreb	Emil Dinesen	Ulfborg	1995
Anno domini 1965	Aage Arnoldsen	Ulfborg	2009
Arkivsag nr. 100	Kristen Bro	Ulfborg Kirkeby	1988
Barndom i fyrrerne – 1940-1950	Niels Bro	Ulfborg Kirkeby	2000
Barndom og ungdom på Udstrup	Hans Windfeldt Jensen	Sdr. Nissum	1988
Barndomstid i Husby Plantørgård	N. A. Drewsen	Husby	1996
Barndomstid i Husby Plantørgård	Niels Anker Drewsen	Husby	2003
Besættelsen	Søren Storgaard Jørgensen	Ulfborg	2009
Besættelsestiden i Husby	Jens Andersen	Husby	1995
Brødremenigheden i Christiansfeld og Vestjylland	Gudrun Aspel	Vestjylland	2009
Christen Flodgaard	Rudolf B. Uhre	Staby	1991
Christoffersens Hotel i Ulfborg (1)	Lis Gabelgaard	Ulfborg	2003
Christoffersens Hotel i Ulfborg (2)	Lis Gabelgaard	Ulfborg	2008
Da der var originaler til	Kristen Bro	Ulfborg Kirkeby	2008
Da storkeunderne i Vemb blev reddet	Svend	Vemb	2009
Da Vestjylland fik TV	Jørgen Sand Pedersen	Ulfborg Kirkeby	2009
Danmarks mindste pengeinstitut	Jonatan Lykke-Olesen	Ulfborg Kirkeby	2011
De 6 Klitplantører	Rudolf B. Uhre	Husby	1997
De gamles Hjem i Staby	Birgith Sørensen	Staby	1999
De skød ingen ænder – 1990-2000	Arne Trillingsgaard	Ulfborg	2000
Den gamle karetmager	Kristen Bro	Ulfborg	2006
Der tales så meget om markante personer	Rasmus Bilde-Kjeldsen	Vemb	1993
Det er i Thorsminde, jeg har mine rødder –1980-1990	Lise Plougmann	Thorsminde	2000
Det farlige Vesterhav	Jens Andersen	Vestkysten	2006
Drikkeri og gudsbespottelse i Sønder Nissum Sogn i 1700-tallet	Birgit Juul Kristensen	Sdr. Nissum	2008
Dynastiet Vejgaard	Else Bæk Olsen	Ulfborg	2006
Dødens Have. Kirkegårds-vandring på Ulfborg Kirkegård	Kristen Bro	Ulfborg Kirkeby	1999
Egen fra Kloster	Kaj Larsen	Staby	1998
Eja, søde førstegrøde – 1950-1960	Hans Edvard Nørregaard-Nielsen	Sdr. Nissum	2000
Ejendom og bebyggelse i Husby 1768	Søren Smedegaard Olesen	Husby	2003
Elforsyningen i Ulfborg	Knud Nørskov-Jensen	Ulfborg	2005
En 100-årig opfindelse (Avance)	Rudolf B. Uhre	Ulfborg/Vemb	1996

En apothekerfamilie i Ulfborg i 1870'erne	Anna Egmose	Ulfborg	2007
En gammel strandingsvise	Alfred Kaae	Vestkysten	1994
En helt almindelig familie	Henrik Toft	Ulfborg	2006
En historie om en families forbrug af øl og træsko i Ulfborg	Aage Arnoldsen	Ulfborg	2007
En julekrønike fra en sort/hvid, analog tidsalder	Birgith Sørensen	Staby	2009
En kort historie om store og små ting og om Jacob i »Svolling«	Aage Arnoldsen	Husby	2006
En ny fortolkning af Staby Kirkes ældre bygningshistorie	Vagn Wåhlin	Staby	1989
En rejse til Viborg	Hans Thomas Pedersen	Staby	1993
En svunden tid ved Nissum Fjord	Johanne Marie Stender	Nissum Fjord	1999
En Ulfborgknægts erindringer i krigs- og fredstid	Adolf Stengaard	Ulfborg	2002
En vestjysk fjordfisker	Niels Plougmann	Thorsminde	1993
Erik Pottemager – Ulfborgs tredje seværdighed	Aage Hvolby	Ulfborg	1999
Erindringer fra besættelsen og befrielsen	Elva Bækby Olesen	Husby Klit	1995
Erindringer fra min barndomstid i Sdr. Nissum	Lilly Jørgensen	Sdr. Nissum	2003
Fange i Neuengamme	Stefan Kjerkegaard	Ulfborg	2011
Fange nr. 67.055	Dorthe Nerving	Ulfborg	1995
Fjand	Mikael Bramsen	Fjand	2001
Folkedans i Staby hvert efterår fra 1957-67	Ragna Tang	Staby	1996
Folkestyrets gamle bord	Rudolf B. Uhre	Staby	2004
Forlig i Staby (1. del)	John Smidt	Staby	1992
Forlig i Staby (2. del)	Eva Krogh, John Smidt	Staby	1994
Forstander Søren Peder Jensen	Rudolf B. Uhre	Staby	1992
Fra det gamle Sdr. Nissum	Johs. Garnæs Petersen	Sdr. Nissum	2009
Fra elektrikerlærling til selvstændig erhvervsdrivende	Kaj Brink	Ulfborg	2005
Fra Valdemar Atterdags tid – Bugge og Vendelbo	Søren Smedegaard Olesen	Ulfborg	2008
Freden der blev forsinket	Martin Just Andersen	Vemb	1995
Fremmedbogen fra Bjerghuse	Rudolf B. Uhre	Fjand	1994
Frihedskæmpere i Ulfborg Kirkeby	Kristen Bro	Ulfborg Kirkeby	1995
Frivillige værn	Kaj Larsen og Niels Chr. Eskildsen	Ulfborg	2009
Fødselsdag i Provstens have i 1925 (foto)	Kristen Bro	Ulfborg Kirkeby	1994
Gørding-Vemb-Bur Lokalarkiv	Rasmus Bilde-Kjeldsen	Vemb	1991
H.J. Aastrups dagbog (1.del)	Hans Jacob Aastrup	Ulfborg	1989
H.J. Aastrups dagbog (2.del)	Hans Jacob Aastrup	Ulfborg	1990
Hans Thomas Pedersens Dagbog (1. del)	Eva Krogh	Staby	1992
Hans Thomas Pedersens Dagbog (2. del)	Eva Krogh, John Smidt	Staby	1993
Hans Vilhelm Riber Schøler	Kaj Larsen	Staby	1994
Harvey Jensen medvirkede ved arrestation i Ulfborg	Rudolf B. Uhre	Ulfborg	1995
Hjortenes lange svømmetur over Nørresø og Husby Sø	Jens Andersen	Husby	2006
Husby Klitplantage	Rudolf B. Uhre	Husby	1997
Husby Klitplantage (afskrift)	En Vestjyde	Husby	1996
Husby Købmandshandel	Jens Andersen	Husby	2004
Husby Plantage	Rudolf B. Uhre	Husby	1996
Hvor skyder man krager i Bur?	Ove Sørensen	Bur	2011
Høgereden Fjandhus	Kaj Larsen	Fjand	1994
I Erik Ejegods fodspor; Staby – Pisa – retur	Rudolf B. Uhre	Staby	1989

I morgen skal jeg i skole – 1910-1920	Anne Juhl Pedersen	Staby	2000
I skole på heden og på Ulfborg Realskole 1943-52	Søren Storgaard Jørgensen	Thorsted/Ulfborg	2008
I Vestre fængsel	Thorkild Ruby	Ulfborg	1995
Intro til dagbog om Marie Kirstine Sørensdatter	Kristen Bro	Ulfborg Kirkeby	1992
Jeg er ikke som de andre – 1990-2000	Rebekka Østergaard-Terkelsen	Ulfborg	2000
Jeg styrter op af sengen – 1990-2000	Ester Ruders Damgaard	Ulfborg	2000
Jens Lund	Kristen Bro	Ulfborg Kirkeby	1991
Juelslægten på vor egn før 1650	Søren Smedegaard Olesen	Vestjylland	2006
Jydepotten	Rudolf B. Uhre		1997
Jyske anekdoter	Dagmar Nielsen		1989
Kan en apoteker i Ulfborg opnå selv det tarveligste udkomme	John Smidt	Ulfborg	1997
Kirstineberg – En gård og en slægt	Bertel Steffensen	Ulfborg Kirkeby	2005
Kirstines Dagbog	Kristen Bro	Ulfborg Kirkeby	1993
Klitplantagen brød vindens magt	Børge H. Larsen	Husby	1997
Klokkespillet i Staby Kirke	Rudolf B. Uhre	Staby	2008
Kontrolforeningernes start	Rudolf B. Uhre		1997
Kr. Larsen Vestergaard – en oplyst bonde	Kristen Bro	Ulfborg	2005
Køretur fra Vemb til Bur i Trolje	Ferdinand Winther og Marius Nielsen	Vemb	1994
Landmand og bager	Ole Ravn	Sdr. Nissum	1998
Lidt om Husby Sogn og Husby Klit i gamle dage	Rudolf B. Uhre	Husby	1996
Lidt om morfar – maleren Mads Peter Madsen	Poul Andreasen	Ulfborg	1989
Lidt om morfar – maleren Mads Peter Madsen (genoptryk 1989)	Poul Andreasen	Ulfborg	2004
Lillelund skole og familien Kolstrup	Kristen Bro	Ulfborg	2008
Livserfaringer og livserindringer	Aage Ebbensgaard	Staby	2008
Lykkeskabet på Skærum Mølle	Nils Villemoes	Vemb	2007
Løjtnant Hundevad på Pallisbjerg	Helen Jørgensen	Vemb	1991
Maren Katborg i stationsbyen Ulfborg	Alfred Kaae	Ulfborg	1993
Mariebjerg	Rasmus Bilde-Kjeldsen	Vemb	1992
Med havets hjælp fik Danmark hævn	Kaj Larsen	Thorsminde	2004
Mejeriet »Fjordsminde« 100 år	Rudolf B. Uhre	Staby	1993
Mellem hav og fjord (2. del)	Jens Andersen	Nissum Fjord/ Thorsminde	1996
Men vi havde det jo godt – 1900-1910	Agnete Kristensen	Torsted	2000
Mester Per og Jens Plovgård	Søren Smedegaard Olesen	Husby/Sdr. Nissum	2011
Min barndom i Ulfborg Kirkeby – Ester Arbjergs erinderinger	Kristen Bro	Ulfborg Kirkeby	1998
Min barndom i Vemb – 1970-1980	Karen Marie Bennedsgaard	Vemb	2000
Min barndoms bondegård – 1920-1930	Jens Andersen	Husby	2000
Min kære Lise ... Mads Bækby Sørensens erindringer	Johanne Marie Stender	Husby Klit	1998
Minder fra et langt liv	Jens Hauskov	Ulfborg	1987
Minder fra min barndoms plantage	Eigil Thusgaard Andersen	Husby	1997
Minder fra min skoletid – 1930-1940	Frede Brunsborg	Ulfborg Kirkeby	2000
Minder fra sommeren 1961 på Staby Efterskole	Egnshistorisk Studiecenter	Staby	2011
Minder fra Vestjylland	Marie Brunsborg	Råsted	2003
Mindre-Større-Stor-kommune	Aage Arnoldsen	Ulfborg	2008
Mit liv som fisker på fjord og hav	Kaj Nielsen	Fjand	1993
Morten Thuesen Stage	Rudolf B. Uhre	Vedersø	1998
Mælkekuske i Husby	Jens Andersen	Husby	2004
Niels Villemoes	Rudolf B. Uhre	Vemb	1996
Nisser, postbude og slagtere – 1960-1970	Birgith Sørensen	Staby	2000

Nissum Fjord (1. del)	Jens Andersen	Nissum Fjord	1995
Nyholm – huse ved en landevej	Kristen Bro	Ulfborg Kirkeby	2009
Ole Kirk – vestjysk bonde, politiker og foregangsmand	Aage Ebbensgaard	Ulfborg	1988
Ole Kirk 1788-1876	Jens Kirk	Ulfborg	1988
Ove Rasmussen, barber og frisør i Ulfborg	Birgith Sørensen	Ulfborg	2001
Pottemager Erik Andersens eventyr	Evald Tang Kristensen	Ulfborg	2002
Poul Rytter	Jens Andersen	Husby	1991
Radio Vest gennem 25 år	Marianne Dahl	Ulfborg	2011
Rasmus Winther Assens	Alfred Kaae	Staby	1994
Ravjyder og andre	Kaj Larsen		1994
Redningsvæsenet (1. del)	Rudolf B. Uhre	Vestkysten	1991
Redningsvæsenet (2. del)	Rudolf B. Uhre	Vestkysten	1992
Riddere fra middelalderen 2. del – 1990-2000	Tobias Fabricius Brietzke	Ulfborg	2000
Rudolf B. Uhre – 70 år	Kristen Bro	Staby	2000
Rutebiler og post til tiden	Kristen Bro og Verner Lauridsen	Ulfborg	2001
Rysensteenbaronerne	Søren Smedegaard Olesen	Bøvling	2004
Røde Kors Hjemmet	Bente og Robert Lynggaard	Ulfborg	2004
Røverisagen hos Ane Jacobsen i Sdr. Nissum	August Jensen	Sdr. Nissum	2009
Sagn fra Husby og Fjand	Søren Smedegaard Olesen	Husby/Fjand	2009
Salmedigteren, K. L. Aastrup	Valdemar Aastrup	Ulfborg	1999
Sdr. Nissum – et vestjysk sogn	Hans Evald Jensen	Sdr. Nissum	2002
Selvejergårde i Ulfborg Herred før 1700	Svend Gissel	Ulfborg Herred	1993
Sjægten	Kaj Larsen	Nissum Fjord	1992
Sjældent drikkekar fra Vemb	Rudolf B. Uhre	Vemb	1989
Skudsmålsbogen	Kristen Bro	Ulfborg Kirkeby	2007
Små erindringer fra besættelsestiden i Ulfborg	Henning Mose	Ulfborg	2007
Sophie Dorthea Cathrine Lohmann	Poul Mathiassen	Staby	2006
Spor og vildspor efter Maler Madsen	Aage Arnoldsen	Ulfborg	2004
Sporene i Ulfborg-Vemb – Jernbanens historie	Ole Edvard Mogensen	Ulfborg-Vemb Kommune	2010
Staby folk	Kristian Juul Pedersen	Staby	2005
Staby Kirke	Rudolf B. Uhre	Staby	1992
Staby Mejeriby	Henrik Toft	Staby	2004
Staby Møllegård	Peder Ravn Petersen	Staby	2003
Staby skole og Sogn 1977-1982	Peter Müller	Staby	2009
Staby Sognegårds 50 års jubilæum	Jens Nørgaard Rasmussen	Staby	2002
Stabystenen	Rudolf B. Uhre	Staby	1995
Strandingsmuseet i Thorsminde	Ib Mortensen	Thorsminde	1988
Strejftog gennem 28 år i kommunalbestyrelsen	Niels Kr. Jensen	Ulfborg-Vemb Kommune	2009
Svendsholm teglovn	Rudolf B. Uhre	Staby	1996
Svensholm	Rudolf B. Uhre	Staby	2002
Søren Bro – en ung mand på 17 år	Kristen Bro	Ulfborg Kirkeby	2004
Så er det bare hurtigt op – 1990-2000	Gitte Henriksen	Ulfborg	2000
Sådan var det også dengang	John Smidt	Ulfborg-Vemb Kommune	1991
Thorkild Ruby 1925-1944	Jenny Ruby	Ulfborg	1995
Thorkild Rubys Dagbog fra 1944	Thorkild Ruby	Ulfborg	1995
Tilbageblik på sommeren 1946 på Staby Efterskole	Sigrun Nielsen	Staby	2001
Torsted-gruppen	R. Hardi Thorndahl	Torsted	1995
Tove Ditlevsen og Lars' grav	Kristen Bro	Ulfborg Kirkeby	2011
Tækkemand Bent Christensen	Johanne Marie Stender	Ulfborg Kirkeby	2006

Ulfborg Avis	Egnshistorisk Studiecenter		2006
Ulfborg Herredsting i 1600-tallet	Alfred Kaae	Ulfborg	1988
Ulfborg Hind Herreds Brandassuranceforening	Jon Høgh	Ulfborg	2009
Ulfborg Hovedskole	Kristen Bro	Ulfborg Kirkeby	1990
Ulfborg Kirkeby	Kristen Bro	Ulfborg Kirkeby	2002
Ulfborg Kjærgaard	Birgit Juul Kristensen	Ulfborg Kirkeby	2005
Ulfborg Kontrolforening – et tilbageblik	Kristen Bro	Ulfborg	1997
Ulfborg Mejeri som jeg husker det	Hedvig Jensen	Ulfborg	2003
Ulfborg og omegns Brugsforening – Super Brugsen	Sigrun Nielsen	Ulfborg	2007
Ulfborg Realskole – Det er godt nok te' mi' ba'en	Hans Evald Jensen	Ulfborg	2001
Ulfborg Realskole under besættelsen 1940-1945	Mogens Henrik Nielsen	Ulfborg	1997
Ulfborg Sparekasse fylder 100 år	Kristen Bro	Ulfborg Kirkeby	1994
Varsler om vejret	Alfred Kaae		1994
Vemb skole 1908-2008	Jørgen Nyborg og Mogens Lassen	Vemb	2008
Vemb-bo i KZ lejr	Emil Dinesen	Vemb	1995
Vestergaard i Ulfborg sogn og dens ejere især i ældre tid	Birgit Juul Kristensen	Ulfborg	2007
Vi snakker tit om tøj – 1990-2000	Heidi Bak	Ulfborg Kirkeby	2000
Vinterlærer på Ulfborg Hovedskole 1902	Laura Lykke	Ulfborg Kirkeby	1990
Visdommens Hus i Staby	Rudolf B. Uhre	Staby	1998
Vosborglille og Molly Elise Tang	Lone Nørgård	Ulfborg	2011
»Æ outpind«	Inger Bertelsen	Fjand	2004
»Æ Pejlhyt«	Jørgen Sand Pedersen	Ulfborg Kirkeby	2008
Øster Bennedsgaard	Birgith Sørensen	Staby	2011
Aage Drewsen m.m.	Rudolf B. Uhre	Husby	1996

Stedregister

Sted	Titel	Forfatter	Årstal
Bur	Hvor skyder man krager i Bur?	Ove Sørensen	2011
Bøvling	Rysensteenbaronerne	Søren Smedegaard Olesen	2004
Felsted Kog	2 både	Rudolf B. Uhre og Mads Andersen	1996
Fjand	»Æ outpind«	Inger Bertelsen	2004
Fjand	Høgereden Fjandhus	Kaj Larsen	1994
Fjand	Mit liv som fisker på fjord og hav	Kaj Nielsen	1993
Fjand	Fjand	Mikael Bramsen	2001
Fjand	Fremmedbogen fra Bjerghuse	Rudolf B. Uhre	1994
Fjand	Sagn fra Husby og Fjand	Søren Smedegaard Olesen	2009
Husby	Klitplantagen brød vindens magt	Børge H. Larsen	1997
Husby	Minder fra min barndoms plantage	Eigil Thusgaard Andersen	1997
Husby	Husby Klitplantage (afskrift)	En Vestjyde	1996
Husby	Poul Rytter	Jens Andersen	1991
Husby	Besættelsestiden i Husby	Jens Andersen	1995
Husby	Min barndoms bondegård – 1920-1930	Jens Andersen	2000
Husby	Mælkekuske i Husby	Jens Andersen	2004
Husby	Husby Købmandshandel	Jens Andersen	2004
Husby	Hjortenes lange svømmetur over Nørresø og Husby Sø	Jens Andersen	2006
Husby	Barndomstid i Husby Plantørgård	N. A. Drewsen	1996
Husby	Barndomstid i Husby Plantørgård	Niels Anker Drewsen	2003
Husby	Afsked med Klitplantør L. Freuchen	Pastor Bjerg	1997
Husby	25 år i Husby Klitplantage	Peter Ejlskov Jensen	1997
Husby	Lidt om Husby Sogn og Husby Klit i gamle dage	Rudolf B. Uhre	1996
Husby	Husby Plantage	Rudolf B. Uhre	1996
Husby	Aage Drewsen m.m.	Rudolf B. Uhre	1996
Husby	Husby Klitplantage	Rudolf B. Uhre	1997
Husby	Afskrift efter Johs. Givskovs kladde	Rudolf B. Uhre	1997
Husby	De 6 Klitplantører	Rudolf B. Uhre	1997
Husby	Ejendom og bebyggelse i Husby 1768	Søren Smedegaard Olesen	2003
Husby	En kort historie om store og små ting og om Jacob i »Svolling«	Aage Arnoldsen	2006
Husby	Sagn fra Husby og Fjand	Søren Smedegaard Olesen	2009
Husby	Mester Per og Jens Plovgård	Søren Smedegaard Olesen	2011
Husby Klit	Erindringer fra besættelsen og befrielsen	Elva Bækby Olesen	1995
Husby Klit	Min kære Lise ... Mads Bækby Sørensens erindringer	Johanne Marie Stender	1998
Nissum Fjord	En svunden tid ved Nissum Fjord	Johanne Marie Stender	1999
Nissum Fjord	Sjægten	Kaj Larsen	1992
Nissum Fjord	Nissum Fjord (1. del)	Jens Andersen	1995
Nissum Fjord	Mellem hav og fjord (2. del)	Jens Andersen	1996
Råsted	Minder fra Vestjylland	Marie Brunsborg	2003
Sdr. Nissum	Røverisagen hos Ane Jacobsen i Sdr. Nissum	August Jensen	2009
Sdr. Nissum	Drikkeri og gudsbespottelse i Sønder Nissum Sogn i 1700-tallet	Birgit Juul Kristensen	2008
Sdr. Nissum	Eja, søde førstegrøde – 1950-1960	Hans Edvard Nørregaard-Nielsen	2000
Sdr. Nissum	Sdr. Nissum – et vestjysk sogn	Hans Evald Jensen	2002
Sdr. Nissum	Barndom og ungdom på Udstrup	Hans Windfeldt Jensen	1988
Sdr. Nissum	Fra det gamle Sdr. Nissum	Johs. Garnæs Petersen	2009
Sdr. Nissum	Erindringer fra min barndomstid i Sdr. Nissum	Lilly Jørgensen	2003
Sdr. Nissum	Landmand og bager	Ole Ravn	1998

Sdr. Nissum	Mester Per og Jens Plovgård	Søren Smedegaard Olesen	2011
Staby	Rasmus Winther Assens	Alfred Kaae	1994
Staby	I morgen skal jeg i skole – 1910-1920	Anne Juhl Pedersen	2000
Staby	De gamles Hjem i Staby	Birgith Sørensen	1999
Staby	Nisser, postbude og slagtere – 1960-1970	Birgith Sørensen	2000
Staby	En julekrønike fra en sort/hvid, analog tidsalder	Birgith Sørensen	2009
Staby	Hans Thomas Pedersens Dagbog (1. del)	Eva Krogh	1992
Staby	Hans Thomas Pedersens Dagbog (2. del)	Eva Krogh og John Smidt	1993
Staby	Forlig i Staby (2. del)	Eva Krogh og John Smidt	1994
Staby	En rejse til Viborg	Hans Thomas Pedersen	1993
Staby	Staby Mejeriby	Henrik Toft	2004
Staby	Staby Sognegårds 50 års jubilæum	Jens Nørgaard Rasmussen	2002
Staby	Forlig i Staby (1. del)	John Smidt	1992
Staby	Hans Vilhelm Riber Schøler	Kaj Larsen	1994
Staby	Egen fra Kloster	Kaj Larsen	1998
Staby	Rudolf B. Uhre - 70 år	Kristen Bro	2000
Staby	Staby folk	Kristian Juul Pedersen	2005
Staby	Staby Møllegård	Peder Ravn Petersen	2003
Staby	Staby skole og Sogn 1977-1982	Peter Müller	2009
Staby	Sophie Dorthea Cathrine Lohmann	Poul Mathiassen	2006
Staby	Folkedans i Staby hvert efterår fra 1957-67	Ragna Tang	1996
Staby	I Erik Ejegods fodspor; Staby – Pisa – retur	Rudolf B. Uhre	1989
Staby	Christen Flodgaard	Rudolf B. Uhre	1991
Staby	Forstander Søren Peder Jensen	Rudolf B. Uhre	1992
Staby	Staby Kirke	Rudolf B. Uhre	1992
Staby	Mejeriet »Fjordsminde« 100 år	Rudolf B. Uhre	1993
Staby	Aktiv tømrer og snedkermester i Staby	Rudolf B. Uhre	1994
Staby	Stabystenen	Rudolf B. Uhre	1995
Staby	Svendsholm teglovn	Rudolf B. Uhre	1996
Staby	Visdommens Hus i Staby	Rudolf B. Uhre	1998
Staby	Svensholm	Rudolf B. Uhre	2002
Staby	Folkestyrets gamle bord	Rudolf B. Uhre	2004
Staby	Klokkespillet i Staby Kirke	Rudolf B. Uhre	2008
Staby	Tilbageblik på sommeren 1946 på Staby Efterskole	Sigrun Nielsen	2001
Staby	En ny fortolkning af Staby Kirkes ældre bygningshistorie	Vagn Wåhlin	1989
Staby	Livserfaringer og livserindringer	Aage Ebbensgaard	2008
Staby	25 år med Egnshistorisk Studiecenter	Birgith Sørensen	2011
Staby	Øster Bennedsgaard	Birgith Sørensen	2011
Staby	Minder fra sommeren 1961 på Staby Efterskole	Egnshistorisk Studiecenter	2011
Thorsminde	Strandingsmuseet i Thorsminde	Ib Mortensen	1988
Thorsminde	Med havets hjælp fik Danmark hævn	Kaj Larsen	2004
Thorsminde	Det er i Thorsminde jeg har mine rødder – 1980-1990	Lise Plougmann	2000
Thorsminde	En vestjysk fjordfisker	Niels Plougmann	1993
Thorsminde	Mellem hav og fjord (2. del)	Jens Andersen	1996
Torsted	Men vi havde det jo godt – 1900-1910	Agnete Kristensen	2000
Torsted	Alfred Kaae	Esbern Jespersen	1987
Torsted	Alfred Kaae	Kresten Bjerregaard	1987
Torsted	Torsted-gruppen	R. Hardi Thorndahl	1995
Torsted	Alfred Kaae	Rudolf B. Uhre	1987
Torsted	I skole på heden og på Ulfborg Realskole 1943-52	Søren Storgaard Jørgensen	2008
Ulfborg	I skole på heden og på Ulfborg Realskole 1943-52	Søren Storgaard Jørgensen	2008
Ulfborg	En Ulfborgknægts erindringer i krigs- og fredstid	Adolf Stengaard	2002
Ulfborg	Ulfborg Herredsting i 1600-tallet	Alfred Kaae	1988
Ulfborg	Maren Katborg i stationsbyen Ulfborg	Alfred Kaae	1993
Ulfborg	En apothekerfamilie i Ulfborg i 1870'erne	Anna Egmose	2007
Ulfborg	De skød ingen ænder – 1990-2000	Arne Trillingsgaard	2000

Ulfborg	Røde Kors Hjemmet	Bente og Robert Lynggaard	2004
Ulfborg	Vestergaard i Ulfborg sogn og dens ejere især i ældre tid	Birgit Juul Kristensen	2007
Ulfborg	Ove Rasmussen, barber og frisør i Ulfborg	Birgith Sørensen	2001
Ulfborg	Fange nr. 67.055	Dorthe Nerving	1995
Ulfborg	Dynastiet Vejgaard	Else Bæk Olsen	2006
Ulfborg	Angreb ved Ulfborg og flyangreb	Emil Dinesen	1995
Ulfborg	Jeg styrter op af sengen – 1990-2000	Ester Ruders Damgaard	2000
Ulfborg	Pottemager Erik Andersens eventyr	Evald Tang Kristensen	2002
Ulfborg	Så er det bare hurtigt op – 1990-2000	Gitte Henriksen	2000
Ulfborg	Ulfborg Realskole – Det er godt nok te' mi' ba'en	Hans Evald Jensen	2001
Ulfborg	H.J. Aastrups dagbog (1.del)	Hans Jacob Aastrup	1989
Ulfborg	H.J. Aastrups dagbog (2.del)	Hans Jacob Aastrup	1990
Ulfborg	Ulfborg Mejeri som jeg husker det...	Hedvig Jensen	2003
Ulfborg	Små erindringer fra besættelsestiden i Ulfborg	Henning Mose	2007
Ulfborg	Thorkild Ruby 1925-1944	Jenny Ruby	1995
Ulfborg	Minder fra et langt liv	Jens Hauskov	1987
Ulfborg	Ole Kirk 1788-1876	Jens Kirk	1988
Ulfborg	Kan en apoteker i Ulfborg opnå selv det tarveligste udkomme	John Smidt	1997
Ulfborg	Ulfborg Hind Herreds Brandassuranceforening	Jon Høgh	2009
Ulfborg	Fra elektrikerlærling til selvstændig erhvervsdrivende	Kaj Brink	2005
Ulfborg	Frivillige værn	Kaj Larsen og Niels Chr. Eskildsen	2009
Ulfborg	Elforsyningen i Ulfborg	Knud Nørskov-Jensen	2005
Ulfborg	Ulfborg Kontrolforening - et tilbageblik	Kristen Bro	1997
Ulfborg	Kr. Larsen Vestergaard - en oplyst bonde	Kristen Bro	2005
Ulfborg	Den gamle karetmager	Kristen Bro	2006
Ulfborg	Lillelund skole og familien Kolstrup	Kristen Bro	2008
Ulfborg	Rutebiler og post til tiden	Kristen Bro og Verner Lauridsen	2001
Ulfborg	Christoffersens Hotel i Ulfborg (1)	Lis Gabelgaard	2003
Ulfborg	Christoffersens Hotel i Ulfborg (2)	Lis Gabelgaard	2008
Ulfborg	Ulfborg Realskole under besættelsen 1940-1945	Mogens Henrik Nielsen	1997
Ulfborg	Lidt om morfar – maleren Mads Peter Madsen	Poul Andreasen	1989
Ulfborg	Lidt om morfar – maleren Mads Peter Madsen (genoptryk 1989)	Poul Andreasen	2004
Ulfborg	Jeg er ikke som de andre – 1990-2000	Rebekka Østergaard-Terkelsen	2000
Ulfborg	Harvey Jensen medvirkede ved arrestation i Ulfborg	Rudolf B. Uhre	1995
Ulfborg	Ulfborg og omegns Brugsforening – Super Brugsen	Sigrun Nielsen	2007
Ulfborg	Fra Valdemar Atterdags tid – Bugge og Vendelbo	Søren Smedegaard Olesen	2008
Ulfborg	Besættelsen	Søren Storgaard Jørgensen	2009
Ulfborg	Thorkild Rubys Dagbog fra 1944	Thorkild Ruby	1995
Ulfborg	I Vestre fængsel	Thorkild Ruby	1995
Ulfborg	Riddere fra middelalderen – 1990-2000	Tobias Fabricius Brietzke	2000
Ulfborg	Salmedigteren K.L. Aastrup	Valdemar Aastrup	1999
Ulfborg	Spor og vildspor efter Maler Madsen	Aage Arnoldsen	2004
Ulfborg	En historie om en families forbrug af øl og træsko i Ulfborg	Aage Arnoldsen	2007
Ulfborg	Mindre-Større-Stor-kommune	Aage Arnoldsen	2008
Ulfborg	Anno domini 1965	Aage Arnoldsen	2009
Ulfborg	Ole Kirk – vestjysk bonde, politiker og foregangsmand	Aage Ebbensgaard	1988
Ulfborg	Erik Pottemager – Ulfborgs tredje seværdighed	Aage Hvolby	1999
Ulfborg	Anders Ulfkjær – klog på mangt og meget	Aage Hvolby	2001
Ulfborg	En helt almindelig familie	Henrik Toft	2006
Ulfborg	Alfred Kaae og krigen, krigsdagbog	Kristen Bro	1995
Ulfborg	En 100-årig opfindelse (Avance)	Rudolf B. Uhre	1996
Ulfborg	Vosborglille og Molly Elise Tang	Lone Nørgård	2011
Ulfborg	Fange i Neuengamme	Stefan Kjerkegaard	2011

Ulfborg	Radio Vest gennem 25 år	Marianne Dahl	2011
Ulfborg Herred	Selvejergårde i Ulfborg Herred før 1700	Svend Gissel	1993
Ulfborg Kirkeby	Kirstineberg – En gård og en slægt	Bertel Steffensen	2005
Ulfborg Kirkeby	Ulfborg Kjærgaard	Birgit Juul Kristensen	2005
Ulfborg Kirkeby	40 års jubilæum på Ulfborg Hovedskole	Egnshistorisk Studiecenter	2006
Ulfborg Kirkeby	40 års jubilæum på Ulfborg Hovedskole	Egnshistorisk Studiecenter	2007
Ulfborg Kirkeby	Minder fra min skoletid – 1930-1940	Frede Brunsborg	2000
Ulfborg Kirkeby	Vi snakker tit om tøj – 1990-2000	Heidi Bak	2000
Ulfborg Kirkeby	Tækkemand Bent Christensen	Johanne Marie Stender	2006
Ulfborg Kirkeby	»Æ Pejlhyt«	Jørgen Sand Pedersen	2008
Ulfborg Kirkeby	Da Vestjylland fik TV	Jørgen Sand Pedersen	2009
Ulfborg Kirkeby	Arkivsag nr. 100	Kristen Bro	1988
Ulfborg Kirkeby	Ulfborg Hovedskole	Kristen Bro	1990
Ulfborg Kirkeby	Jens Lund	Kristen Bro	1991
Ulfborg Kirkeby	Intro til dagbog om Marie Kirstine Sørensdatter	Kristen Bro	1992
Ulfborg Kirkeby	Kirstines Dagbog	Kristen Bro	1993
Ulfborg Kirkeby	Ulfborg Sparekasse fylder 100 år	Kristen Bro	1994
Ulfborg Kirkeby	Fødselsdag i Provstens have i 1925 (foto)	Kristen Bro	1994
Ulfborg Kirkeby	Frihedskæmpere i Ulfborg Kirkeby	Kristen Bro	1995
Ulfborg Kirkeby	Min barndom i Ulfborg Kirkeby – Ester Arbjergs erindringer	Kristen Bro	1998
Ulfborg Kirkeby	Dødens Have. Kirkegårdsvandring på Ulfborg Kirkegård	Kristen Bro	1999
Ulfborg Kirkeby	Ulfborg Kirkeby	Kristen Bro	2002
Ulfborg Kirkeby	Søren Bro – en ung mand på 17 år	Kristen Bro	2004
Ulfborg Kirkeby	Skudsmålsbogen	Kristen Bro	2007
Ulfborg Kirkeby	Da der var originaler til	Kristen Bro	2008
Ulfborg Kirkeby	Nyholm – huse ved en landevej	Kristen Bro	2009
Ulfborg Kirkeby	Vinterlærer på Ulfborg Hovedskole 1902	Laura Lykke	1990
Ulfborg Kirkeby	Barndom i fyrrerne – 1940-1950	Niels Bro	2000
Ulfborg Kirkeby	Danmarks mindste pengeinstitut	Jonatan Lykke-Olesen	2011
Ulfborg Kirkeby	Tove Ditlevsen og Lars' grav	Kristen Bro	2011
Ulfborg-Vemb Kommune	Sådan var det også dengang	John Smidt	1991
Ulfborg-Vemb Kommune	Strejftog gennem 28 år i kommunalbestyrelsen	Niels Kr. Jensen	2009
Ulfborg-Vemb Kommune	Sporene i Ulfborg-Vemb – Jernbanens historie	Ole Edvard Mogensen	2010
Vedersø	Morten Thuesen Stage	Rudolf B. Uhre	1998
Vemb	En 100-årig opfindelse (Avance)	Rudolf B. Uhre	1996
Vemb	Vemb-bo i KZ lejr	Emil Dinesen	1995
Vemb	Køretur fra Vemb til Bur i Trolje	Ferdinand Winther og Marius Nielsen	1994
Vemb	Løjtnant Hundevad på Pallisbjerg	Helen Jørgensen	1991
Vemb	Vemb skole 1908-2008	Jørgen Nyborg og Mogens Lassen	2008
Vemb	Min barndom i Vemb – 1970-1980	Karen Marie Bennedsgaard	2000
Vemb	Lykkeskabet på Skærum Mølle	Nils Villemoes	2007
Vemb	Gørding-Vemb-Bur Lokalarkiv	Rasmus Bilde-Kjeldsen	1991
Vemb	Mariebjerg	Rasmus Bilde-Kjeldsen	1992
Vemb	Der tales så meget om markante personer	Rasmus Bilde-Kjeldsen	1993
Vemb	Sjældent drikkekar fra Vemb	Rudolf B. Uhre	1989
Vemb	Niels Villemoes	Rudolf B. Uhre	1996
Vemb	Da storkeunderne i Vemb blev reddet	Svend	2009
Vemb	Freden der blev forsinket	Martin Just Andersen	1995
Vestjylland	Brødremenigheden i Christiansfeld og Vestjylland	Gudrun Aspel	2009
Vestjylland	Juelslægten på vor egn før 1650	Søren Smedegaard Olesen	2006
Vestkysten	En gammel strandingsvise	Alfred Kaae	1994

Vestkysten	Det farlige Vesterhav	Jens Andersen	2006
Vestkysten	Redningsvæsenet (1. del)	Rudolf B. Uhre	1991
Vestkysten	Redningsvæsenet (2. del)	Rudolf B. Uhre	1992

Indholdsfortegnelse

5 Hundevad & Co.
Carlo Jensens virke i Ulfborg 1935-1974
af Lis Gabelgaard

17 Historien om en usædvanlig kvinde
og Mølgaard og Hundhale
af Arne Jensen

35 Barn og ung i Ulfborg
før, under og efter 2. Verdenskrig
af Johannes Rex Christensen

67 Arven efter lærer Bojsen
af Kristen Bro

76 Vester Refsgaard
af Jørgen Sand Pedersen

82 En nøjsom fiskerfamilie i Fjand i 1940'erne
af Alma Vang

89 Hvem var sygeplejerskens kønne søster
af Aage Arnoldsen

94 Jomfru Maria i Sdr. Nissum
af Søren Smedegaard Olsen

96 Årsberetning 2011/12
af Birgit Sørensen

98 Register 1987-2011